

Službeni list Europske unije

C 123

Hrvatsko izdanje

Informacije i objave

Godište 64.

9. travnja 2021.

Sadržaj

III *Pripremni akti*

Europski gospodarski i socijalni odbor

557. plenarno zasjedanje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora – JDE 62 – Interactio,
27.1.2021.–28.1.2021.

2021/C 123/01	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o izvješću Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Izvješće o politici tržišnog natjecanja za 2019. (COM(2020) 302 final)	1
2021/C 123/02	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Vijeća o osnivanju Zajedničkog poduzeća za europsko računalstvo visokih performansi (COM(2020) 569 final – 2020/260 NLE)	7
2021/C 123/03	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Preporuci za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja (COM(2020) 746 final)	12
2021/C 123/04	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o novom paktu o migracijama i azilu (COM(2020) 609 final)	15
2021/C 123/05	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Energija za klimatski neutralno gospodarstvo: strategija EU-a za integraciju energetskog sustava (COM(2020) 299 final)	22

HR

2021/C 123/06	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Strategija za vodik za klimatski neutralnu Europu (COM(2020) 301 final)	30
2021/C 123/07	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe Vijeća (EEZ) br. 95/93 u pogledu privremenog ublažavanja obveze iskorištenosti slotova u zračnim lukama Zajednice zbog pandemije bolesti COVID-19 (COM (2020) 818 final – 2020/0358 (COD))	37
2021/C 123/08	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Novi pristup Pomorskoj strategiji za Atlantik – Akcijski plan za područje Atlantika 2.0 – Ažurirani akcijski plan za održivo, otporno i konkurentno plavo gospodarstvo u atlantskoj regiji Europske unije (COM(2020) 329)	42
2021/C 123/09	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Povećanje klimatskih ambicija Europe za 2030. – Ulaganje u klimatski neutralnu budućnost za dobrobit naših građana (COM(2020) 562 final)	59
2021/C 123/10	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1367/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. rujna 2006. o primjeni odredaba Aarhuške konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša na institucije i tijela Zajednice (COM(2020) 642 final – 2020/0289 (COD))	66
2021/C 123/11	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi programa dokumentiranja ulova plavoperajne tune (<i>Thunnus thynnus</i>) i o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 640/2010 (COM(2020) 670 final – 2020/0302 (COD))	72
2021/C 123/12	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2030. (COM(2020) 652 final – 2020/0300 (COD))	76
2021/C 123/13	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o minimalnoj razini osposobljavanja pomoraca (kodificirani tekst) (COM(2020) 739 final – 2020/0329 (COD))	80
2021/C 123/14	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima kojima se osigurava osnovna povezanost u cestovnom prijevozu tereta i putnika s obzirom na istek prijelaznog razdoblja navedenog u Sporazumu o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju (COM(2020) 826 final – 2020/0362 (COD))	81
2021/C 123/15	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima kojima se osigurava osnovna povezanost zračnim prijevozom nakon isteka prijelaznog razdoblja navedenog u Sporazumu o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju (COM(2020) 827 final – 2020/0363 (COD))	82
2021/C 123/16	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o određenim aspektima sigurnosti zračnog prometa s obzirom na istek prijelaznog razdoblja navedenog u Sporazumu o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju (COM(2020) 828 final – 2020/0364 (COD))	83

2021/C 123/17	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju posebnih i privremenih mjera zbog pandemije bolesti COVID-19 u odnosu na obnovu ili produljenje određenih svjedodžbi, zapisnika, potvrda, rješenja, dozvola, licencija i uvjerenja te na odgodu određenih periodičnih provjera i periodičnog ospozobljavanja u određenim područjima zakonodavstva o prometu, za referentna razdoblja koja slijede nakon razdoblja iz Uredbe (EU) 2020/698 (COM(2021) 25 final – 2021/0012 (COD))	84
2021/C 123/18	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2017/2403 u pogledu odobrenja za ribolov za ribarska plovila Unije u vodama Ujedinjene Kraljevine i ribolovnih operacija ribarskih plovila Ujedinjene Kraljevine u vodama Unije (COM(2020) 830 final – 2020/0366 COD)	85
2021/C 123/19	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Odluke Vijeća 2008/971/EZ u pogledu jednakovrijednosti šumskog reproduksijskog materijala proizведенog u Ujedinjenoj Kraljevini s takvim materijalom proizvedenim u Uniji (COM (2020) 852 final – 2020/0378 (COD))	86
2021/C 123/20	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni odluka Vijeća 2003/17/EZ i 2005/834/EZ o jednakovrijednosti pregleda na terenu i provjera postupaka održavanja sorata poljoprivrednih biljnih vrsta koje se provode u Ujedinjenoj Kraljevini (COM(2020) 853 final – 2020/0379 (COD))	87

III

(Pripremni akti)

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

557. PLENARNO ZASJEDANJE EUROPSKOG GOSPODARSKOG I SOCIJALNOG ODBORA – JDE 62 – INTERACTIO, 27.1.2021.–28.1.2021.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o izvješću Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Izvješće o politici tržišnog natjecanja za 2019.

(COM(2020) 302 final)

(2021/C 123/01)

Izvjestitelj: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 12.8.2020.
Pravna osnova:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	11.12.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	230/0/6
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) pozdravlja izvješće Europske komisije o politici tržišnog natjecanja za 2019. u kojem Komisija iznosi pristup usmjeren na jačanje jedinstvenog tržišta i promicanje gospodarskog razvoja i ciljeva socijalne politike koji su ključni za proces razvoja Europe.

1.2. EGSO smatra, kako je naveo u nekoliko prethodnih dokumenata, da je djelotvorna i principijelna politika tržišnog natjecanja jedan od stupova Europske unije i nužan alat za ostvarivanje unutarnjeg tržišta na temelju Ugovora o funkcioniranju Europske unije i u skladu s ciljevima održivog razvoja, izgradnjom socijalnog tržišnog gospodarstva i provedbom europskog stupa socijalnih prava ⁽¹⁾. Ti su elementi i dalje relevantni.

1.3. EGSO se slaže da bi Komisija trebala poduzeti mjere poticanja poštenog tržišnog natjecanja na tržištima koja su važna za građane i poduzeća EU-a, kao što su digitalni i telekomunikacijski sektor, energetika i okoliš, proizvodnja, finansijske usluge, oporezivanje, poljoprivredu, hrana i promet. Tim bi se mjerama trebalo osigurati povjerenje potrošača i jasno definirati odgovarajući uvjeti poslovanja poduzeća. Gospodarske i socijalne promjene odvijaju se vrlo brzim tempom. Kontinuirana prilagodba modernom, održivom zelenom i digitalnom gospodarstvu hitna je i neophodna, pri čemu je politika tržišnog natjecanja ključna.

⁽¹⁾ Članci 7., 9., 11. i 12. UFEU-a.

1.4. Novi i neprestani izazovi koji proizlaze iz upotrebe podataka, algoritama i tržišta brzo se razvijaju u okruženju koje se sve više digitalizira. Zbog toga je potrebno dodatno učvrstiti mreže suradnje između tijela država članica i Europske komisije kako bi se na jedinstvenom tržištu zadržalo pošteno tržišno natjecanje. EU stoga mora ići ukorak s digitalnim dobom, a EGSO je svjestan potrebe za promjenama i potiče neophodne prilagodbe. EGSO čvrsto vjeruje da su digitalno tržište i internetske platforme dio novog gospodarstva koji je ključan za Europu, ali i da je potrebno postaviti jasna i pravedna pravila za sve dionike.

1.5. EGSO skreće pozornost Komisije na potrebu za kontinuiranim stvaranjem gospodarskih i političkih uvjeta kojima će se poticati rast MSP-ova u ravnopravnim uvjetima tržišnog natjecanja kojima se ujedno i velikim trgovачkim društvima omogućuje sudjelovanje u gospodarskom procesu. Europa mora biti percipirana kao snažan gospodarski prostor na kojem se omogućuju pošteno tržišno natjecanje i jasna pravila za sve sudionike.

1.6. Kad je riječ o tržišnom natjecanju s poduzećima izvan EU-a, EGSO poziva na osiguravanje jednakih socijalnih i okolišnih pravila kako bi se zajamčili ravnopravni uvjeti tržišnog natjecanja. Europa ne smije primjenjivati različite pristupe jednakim izazovima i ne smije biti „naivna” u pogledu politike tržišnog natjecanja.

1.7. EGSO podupire koordinirane mjere koje je Komisija donijela za proizvodni sektor, no želio bi da EU učini još više i predloži trajno rješenje za poticanje ravnopravnih uvjeta u bliskoj suradnji s državama članicama. Privremene mjere koje se odnose na opskrbu određenim proizvodima s tržišta izvan EU-a moraju postati trajne, posebno kada je riječ o uvozu neophodne medicinske opreme i drugih ključnih proizvoda. Ova pandemija ukazala je na sve slabosti neodlučne politike. Snažan i otporan proizvodni sektor trebao bi biti jedan od stupova politike tržišnog natjecanja.

1.8. U poljoprivrednom i prehrabrenom sektoru važno je zaštитiti proizvode s europskim oznakama izvornosti od imitacija ili „kopija”. Sektor sjemena i pesticida ključan je za poljoprivrednike i potrošače, ali ujedno otvara pitanja koja izlaze iz okvira zaštite potrošača, sigurnosti hrane i osiguravanja usklađenosti sa standardima u području okoliša i klime.

1.9. Prijevoz je i dalje jedan od uslužnih sektora u kojem postoji najveća neravnoteža u tržišnom natjecanju među državama članicama na unutarnjem tržištu. Jasna pravila i potreba za ravnotežom moraju biti stalni prioritet ne samo u interesu poduzeća nego i krajnjih korisnika.

2. Opće napomene

2.1. Politika tržišnog natjecanja ključna je za cilj ostvarenja učinkovitog i poštenog jedinstvenog tržišta koje može ojačati europske vrijednosti i europski projekt. Imajući to na umu, ključno je bolje razjasniti cijelokupnu politiku i smjernice kako bi se dobila jasna predodžba o tome da jedinstveno tržište donosi dodanu vrijednost globalizaciji i da vodeća uloga Europe na putu prema održivoj i poštenoj trgovini pruža ne samo mogućnosti nego i opipljive rezultate koji mogu utjecati na druge gospodarske regije.

2.2. Iako je pokretanje provjere prikladnosti pravila o državnoj potpori 2019. bilo veliko postignuće, čini se da njezina provedba i praćenje nisu ni savršeni ni brzi. Ti postupci, uključujući javna savjetovanja, moraju biti precizni i brži. EGSO smatra da se u postupak mogu uključiti organizacije civilnog društva kako bi se omogućio kontakt s odgovarajućim dionicima.

2.3. Internetskim alatom „eLenency” Komisiji se mogu lako i jednostavno podnositi izjave i dokumenti, uključujući zahtjeve za oslobođanje od kazne ili njezino smanjenje u slučajevima kartela. Potrebno je izvući pouke kako bi se razumjela važnost postupka s obzirom na potrebu za osiguravanjem pravednog sudjelovanja javnosti, lako dostupnih alata i postupaka te usporedbe s drugim alatima.

2.4. EGSO dijeli zabrinutost Komisije u pogledu potrebe da se odgovori na učinke narušavanja koje su proizvele inozemne subvencije i javno vlasništvo te smatra da su za sprečavanje štetnih učinaka potrebni dodatni instrumenti. Njih se ponajprije može djelotvorno identificirati odgovarajućim korištenjem Europske mreže za tržišno natjecanje, a potom rješavanjem problema selektivnih sustava potpora.

2.5. EGSO zagovara razvoj i jačanje usluga od općeg interesa u EU-u kao djelotvornog sredstva zaštite „europskog načina života”. Da bi se usluge od općeg interesa mogle pružati na odgovarajući način, mora se prihvatići činjenica da je digitalna infrastruktura ključni čimbenik digitalizacije. Stoga je potrebno uvesti odgovarajuću širokopojasnu infrastrukturu. EGSO zagovara donošenje sustava državnih potpora kojim se potiču ulaganja u uvođenje svih tih novih tehnologija uz istovremeno prevladavanje teritorijalnih neravnoteža na nacionalnoj razini.

2.6. Projekti od zajedničkog europskog interesa imaju važnu ulogu u istraživanju i tehnološkom razvoju te u primjeni inovacija. Njihov bi razvoj trebalo poticati radi dodane vrijednosti koju donose i EGSO se nuda da Komunikacija o važnim projektima od zajedničkog europskog interesa (VPZEI) može poslužiti kao djelotvoran instrument za njihovu pravilnu provedbu. Važno je nadzirati ispravke u primjeni kriterija u skladu s kojima države članice mogu pružati potporu transnacionalnim projektima od strateške važnosti za EU.

2.7. EGSO vjeruje da bi se politika tržišnog natjecanja EU-a trebala temeljiti na pristupu usmijerenom prema budućnosti kako bi se mogla prilagoditi izazovima digitalnog doba i tržišnom natjecanju na globalnoj razini. EGSO stoga poziva Komisiju da politiku tržišnog natjecanja uvrsti među najvažnije prioritete programa rada platforme Fit for Future („Spremni za budućnost“).

3. Posebne napomene

3.1. Dodatno poboljšanje djelotvornosti politike tržišnog natjecanja EU-a i njezina provedba

3.1.1. Politiku tržišnog natjecanja EU-a trebalo bi osmisliti i provesti na sveobuhvatniji način uzimajući u obzir njezinu blisku povezanost s drugim ključnim područjima politike i potrebu za dosljednim pristupom. Pravila EU-a o tržišnom natjecanju trebala bi biti usko povezana s poreznim pravom (uz pošteno oporezivanje i u digitalnom sektoru), potrošačkim pravom, socijalnom zaštitom i radnim pravom. Potrebno je usklajivanje u području nepoštenog tržišnog natjecanja kako bi se postigli oplipljivi rezultati.

3.1.2. U cilju djelotvorne borbe protiv nepoštenih praksi tržišnog natjecanja EGSO predlaže da se pitanje dominantnog položaja na tržištu rješava novom metodom: ne samo ocjenjivanjem dominantnog ponašanja ili zlouporabe nego i praćenjem cijelokupne gospodarske prisutnosti poslodavca u različitim sektorima, a ne samo po pojedinačnim sektorima.

3.1.3. EU bi se trebao usredotočiti i na druge protutrižišne prakse kao što su predatorsko širenje, monopolizacija, prešutni sporazumi i ovisnost o odabranoj tehnologiji (sprečavanje radnika da istodobno budu aktivni na više platformi) koje mogu narušiti ravnotežu tržišta.

3.1.4. MSP-ovi su stup europskog gospodarstva i stoga ih treba u većoj mjeri uzeti u obzir pri osmišljavanju i provedbi politike tržišnog natjecanja. Državne su potpore koristan alat, no ne znaju svi MSP-ovi da su im one na raspolaganju. EGSO preporučuje poboljšanje komunikacije s MSP-ovima kako bi se pružila veća potpora njihovim djelatnostima.

3.1.5. Komisija mora nastaviti pomno raditi na otkrivanju i kaznenom progonu kartela i zlouporabe položaja na tržištu. Dvije istrage Komisije posebno su važne za zaštitu potrošača, koji su bili znatno pogodeni:

- (a) tekuća istraga o kartelu trgovaca BMW, Daimler i Volkswagen Group, u okviru koje je Komisija poslala obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama o kršenju pravila EU-a o tržišnom natjecanju između 2006. i 2014. tajnim dogovorom čiji je cilj bio ometanje pravila u razvoju tehnologije za smanjenje emisija dizelskih i benzinskih automobila;
- (b) odluka o poduzetniku MasterCard kojom je Komisija kartičnoj kući izrekla novčanu kaznu zbog toga što je trgovcima spričavala pristup prekograničnim uslugama kartičnog plaćanja, čime je prekršila pravila EU-a o tržišnom natjecanju. Ukinuta su prekogranična pravila zbog kojih su cijene za trgovce i potrošače bile više, čime su ukinuti i ograničeno prekogranično tržišno natjecanje i umjetna segmentacija tržišta. Kao rezultat toga i drugih mjera finansijski je sektor ojačan u okviru bankovne unije zahvaljujući brojnim odlukama Komisije.

3.2. Suočavanje s novim izazovima u digitalnoj, telekomunikacijskoj i medijskoj sfери

3.2.1. EGSO digitalno gospodarstvo i osobito položaj GAFA-e smatra ozbilnjim izazovom za pravo tržišnog natjecanja EU-a. Budući da ta društva ne posluju prema jednakim pravilima kao europska društva, u ažuriranim pravilima EU-a o tržišnom natjecanju trebali bi se predložiti novi učinkoviti alati kojima se to uzima u obzir.

3.2.2. Iako je još uvijek rano, moramo biti na oprezu od učinaka primjene Uredbe (EU) 2019/1150 Europskog parlamenta i Vijeća⁽²⁾ od 20. lipnja 2019. kojom su uvedena nova pravila EU-a o transparentnosti za poslovne korisnike usluga internetskih platformi. Rasprostranjena upotreba internetskih platformi na tržištu znači dolazak novih aktera i novi kontekst na unutarnjem tržištu čije posljedice još nisu u potpunosti jasne. Radi veće sigurnosti aktera na tržištu i građana, posebno tijekom aktualne pandemije, moraju se primjenjivati prikladna pravila o tržišnom natjecanju, a ako ona nisu dovoljna, moraju se predvidjeti nova rješenja.

⁽²⁾ SL L 186, 11.7. 2019., str. 57.

3.2.3. EGSO pozdravlja činjenicu da Akt o digitalnim uslugama neće biti u kontradikciji s mogućim pravnim okvirom za rješavanje pitanja radnih uvjeta na internetskim platformama.

3.2.4. Pravila o tržišnom natjecanju namijenjena tradicionalnim poduzećima nisu prikladna za internetske platforme. Metodologije i ciljevi hitno se moraju prilagoditi kako bi išli ukorak s promjenjivim poslovnim okruženjem.

3.2.5. EGSO vjeruje da su digitalno tržište i internetske platforme dio novog gospodarstva koji je ključan za Europu, ali i da je potrebno postaviti jasna i pravedna pravila. Tržišne strukture oligopola temelje se na brojnim značajkama koje su također karakteristične za monopolizacijske prakse i sveukupne učinke ekosustavâ koje mobiliziraju internetske platforme i dominantne korporacije. Značajke kao što su vertikalna integracija, nedovoljna transparentnost za korisnike i učinci ovisnosti o odabranoj tehnologiji i umrežavanja zajedno s visokim razinama koncentracije dovode do strukturalnih problema tržišnog natjecanja koji utječu i na potrošače i na radnike.

3.2.6. Platforme mogu izgraditi svoju tržišnu dominantnost na sadržaju koji izrađuju korisnici, bilo da je riječ o podacima i ponašanju potrošača bilo o uslugama koje pružaju pojedinačni pružatelji usluga rada. Korisnici imaju nedovoljan pristup informacijama i ne mogu utjecati na uvjete pod kojima obavljaju svoju aktivnost. Slično tome, netransparentne su i preporuke i poredak na platformama. Nepošten i diskriminirajući poredak mora se smatrati praksom nepoštenog tržišnog natjecanja.

3.2.7. Temeljni izvor tržišne dominacije digitalnih platformi jest ekonomija razmjera. Granični troškovi za širenje poslovanja gotovo su nikakvi u usporedbi s tradicionalnim poduzećima jer te platforme koje pružaju radno intenzivne usluge na temelju zlouporabe prebacuju velik dio troškova i rizika na pojedinačne pružatelje usluga rada. Platforme katkad tvrde da je ekonomija razmjera ograničena na fizičke kapacitete pojedinačnih vozača/dostavljaka/radnika, no „regрутiranje“ (ili „isključivanje“) dodatnih pružatelja usluga rada za širenje tržišta ne iziskuje nikakva ulaganja.

3.2.8. U postojećem pravnom okviru EU-a za tržišno natjecanje ne uzimaju se na odgovarajući način u obzir problemi tržišnog natjecanja koji utječu na tržište rada, kao što je monopsonска moć poslodavaca i snižavanje socijalnih standarda, što ima štetne posljedice i za poslodavce, koji su izloženi neodrživom konkurentskom pritisku, i za države članice, koje ostaju bez poreznih prihoda i doprinosa za socijalno osiguranje⁽³⁾. Pravila tržišnog natjecanja ne bi trebala biti prepreka kolektivnom pregovaranju za sve radnike, uključujući radnike na platformama, kako bi oni mogli pregovarati o inovativnim alatima i ugovorima, kao što pokazuju različiti primjeri na nacionalnoj razini.

3.2.9. Prilikom ocjenjivanja tržišne moći u digitalnom gospodarstvu mora se obratiti veća pozornost na ukupno djelovanje na različitim tržištima i njihov ukupni utjecaj na relevantna tržišta na internetu, ali i izvan njega. Isto tako potrebno je razmotriti i algoritme za prosljeđivanje korisničkih podataka radi personaliziranja proizvoda, ponuda, oglašavanja i cijena, uz poštovanje temeljnih prava dotičnih korisnika.

3.3. Politika tržišnog natjecanja kojom se podupiru ciljevi EU-a u području niskougljične energije i zaštite okoliša

3.3.1. EGSO je suglasan s ciljem Komisije o osiguravanju dugoročne konkurentnosti Europske unije održivošću i prelaskom na gospodarstvo koje je sigurno, klimatski neutralno i resursno učinkovitije te poticanjem i jačanjem kružnog gospodarstva.

3.3.2. EGSO poziva na jačanje zelenog plana kao glavnog europskog sporazuma za ostvarenje cilja smanjenja emisija stakleničkih plinova do 2050. Uloga organizacija civilnog društva i socijalnih partnera može biti odlučujuća u tom pogledu. Bilo bi dobro provesti provjere prikladnosti direktiva o zaštiti okoliša kako bi se ispunile obveze EU-a.

3.3.3. EGSO daje prednost promicanju mjera državnih potpora u pogledu sustava trgovanja emisijama stakleničkih plinova nakon 2012. (Direktiva ETS). Podupire reviziju tog sustava državnih potpora i njegovu prilagodbu novom sustavu trgovanja emisijama EU-a za razdoblje 2021. – 2030. u koji se polažu velike nade.

⁽³⁾ SL C 429, 11.12.2020., str. 173.

3.3.4. EGSO zagovara težnju za ostvarenjem „načela nulte razine onečišćenja” u EU-u te usvajanje i provedbu svih planiranih mjera energetske učinkovitosti. Mora se olakšati održivo ulaganje u EU-u. U tu svrhu trebalo bi što prije početi primjenjivati kriterije kojima će se utvrditi smatra li se određena gospodarska djelatnost okolišno održivom kako bi se odredio stupanj okolišne održivosti ulaganja (⁴).

3.3.5. Kao što je već naveo o u prethodnim mišljenjima, EGSO potporu za uvođenje obnovljivih izvora energije smatra neophodnom. Uz istodobno jamčenje sigurnosti opskrbe državne potpore trebalo bi usmjeriti na podupiranje obnovljivih izvora energije te povećanje okolišnih, socijalnih i gospodarskih koristi javnih sredstava.

3.4. Zaštita tržišnog natjecanja u proizvodnom sektoru

3.4.1. Kriza prouzročena bolešću COVID-19 otkrila je slabosti europskog proizvodnog sektora, osobito u zdravstvenom sektoru u kojem EU ovisi o neeuropskim dobavljačima medicinske opreme, uključujući opremu za osobnu zaštitu kao što su maske i oprema za umjetno dijanje te drugi ključni proizvodi u borbi protiv pandemije. EU-u je potreban snažan proizvodni sektor u kojem europska poduzeća zadovoljavaju potražnju na unutarnjem tržištu, posebno u ključnim sektorima. EGSO podupire koordinirane mjere koje je donijela Komisija, no želio bi da EU učini još više i predloži trajno rješenje za to pitanje u bliskoj suradnji s državama članicama. Privremene mjere koje se odnose na opskrbu određenim proizvodima s tržišta izvan EU-a treba zamijeniti trajnim rješenjem, posebno kada je riječ o uvozu neophodne medicinske opreme. Snažan i otporan proizvodni sektor trebao bi biti jedan od stupova politike tržišnog natjecanja.

3.4.2. Kad je riječ o tržišnom natjecanju s poduzećima izvan EU-a, EGSO poziva na osiguravanje jednakih socijalnih i okolišnih pravila kako bi se zajamčili ravnopravni uvjeti tržišnog natjecanja.

3.5. Jamčenje ravnopravnih uvjeta u području oporezivanja

3.5.1. Kad je riječ o oporezivanju, EGSO pozdravlja mjere koje je Komisija donijela 2019. godine, no važno je da se i u tom području zajamči pošteno tržišno natjecanje među raznim zemljama. Konkretno, potrebno je više biti na oprezu u pogledu poreznih rješenja i nepoštene prednosti u tržišnom natjecanju stečene sporazumima između određenih zemalja i „velikih igrača”. Takvo ponašanje može narušiti slobodno tržište, šteti MSP-ovima i stvara nepošteno tržišno natjecanje među zemljama (⁵).

3.5.2. Uređenje digitalnih usluga ključno je pitanje na koje se Komisija treba usredotočiti.

3.5.3. Neophodno je usvojiti novi pristup prema GAFA-i kako bi se zajamčili ravnopravni uvjeti i promicala pravedna raspodjela poreznih prihoda koje uplaćuju ta društva.

3.6. Jačanje otpornosti finansijskog sektora u kontekstu bankovne unije

Kao rezultat finansijske krize iz 2008. godine i njezina učinka na stvarno gospodarstvo i tržišno povjerenje, prakse u bankovnom sektoru pod stalnim su nadzorom zbog opravdane zabrinutosti da bi opet moglo doći do ozbiljnih poteškoća. Privremene državne potpore spasile su finansijski sektor od kolapsa. Restrukturiranje sektora dovelo je do nestanka nekih institucija, ali i do koncentracija koje mogu biti zabrinjavajuće, ne samo u pogledu stabilnosti finansijskog sektora u slučaju novih kriza već i u vezi s mogućim narušavanjem tržišnog natjecanja zbog veličine tih novih grupacija. EGSO poziva Komisiju na pozornost i oprez u vezi s mogućom zlouporabom dominantnog položaja koja bi mogla našteti interesima potrošača i financiranju poduzeća, posebice MSP-ova.

3.7. Jamčenje poštenog tržišnog natjecanja u prehrambenom, potrošačkom i zdravstvenom sektoru

3.7.1. U poljoprivrednom i prehrambenom sektoru važno je zaštititi proizvode s europskim oznakama izvornosti. Sektor sjemena i pesticida ključan je za poljoprivrednike i potrošače, ali ujedno otvara pitanja koja izlaze iz okvira zaštite potrošača, sigurnosti hrane i osiguravanja usklađenosti sa standardima u području okoliša i klime.

3.7.2. Potrebno je postići ravnotežu između zaštite potrošača i mjera za potporu i promicanje inovativnih društava i MSP-ova na načine koji ne utječu negativno na dinamično tržišno natjecanje. To je glavni način za otvaranje kvalitetnih radnih mesta i osiguravanje dinamičke održivosti proizvodnog sustava.

(⁴) SL L 198, 22.6. 2020., str. 13.

(⁵) SL C 97, 24.3.2020., str. 62.

3.8. Prijevoz i poštanske usluge

EGSO prepoznaje važnost prijevoza i poštanskih usluga i potrebu za stvaranjem ravnopravnih uvjeta kako bi ti sektori mogli djelovati u službi zajednice. Kad je riječ o prijevozu, preporučuje se da Komisija provjeri može li i u kojoj mjeri porezna olakšica na kerozin predstavljati neopravdanu pomoć zračnim prijevoznicima u odnosu na željeznički prijevoz.

4. Udrživanje snaga radi poticanja globalne kulture tržišnog natjecanja

4.1. Međunarodna dimenzija politike tržišnog natjecanja trebala bi biti ključna u definiranju i provedbi pravila. Politika tržišnog natjecanja razvija se na međunarodnoj sceni na kojoj su definicije i načela prava tržišnog natjecanja vrlo raznolika, pri čemu su europska poduzeća u lošijem položaju.

4.2. Brojnim MSP-ovima probleme stvara neprikladnost pravila EU-a u usporedbi s njihovom međunarodnom konkurenčijom. Nepošteno tržišno natjecanje pitanje je koje treba riješiti kako bi se zaštitili standardi EU-a. Europska društva podnose brojne žalbe (nedostatak fleksibilnosti). U nekim proizvodnim područjima u trećim zemljama zbog nedostatka provedbe okolišnih i socijalnih standarda EU-a narušava se tržište na štetu europskih poduzeća, uglavnom MSP-ova. Europa bi se trebala zabrinuti zbog toga.

4.3. Model tržišnog natjecanja EU-a mora se promicati na međunarodnoj razini. EU mora biti predvodnik u globalnoj kulturi tržišnog natjecanja koja pruža sustav zaštite i poduzećima i radnicima. Potrebna nam je temeljita rasprava o pojmu prava tržišnog natjecanja u Europi u usporedbi s drugim gospodarskim područjima, konkretno SAD-om i Kinom, primjerice s obzirom na pitanja održivosti i okoliša.

4.4. Kako bi se zajamčila ravnoteža između tržišne slobode i koncentracija, nije dovoljno pozivati se na konkurenčiju drugih velikih svjetskih igrača, osobito ako oni dolaze iz zemalja koje nisu otvorene za konkurenčiju stranih poduzeća. Odbor naglašava važnost dosljednog pristupa EU-a kojim bi se u poslovnim aktivnostima diljem svijeta povezali poštovanje ljudskih i radničkih prava, provedba ciljeva održivog razvoja i promicanje okolišnih standarda i održivih ulaganja. Povlaštene trgovinske i tarifne režime odobrene raznim trećim zemljama trebalo bi revidirati i u većoj mjeri uvjetovati djelotvornom provedbom standarda održivog razvoja kako bi se stvorili pošteni i konkurentni ravnopravni uvjeti za europska poduzeća. U tom pogledu Odbor predlaže da se, kao alternativa spajanjima društava kojima se slabiti tržišno natjecanje, uvedu mjere potpore poduzećima da razvijaju održiva ulaganja na tržištima trećih zemalja. Te bi mjere mogле uključivati porezne poticaje za istraživanje i razvoj te poticanje sporazuma između europskih proizvođača o usklađivanju izvoznih i investicijskih strategija u inozemstvu u skladu s gospodarskim, socijalnim i okolišnim standardima EU-a.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Vijeća o osnivanju Zajedničkog poduzeća za europsko računalstvo visokih performansi

(COM(2020) 569 final – 2020/260 NLE)

(2021/C 123/02)

Izvjestiteljica: **Louise GRABO**

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 26.10.2020.
Pravna osnova:	članak 187. i članak 188. prvi stavak Ugovora o funkciranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	11.12.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	240/0/5
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO potvrđuje valjanost ove strateške inicijative i dodanu vrijednost Zajedničkog poduzeća za europsko računalstvo visokih performansi (EuroHPC) kao konkretnog koraka u skladu sa strategijom Europske unije za računalstvo u oblaku te kao dio šire strategije EU-a (kojom su, među ostalim, obuhvaćeni kibersigurnost, jedinstveno digitalno tržište, europsko gigabitno društvo, otvorena znanost, program „EU za zdravlje“ i sustav rescEU).

1.2. EGSO smatra da postojeća finansijska sredstva EU-a, koja se u posljednjih nekoliko godina, čak i nakon izbijanja pandemije bolesti COVID-19 ulažu u nabavu i rad vrhunskih superračunala, još ne dosežu optimalnu razinu u usporedbi s razinom ulaganja konkurenata EU-a (SAD-om, Kinom i drugima). Potrebni su dodatni resursi i ulaganja, među ostalim i od strane država članica EU-a, osobito onih koje u tom području nisu toliko napredne ili su u njega manje uključene. Želi li EU konkurirati u području HPC aplikacija na svjetskoj razini, ključno je kombinirati te resurse s usklađenim programima EU-a za istraživanje i inovacije i sljedećim VFO-om za razdoblje 2021.–2027., uključujući Mechanizam za oporavak i otpornost.

1.3. EGSO podupire industrijski pristup, u okviru obnovljene industrijske strategije EU-a i pridružene strategije za MSP-ove, za razvijanje nove generacije mikročipova male snage u Europi, čime bi se EU učinilo manje ovisnim o uvozu i osiguralo pristup vrhunskoj HPC tehnologiji te znanju i iskustvu na tom području.

1.4. EGSO poziva Komisiju da udvostruči napore koje ulaže u izradu „višegodišnjeg plana“ kojim bi se zajamčilo da civilno društvo EU-a preuzeće suodgovornost i na praktičan način doprinese odgovarajućim razinama upravljanja zajedničkim poduzećima u strateškim sektorima (sustavi ranog upozoravanja za zdravstvenu prevenciju, pripravnost, pilot-programi osposobljavanja za ublažavanje rizika od katastrofa i kibersigurnost). U tu je svrhu, osim postojećih centara za kompetencije u području HPC-a i digitalnoinovacijskih centara, hitno potrebno uključiti dodanu vrijednost i multiplikacijsku ulogu trajnog dijaloga s civilnim društvom u postojeće savjetodavne skupine Zajedničkog poduzeća. EGSO bi zbog prirode svojih aktivnosti bio idealan partner za održavanje otvorenog godišnjeg foruma EU-a za dijalog EuroHPC-a koji bi uključivao edukativne kampanje za podizanje svijesti, aktivno sudjelovanje znanstvenih mreža i mreža za razmjenu znanja, socijalnih i gospodarskih partnera, organizacija civilnog društva i medija.

1.5. EGSO smatra da je potrebno prikupiti povratne informacije od civilnog društva EU-a kako bi institucije EU-a i države članice bolje pratile, objašnjavale i promicale kratkoročnu i srednjoročnu dodanu vrijednost EuroHPC-a te sektorske pogodnosti i prilike koje ono nudi kao pravni i strateški instrument. EuroHPC trebao bi ne samo donositi koristi znanstvenim/istraživačkim zajednicama nego i jamčiti veću „odgovornost“ i uključenost zainteresiranih posrednika, kao što su javne institucije, socijalni partneri i organizacije civilnog društva u EU-u, organizacije koje predstavljaju industrijska i mala i srednja poduzeća (MSP-ove) te subjekti u lancu vrijednosti u području razvoja softverskih aplikacija, omogućavanjem pristupa infrastrukturom, od posebne važnosti za manje zemlje, te povećanjem doprinosu u naravi Zajedničkom poduzeću HPC.

1.6. EGSO pozdravlja činjenicu da bi dva partnera Komisije u ugovornom javnom-privatnom partnerstvu (cPPP) mogla postati prvi privatni članovi, što je ključno za sudjelovanje privrede u EU-u od samog početka djelovanja Zajedničkog poduzeća. To se posebno odnosi na mikropoduzeća i MSP-ove koji nude konkurentna rješenja/prilagodljivost, ali za koje postoji rizik da budu isključena ili dovedena u nepovoljan položaj zbog pravila o javnoj nabavi ako nisu primjereno obuhvaćena posebnim pravnim poglavljem i/ili postojećim oblicima konzorcija. EGSO naglašava važnost modernizacije utvrđivanja posebnih postupaka javne nabave i kriterija za dodjelu kako bi se olakšalo uključivanje postojećih ili novih „klastera MSP-ova“ u Uredbu EU-a o osnivanju Zajedničkog poduzeća⁽¹⁾ koja obuhvaća klasična superračunala i softverske aplikacije HPC-a, ali i nabavu kvantnih računala/simulatora.

1.7. EGSO pozdravlja mogućnost uključivanja većeg broja partnera, ali i dalje ustraje u tome da za sve nove partnere, posebice one izvan EU-a, bude ispunjen zahtjev reciprociteta.

1.8. EU bi trebao maksimalno iskoristiti priliku koju predstavlja razvoj tehnologije EuroHPC-a za izgradnju relevantnih europskih industrijskih sektora kako bi se njima obuhvatilo cijeli proizvodni lanac (projektiranje, proizvodnja, uvođenje, primjena).

1.9. EU bi trebao postaviti srednjoročni cilj ostvarivanja sposobnosti planiranja i proizvodnje HPC-a primjenom europske tehnologije.

2. Opće napomene

2.1. Europska komisija je 10. ožujka 2020. donijela komunikaciju „Nova industrijska strategija za Europu“, u kojoj se utvrđuje ambiciozna industrijska strategija u skladu s kojom bi Europa predvodila dvostruku tranziciju prema klimatskoj neutralnosti i digitalnom vodstvu. Komisija u svojoj Komunikaciji naglašava potrebu za snažnijim razvojem ključnih pokretačkih tehnologija, uključujući HPC i kvantne tehnologije, koje su strateški važne za europsku industrijsku budućnost. U naknadnoj komunikaciji od 27. svibnja 2020. naslovljenoj „Europa na djelu: oporavak i priprema za sljedeću generaciju“⁽²⁾ aplikacije HPC-a prepoznate su kao strateški digitalni kapacitet koji će biti prioritet za izvore ulaganja u europski oporavak, kao što su Mechanizam za oporavak i otpornost, InvestEU te Instrument za strateška ulaganja.

2.2. Aplikacije EuroHPC-a, koje se koriste tzv. „superračunalima“ iznimno visoke računalne snage, imaju sposobnost rješavanja izrazito složenih i zahtjevnih problema. One su u današnje doba jedan od ključnih čimbenika globalnog vodstva u području strategija znanstvenih, industrijskih, bioloških rizika i rizika (kiber)terorizma, zbog čega su od temeljne važnosti za nacionalnu sigurnost, obranu i geopolitičke izazove te, općenitije, za digitalnu i zelenu preobrazbu našeg društva. Aplikacije EuroHPC-a čine i temelj podatkovnog gospodarstva jer ključnim tehnologijama kao što su umjetna inteligencija, analitika podataka i kibersigurnost omogućuju iskorištanje golemog potencijala velike količine podataka.

2.3. Nadalje, HPC postaje i sve važniji alat na globalnoj razini kojim se pruža potpora javnom donošenju odluka simuliranjem scenarija i kojim se podupiru globalne i regionalne mreže zajedničke pripravnosti za pružanje odgovora te mreže znanja povezane s prirodnim (kao što su tsunamiji, poplave, požari, potresi itd.) i antropogenim rizicima (npr. industrijski rizici). Unutar tog okvira sustavi EuroHPC-a mogli bi primijeniti i povećati svoju dodanu vrijednost kod istodobne pojave višestrukih rizika sa znatnim negativnim utjecajem na društvo.

2.4. EuroHPC obuhvaća nekoliko industrijskih sektora u cilju omogućavanja inovacija i prelaska na proizvode i usluge veće vrijednosti, koje treba plasirati na unutarnje tržište i globalna tržišta, čime se otvara put razvoju novih industrijskih primjena u kombinaciji s drugim naprednim digitalnim tehnologijama.

2.5. HPC aplikacije i infrastrukture od ključne su važnosti za produbljivanje znanstvenih spoznaja i napredak u gotovo svim područjima istraživanja, od fundamentalne fizike do biomedicine.

⁽¹⁾ Uredba Vijeća (EU) 2018/1488 od 28. rujna 2018. o osnivanju Zajedničkog poduzeća za europsko računalstvo visokih performansi (SL L 252, 8.10.2018., str. 1.).

⁽²⁾ „Europa na djelu: oporavak i priprema za sljedeću generaciju“ (COM(2020) 456 final).

2.6. HPC se trenutačno koristi u kontekstu pandemije bolesti COVID-19, često u kombinaciji s umjetnom inteligencijom, za ubrzavanje razvoja novih lijekova, prognoziranje širenja virusa, planiranje i distribuciju oskudnih medicinskih resursa te predviđanje djelotvornosti mjera za sprečavanje širenja bolesti i scenarija nakon epidemije.

2.7. HPC je i alat koji je znanstvenicima i tvorcima politika, zajedno sa susjednim i trećim zemljama, nužan za svladavanje velikih društvenih izazova, od klimatskih promjena, migracija, pametnog i zelenog razvoja te održive poljoprivrede do personalizirane medicine i upravljanja krizama u EU-u.

2.8. Prema navodima iz Radnog dokumenta službi Komisije (SWD) ⁽³⁾ (...), Europa je bila, i još uvijek jest, svjetska predvodnica u području aplikacija HPC-a, ali zaostaje u svjetskom poretku u pogledu svoje superračunalne infrastrukture.

2.9. Općeprihvaćeni glavni pokazatelj regionalne konkurentnosti u području HPC-a broj je sustava uvrštenih u popise „najboljih 10“ i „najboljih 500“ svjetskih superračunala u svakoj svjetskoj regiji.

2.10. Primarna je tvrdnja, kako je utvrđeno u procjeni učinka EuroHPC-a i studiji EIB-a ⁽⁴⁾, sljedeća: U skladu s procjenom učinka EuroHPC-a, „Problem broj 1 (EU nema najbolja superračunala na svijetu...). Danas se nijedno od 10 vodećih superračunala na svijetu ne nalazi u EU-u. Zajedno, EU i države članice ulažu znatno manje sredstava u opskrbu HPC tehnologijom i u HPC infrastrukturu u usporedbi s SAD-om, Kinom ili Japanom“.

2.11. Vodeća uloga Europe u podatkovnom gospodarstvu, njezina znanstvena izvrsnost i industrijska konkurentnost idućih će nekoliko godina sve više ovisiti o njezinoj sposobnosti za razvoj ključnih HPC tehnologija, za omogućavanje pristupa vrhunskim superračunalnim i podatkovnim infrastrukturama te za očuvanje postojeće izvrsnosti u HPC aplikacijama. Kako bi se sve to ostvarilo, mora postojati paneuropski strateški pristup kroz zajednička poduzeća.

2.12. Prvi EuroHPC osnovan je u listopadu 2018. kao pravni i finansijski okvir, u kojem se objedinjuju resursi EU-a, 32 zemlje i dva privatna člana: Europske tehnološke platforme za računalstvo visokih performansi (ETP4HPC) i Udruženja za vrijednost velike količine podataka (BDVA).

2.13. Zajedničko poduzeće dosad je strateška ulaganja financiralo sredstvima iz višegodišnjeg finansijskog okvira (VFO) za razdoblje 2014.–2020. Nakon 20 mjeseci rada znatno je povećalo ukupna ulaganja u HPC na europskoj razini i počelo ostvarivati svoju misiju povratka Europe na mjesto vodeće sile u području računalstva visokih performansi. Naime, do kraja 2020. pustit će u rad vrhunsku superračunalnu i podatkovnu infrastrukturu koja će biti dostupna javnim i privatnim korisnicima iz cijele Europe. Njegova ulaganja služe i kao potpora europskim centrima za kompetencije u području HPC-a. Njihova je svrha osigurati široku dostupnost HPC-a u Uniji i pružati posebne usluge i resurse za industrijske inovacije (što obuhvaća i MSP-ove) i razvoj vještina u području HPC-a te za istraživanja i inovacije u području ključnih HPC hardverskih i softverskih tehnologija i aplikacija. To će povećati sposobnost EU-a za proizvodnju inovativne HPC tehnologije.

2.14. Uredbom Vijeća o osnivanju Zajedničkog poduzeća za europsko računalstvo visokih performansi iz 2018 ⁽⁵⁾. postavljen je cilj probijanja sljedeće granice superračunalstva, postizanja eksaskalarnih performansi. Vidjeti preambulu, odjeljak 12. „Zajedničko poduzeće trebalo bi se osnovati i započeti s radom najkasnije početkom 2019. kako bi se ostvario cilj uvođenja predeksaskalarne infrastrukture u Uniji do 2020. i kako bi se razvile potrebne tehnologije i aplikacije za realizaciju eksaskalarnih mogućnosti otprilike od 2023. do 2025.“ Tom bi povećanju računalne snage trebalo doprinijeti i uvođenje kvantnih računala te prelazak na posteksaskalarne tehnologije.

2.15. Predmetni Prijedlog uredbe u suštini je nastavak postojeće inicijative uspostavljene Uredbom Vijeća (EU) 2018/1488. Njime se uvode izmjene radi prilagodbe Uredbe iz 2018. programima sljedećeg VFO-a, ali i kako bi se uzeli u obzir prioriteti Komisije te Zajedničkom poduzeću omogućilo korištenje sredstava iz novih programa VFO-a za razdoblje 2021.–2027.

2.16. U Radnom dokumentu službi Komisije (SWD(2020) 179 final) analizira se, uzimajući u obzir političke prioritete EU-a za razdoblje 2020.–2025., razvoj ključnih socioekonomskih i tehnoloških pokretača te korisničkih potreba koje utječu na budući napredak superračunalnih i podatkovnih infrastruktura, tehnologija i aplikacija u Uniji i svijetu.

⁽³⁾ „Opremanje Europe za vrhunsko računalstvo visokih performansi u sljedećem desetljeću“ SWD(2020) 179 final

⁽⁴⁾ „Opremanje Europe za vrhunsko računalstvo visokih performansi u sljedećem desetljeću“ SWD(2020) 179 final

⁽⁵⁾ Uredba Vijeća (EU) 2018/1488.

2.17. HPC se koristi u više od 800 aplikacija znanstvenog, industrijskog i javnog sektora koje imaju jednu od glavnih uloga u poticanju inovacijske sposobnosti industrije, unapređenju znanosti i poboljšanju kvalitete života građana. Europa je danas predvodnica u području HPC aplikacija u širokom nizu područja kao što su personalizirana medicina, prognoziranje vremena, projektiranje novih zrakoplova, automobila, materijala te u razvoju lijekova, kao i u području energije, inženjerstva i proizvodnje.

2.18. Upravljanje i raspodjela prava glasa predloženog Zajedničkog poduzeća ostaju isti kao što su definirani u Uredbi Vijeća (EU) 2018/1488. Kako bi se uspostavio ekosustav HPC-a, EuroHPC nastaviti će provoditi strateški plan za razvoj HPC-a definiran u višegodišnjim strateškim istraživačko-inovacijskim programima EuroHPC-ove Savjetodavne skupine za istraživanja i inovacije (RIAG) i Savjetodavne skupine za infrastrukturu (INFRAG) te upotpunjeno strateškim programom istraživanja privatnih članova EuroHPC-a. Financijski doprinos Unije Zajedničkom poduzeću u okviru VFO-a za razdoblje 2021.–2027. iznosio bi [XXX] EUR, a ukupni doprinos država sudionica i privatnih članova EuroHPC-a bio bi najmanje jednak tomu. Zajedničko poduzeće ta će sredstva većinom iskoristiti za provedbu svojih aktivnosti u okviru pet opisanih stupova.

2.19. Od predloženog EuroHPC-a u sljedećem bi se desetljeću očekivali sljedeći glavni rezultati:

- federacija sigurne i hiperpovezane infrastrukture EuroHPC-a i podatkovne infrastrukture sa superračunalima srednje klase i barem dvama vrhunskim eksaskalarnim te dvama vrhunskim postekskskalarnim sustavima (pri čemu je barem jedan iz svake kategorije izrađen europskom tehnologijom);
- hibridne računalne infrastrukture koje integriraju napredne računalne sustave;
- kvantni simulatori i kvantna računala u HPC infrastrukturi;
- sigurna podatkovna i HPC infrastruktura bazirana na oblaku za europske privatne korisnike;
- kapaciteti i usluge namijenjeni znanstvenicima, industriji i javnom sektoru u čijem su temelju HPC i europski javni podatkovni prostori;
- elementi (hardverski i softverski) za tehnologiju sljedeće generacije i njihova integracija u inovativne HPC arhitekture za eksaskalarne i postekskskalarne sustave;
- centri izvrsnosti za HPC aplikacije i industrijalizaciju HPC softvera s novim algoritmima, kodovima i alatima optimiziranimi za buduće generacije superračunala;
- industrijska probna testna okruženja i testne platforme velikih razmjera za podatkovne i HPC aplikacije i usluge u ključnim industrijskim sektorima;
- nacionalni centri za kompetencije u području HPC-a koji osiguravaju široku pokrivenost EU-a HPC-om i nude posebne usluge i resurse za industrijske inovacije (to obuhvaća i MSP-ove);
- znatan porast europske radne snage s vještinama i znanjima iz područja HPC-a;
- ojačani kapaciteti za pohranu i obradu podataka te nove usluge u područjima od javnog interesa u državama članicama.

2.20. Glavna postignuća zajedničkih poduzeća:

- EuroHPC znatno je povećao razinu i kvalitetu ulaganja u HPC na europskoj razini u jedinstvenom i koordiniranom djelovanju s državama članicama.
- EuroHPC opremit će EU najboljim superračunalima na svijetu do kraja 2020. godine.
- EuroHPC uspostavit će europski izvor ključnih tehnologija.
- Opskrba HPC tehnologijama i tržište HPC tehnologija.
- Strategija EuroHPC-a i njezin utjecaj na lanac vrijednosti HPC-a.

3. Tržišna kretanja i glavne pouke

3.1. U Radnom dokumentu službi Komisije (SWD) iznose se najnoviji tržišni podaci o EuroHPC-u i daje pregled najvažnijih pouka iz dosadašnjih aktivnosti Zajedničkog poduzeća.

3.2. Pouke izvučene iz aktivnosti upravljanja EuroHPC-om i njegove administracije: EuroHPC već je stekao solidno radno iskustvo te je proveo opsežne razgovore s dionicima o upravljanju, administraciji i drugim operativnim aspektima. Među ostalim,

- održano je 13 sastanaka Upravnog odbora EuroHPC-a uz redovito sudjelovanje izaslanika iz Europske komisije i 32 države sudionice;
- savjetodavne skupine Zajedničkog poduzeća (RIAG i INFRAG) već su održale brojne sastanke te su im dva privatna člana (ETP4HPC i BDVA) pružila potporu svojim aktivnim sudjelovanjem;
- odabir osam mjesto domaćina i pokretanje postupka javne nabave za osam superračunala EuroHPC-a te pokretanje poziva Zajedničkog poduzeća 2019. i 2020. godine.

3.3. Glavne pouke dosad izvučene iz 22 provedbena aspekta mogu se sažeti na sljedeći način:

- pojednostavljenje programa sufinanciranja;
- kombinacija sredstava EU-a i nacionalnih sredstava u raznim aktivnostima EuroHPC-a treba pojednostaviti i optimizirati;
- preporuke uključuju jedinstveni skup kriterija prihvatljivosti (umjesto 32 različita nacionalna kriterija prihvatljivosti);
- provedba centraliziranog upravljanja svim finansijskim doprinosima (osim u opravdanim slučajevima) u skladu s člankom 8. stavkom 1. točkom (c) predložene Uredbe o uspostavi Obzora Europa i fleksibilnost u uvodenju različitih postotaka finansijskih sredstava EU-a i država članica za financiranje aktivnosti sudionika u području istraživanja i inovacija;
- veća fleksibilnost u doprinosu privatnih članova i drugih privatnih subjekata aktivnostima EuroHPC-a, posebice uključivanjem novih oblika suradnje, primjerice sufinanciranjem posebne HPC infrastrukture za industrijsku primjenu.

4. Posebne napomene

4.1. Većina projektnih partnera potječe iz istraživačkih organizacija (75 % ukupnog financiranja projekata u okviru programa za tehnologije budućnosti i nove tehnologije), čiji glavni poticaj nije industrijalizacija ostvarenih rezultata. Snažnije i trajno ulaganje npora u sposobljavanje također će biti jedan od ključnih čimbenika u potpunoj primjeni ne samo sljedećih predeksaskalarnih i eksaskalarnih superračunala financiranih sredstvima EuroHPC-a nego i budućih generacija računalstva. Prijelaz s HPC-a usmjerenog na simulacije na integraciju HPC-a u puni kontinuum IT infrastrukture, s „računalstva na rubu“ na HPC, jedan je od najvećih izazova. To iziskuje razvoj snažne veze između zajednice HPC-a i drugih ekosustava kao što su velika količina podataka, umjetna inteligencija i internet stvari. Europa u tom području može postati svjetska predvodnica ako se nastavi zamah stvoren programom Obzor 2020.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Preporuci za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja

(COM(2020) 746 final)

(2021/C 123/03)

Izvjestiteljica: **Judith VORBACH**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 27.11.2020.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	14.12.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	234/1/8
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EU je ušao u najveću recesiju u svojoj povijesti. Vlada neizvjesnost i mogu se očekivati golemi rizici. Osim toga, kriza uzrokovana pandemijom vjerojatno će povećati neravnoteže i nejednakosti. U tom kontekstu EGSO pozdravlja preporuke Komisije. EGSO se usto zalaže za pristup ekonomskoj politici kojim bi se podržao oporavak, povećala ulaganja, dodatno integriralo jedinstveno tržiste, osigurali pravedni radni uvjeti i produbila ekonomska i monetarna unija. EGSO odlično podržava paket *Next Generation EU* i poziva na to da se potrebni dogовори postignu što prije.

1.2. Oporavak će biti uspješan samo ako bude popraćen restrukturiranjem našeg gospodarstva i društva. Vraćanje povjerenja od presudne je važnosti za stabiliziranje potražnje. Fiskalna pravila trebala bi se pomaknuti prema gospodarskom upravljanju više okrenutom prosperitetu, uključujući „zlatno pravilo”, i ne bi se trebala primjenjivati sve dok se nezaposlenost znatno ne smanji. Treba pažljivije razmotriti utjecaj krize na nejednakost i socioekonomsku nesigurnost te poboljšati i poslovno i socijalno okruženje. Potrebno je bolje sudjelovanje socijalnih partnera i civilnog društva u klimatskoj politici i nacionalnim planovima za oporavak i otpornost, kao i odlučna reforma poreznih politika radi suočavanja s ekonomskim, socijalnim i ekološkim izazovima. Bankovna unija i unija tržista kapitala moraju se dovršiti, pri čemu stabilnost finansijskog tržista mora biti prioritet.

2. Kontekst mišljenja

Komisija preporučuje da države članice europodručja poduzmu mjere kojima bi se postigli sljedeći ciljevi:

2.1. osigurati političko stajalište kojim se podupire oporavak: fiskalne politike trebale bi omogućavati potporu tijekom cijele 2021. godine. Kada uvjeti to dopuste, trebalo bi postupno ukinuti potporu na način kojim se ublažava socijalni učinak krize i učinak na tržiste rada te osigurati održivost duga. Poboljšati upravljanje javnim financijama i usmjeriti javne rashode na potrebe oporavka i otpornosti;

2.2. provesti reforme kojima se jačaju produktivnost i zapošljavanje, povećati ulaganja radi potpore oporavku koji je u skladu s pravednom zelenom i digitalnom tranzicijom. Dodatno integrirati jedinstveno tržiste. Osigurati aktivne politike tržista rada, pravedne radne uvjete i sudjelovanje socijalnih partnera u izradi politika. Pronaći rješenja za izazove na području oporezivanja koji proizlaze iz digitalizacije, boriti se protiv agresivnog poreznog planiranja i poduprijeti određivanje cijene ugljika i ekološko oporezivanje;

2.3. ojačati nacionalne institucijske okvire: pojačano financirati reforme u početnoj fazi kako bi se osiguralo korištenje sredstava EU-a, povećati administrativnu djelotvornost, smanjiti administrativno opterećenje za poduzeća te uspostaviti djelotvorne okvire za borbu protiv prijevara, korupcije i pranja novca. Poboljšati okvire za nesolventnost, neprihodujuće izloženosti i raspodjelu kapitala;

2.4. osigurati makro-finansijsku stabilnost: održavati kanale kreditiranja gospodarstva i mјere za potporu održivim poduzećima. Održavati dobre bilance bankarskog sektora, među ostalim nastavljanjem rješavanja problema loših kredita;

2.5. napredovati u produbljivanju ekonomske i monetarne unije kako bi se povećala otpornost. Time će se doprinijeti međunarodnoj ulozi eura i promicati europske gospodarske interese na globalnoj razini.

3. Opće napomene

3.1. Izuzetno loši izgledi iz proljetne gospodarske prognoze 2020. godine – prema kojoj je 2020. „EU ušao u najdublju gospodarsku recesiju u svojoj povijesti“ – doista su se ostvarili. Kriza uzrokovanu bolešću COVID-19 prouzročila je niz šokova i u potražnji i u ponudi, što se odražava u očekivanom padu BDP-a od 7,8 % u 2020. Pogoršalo se i stanje na tržištu rada, iako se zbog ambicioznih mјera politike, kao što su programi skraćenog radnog vremena, ekonomski pad ne odražava u potpunosti u stopama nezaposlenosti. Unatoč tome došlo je do pada ukupnog broja odradenih sati i do smanjenja stopa aktivnosti jer su obeshrabreni radnici napustili tržište rada.

3.2. Predviđa se da će oporavak tijekom 2021. biti sporiji od očekivanog. Vlada velika neizvjesnost. EGSO naglašava da je važno predvidjeti niz golemih rizika, uključujući dvostruku recesiju, masovnu nezaposlenost, stečaje, nestabilnost finansijskog tržišta, deflaciju i negativne učinke neizvjesnosti na potrošnju i na sama ulaganja. Kriza uzrokovanu pandemijom vjerojatno će pogoršati postojeće probleme, a to su primjerice niska razina ulaganja, sve veće razlike među državama članicama i regijama, nejednakosti unutar društva i političke tenzije. Povrh toga, razvoj događaja u 2021. mogao bi dovesti do dugoročnih negativnih učinaka, a rješavanje klimatske krize i dalje će biti hitan problem.

3.3. U tom kontekstu EGSO pozdravlja paket preporuka Komisije u kojima se odražavaju mnoga pitanja iznesena u dodatnom mišljenju EGSO-a „Ekonomski politika europodručja 2020.“⁽¹⁾. Osim toga, oporavak će biti uspješan samo ako bude popraćen restrukturiranjem našeg gospodarstva i društva kako bi se ostvarila integriranija, demokratskija i socijalno razvijenija Unija. Ključne odgovornosti kreatora ekonomske politike tijekom 2021. bit će stvaranje okruženja pogodnog za održiv i uključiv rast. Stoga je od presudne važnosti ponovno izgraditi povjerenje.

3.4. EGSO odlučno podržava snažan odgovor na razini EU-a za suzbijanje krize, uključujući Mechanizam za oporavak i otpornost. Hitno je potrebna solidarnost da bi se omogućio brz i djelotvoran oporavak. Europskim poduzećima, radnicima i civilnom društvu potrebni su resursi za prevladavanje krize. Stoga se plan oporavka ne bi smio dovoditi u pitanje niti bi njegova provedba trebala kasniti. Sve potrebne dogovore treba postići što je prije moguće.

4. Posebne napomene

4.1. EGSO pozdravlja preporuku Komisije da se osigura političko stajalište kojim se podupire oporavak. Prerano postupno ukidanje mјera potpore uvelike bi umanjilo učinak mјera EU-a za suzbijanje krize. Vlade bi trebale biti u mogućnosti uvesti potrebne mјere bez obzira na trenutačnu razinu duga. Najbolji je način da se postignu održive javne financije osigurati održiv i uključiv rast. Potpora produktivnosti u predstojećim bi godinama mogla ubrzati smanjenje deficit-a.⁽²⁾. Kako bi se spriječio povratak na stara fiskalna pravila i kako bi se upravljalo prelaskom na gospodarsko upravljanje usmjereni na prosperitet⁽³⁾, EGSO poziva na to da se postupak revizije nastavi što je prije moguće. Modernizirana fiskalna pravila nikako ne bi trebala stupiti na snagu sve dok se nezaposlenost znatno ne smanji.

4.2. EGSO pozdravlja preporuku Komisije da se poveća razina privatnih i javnih ulaganja. Kako bi u kratkom roku došlo do oporavka te kako bi se ojačala konkurentnost, zadržao status globalne gospodarske sile i zaštitila socijalna i ekološka osnova za dobrobit budućih generacija, potrebno je hitno prijeći na održiva i zelena ulaganja, ulaganja u infrastrukturu i zdravstvo i/ili ulaganja kojima se stvara veća produktivnost. Rashode za prekvalifikaciju radnika također bi trebalo smatrati ulaganjima. EGSO skreće pozornost na svoju preporuku da se usvoji „zlatno pravilo“.

⁽¹⁾ SL C 10, 11.1.2021., str. 79.

⁽²⁾ Belgija nacionalna banka procjenjuje da jednokratni deficit u 2020. koji je povezan s krizom ima potencijalni jednokratni učinak od - 4,6 % BDP-a.

⁽³⁾ SL C 429, 11.12.2020., str. 227.

4.3. Pandemija povećava nejednakosti i socijalnu isključenost. Posljedice krize najviše osjećaju mnoge žene, migranti, osobe s invaliditetom ili mlađi. Oni koji su bili ranjivi i prije krize vjerojatno će biti najteže pogodenici. Međutim, mnogi zaposlenici na visokokvalitetnim radnim mjestima također se osjećaju ugroženima mogućnošću pogoršanja radnih uvjeta, smanjenja prihoda ili gubitka posla. EGSO poziva na to da se u svim predviđenim mjerama oporavka prioritet dà borbi protiv nejednakosti. Potrebno je pažljivije razmotriti utjecaj krize na socijalnu isključenost, kao i na sve veću socioekonomsku nesigurnost koja pogađa znatan dio stanovništva. Koristi koje donosi oporavak treba ravnomjerno raspodijeliti. To je od presudne važnosti i za jačanje povjerenja i stabilizaciju potražnje.

4.4. Daljnja integracija jedinstvenog tržišta trebala bi ostati jedan od glavnih prioriteta. To uključuje i primjenu načela europskog stupa socijalnih prava. Poboljšanja u poslovnom i socijalnom okruženju moraju se odvijati usporedno. EGSO podsjeća na radni dokument Komisije „Ostvarivanje UN-ovih ciljeva održivog razvoja“ u kojem se navodi: „... ciljevi održivog razvoja usmjeravat će EU prema održivom rastu koji je kompatibilan s mogućnostima našeg planeta, prema dobrobiti, uključivosti i pravednosti. Time se prepoznaće da gospodarstvo mora funkcionirati u interesu građana i planeta.“ Inicijative za Europu s izraženijom socijalnom komponentom uključuju, među brojnim drugim, prijedlog direktive o odgovarajućim minimalnim plaćama i akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava. EGSO je također usvojio mišljenje o europskoj okvirnoj direktivi o minimalnom dohotku⁽⁴⁾ i europskim minimalnim standardima u području osiguranja u slučaju nezaposlenosti⁽⁵⁾.

4.5. Pozitivne su i preporuke Komisije o tržištu rada, uključujući poticanje pravednih radnih uvjeta, osiguravanje sudjelovanja socijalnih partnera u izradi politika te jačanje socijalnog dijaloga i kolektivnog pregovaranja. EGSO poziva na uvođenje viših standarda u pogledu uključivanja socijalnih partnera i civilnog društva u klimatsku politiku. Strukturne promjene u cilju postizanja gospodarstva bez emisija ugljika mogle bi se poduprijeti socijalnim dijalogom između regija i relevantnih socijalnih partnera kako bi se zaštitili socijalni aspekti. Također će biti izuzetno bitno osigurati sudjelovanje civilnog društva u izradi i provedbi nacionalnih planova za Mechanizam za oporavak i otpornost, proces za koji se također očekuje da će se pratiti u okviru europskog semestra.

4.6. Potrebni su djelotvorni okviri za borbu protiv utaja poreza, agresivnog poreznog planiranja, pranja novca i korupcije. EGSO poziva na odlučnu reformu poreznih politika radi suočavanja s ekonomskim, socijalnim i ekološkim izazovima. To uključuje prebacivanje poreznog opterećenja s rada na porezne osnovice koje su manje štetne za ponudu radne snage, uzimajući u obzir s time povezani distribucijski učinak i izbjegavajući regresivne učinke. EGSO također traži hitno djelovanje u pogledu glasanja kvalificiranom većinom pod uvjetima koje je preporučio u svojim prethodnim mišljenjima⁽⁶⁾. Trebalo bi istražiti koncept minimalnog djelotvornog oporezivanja dobiti poduzeća i njegovu moguću primjenu. Nапослјетку, EGSO poziva na znatan napredak u uvođenju novih vlastitih sredstava, kako je navedeno u planu oporavka.

4.7. EGSO se slaže s Komisijom da treba dovršiti bankovnu uniju i uniju tržišta kapitala, pri čemu stabilnost finansijskog tržišta mora biti prioritet. U bankarskom sektoru isplate dividendi trenutno su ograničene, uglavnom na dobровoljnoj osnovi. Trebalo bi razmotriti mogućnost zadržavanja tih ograničenja i ponovnog uvođenja obustave isplata tijekom razdoblja oporavka za banke koje koriste više mjera javne potpore. Time bi se smanjio rizik od nestabilnosti finansijskog tržišta, a mogao bi se i poboljšati očekivani povrat od ulaganja za banke.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

⁽⁴⁾ SL C 190, 5.6.2019., str. 1.

⁽⁵⁾ SL C 97, 24.3.2020., str. 32.

⁽⁶⁾ SL C 353, 18.10.2019., str. 90.; SL C 364, 28.10.2020., str. 29.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o novom paktu o migracijama i azilu

(COM(2020) 609 final)

(2021/C 123/04)

Izvjestitelj: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Suizvjestitelj: **Cristian PÎRVULESCU**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 11.11.2020.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	17.12.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	203/0/19
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EU treba postići pravu ravnotežu između djelotvornog i ostvarivog upravljanja migracijama koje je humano i održivo i istodobno zajamčiti sigurnost i kontrolu svojih vanjskih granica. Osim toga, EU mora i poslati jasnú poruku Europoljanim da se migracijama može bolje upravljati zajednički.

1.2. EGSO prima na znanje predstavljanje novog pakta o migracijama i azilu, u kojem su detaljno navedeni petogodišnji planovi rada Komisije o zajedničkom upravljanju imigracijama i azilom. U tom je smislu više riječ o programu rada Komisije nego paktu. Prijedlozi koji su dio pakta o migracijama i azilu važni su, ali nedovoljni za razvoj zajedničkog europskog okvira za upravljanje migracijama koji bi istovremeno bio djelotvoran i u skladu s vrijednostima i ciljevima EU-a. EGSO izražava žaljenje zbog toga što se većina prijedloga u novom paktu o migracijama i azilu odnosi na upravljanje vanjskim granicama i vraćanje, bez pridavanja potrebne pažnje zakonitim imigracijskim kanalima, sigurnim putovima za dobivanje azila ili uključivanju i integraciji državljana zemalja koje nisu članice EU-a.

1.3. EGSO izražava žaljenje zbog toga što se u novom paktu o migracijama i azilu ne spominje Globalni sporazum UN-a za sigurne, propisne i zakonite migracije (2018.) kao multilateralni preteča prijedloga o upravljanju međunarodnim migracijama. Podupiremo jačanje globalnog multilateralnog sustava koji se temelji na pravilima⁽¹⁾, među ostalim u području mobilnosti i migracija, te potičemo Komisiju da novi program uskladi s globalnim politikama i instrumentima⁽²⁾. Osim toga, potičemo institucije EU-a i države članice da migracije i mobilnost postave u širi okvir UN-ovih ciljeva održivog razvoja.

1.4. U paktu o migracijama i azilu ispravno su naglašene nedosljednosti među sustavima azila i vraćanja država članica te je istaknuta potreba za jačanjem solidarnosti. Međutim, nije jasno hoće li načelo dobrovoljne i selektivne solidarnosti pomoći u rješavanju glavnih izazova koji se odnose na koordinaciju. Nisu spomenuti poticaji državama članicama za sudjelovanje u tom mehanizmu, posebno nakon što su neke od njih odbile sudjelovati u prethodnom programu premeštanja. Ako ih se potiče da sudjeluju, to se ne čini u području premještanja, koje je najhitniji, najteži i najskuplji problem, već u području izgradnje kapaciteta i vraćanja.

⁽¹⁾ SL C 14, 15.1.2020., str. 24.

⁽²⁾ Komisija je u svojem programu rada za 2021. predviđela donošenje zajedničke komunikacije o unapređenju doprinosa EU-a multilateralizmu koji se temelji na pravilima u drugom tromjesečju 2021.

1.5. EGSO smatra da su predviđeni sustav provjere prije ulaska i postupci na granici neodgovarajući. Prvo, u sustavu provjera nije predviđeno dovoljno postupovnih jamstava kako bi se poštovala temeljna prava osoba koje se njime provjeravaju. Sustav u sadašnjem obliku nameće veći pritisak zemljama da donesu brzu odluku, zbog čega ne vode računa o pojedinačnim pravima utvrđenima u Ženevskoj konvenciji iz 1951., posebice u pogledu zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja. Drugo, kao što je bio slučaj s pristupom putem žarišnih točaka, uvjeti prihvata migranata i tražitelja azila ozbiljan su problem na koji treba u cijelosti odgovoriti⁽³⁾.

1.6. EGSO sa zanimanjem iščekuje strategiju EU-a o dobrovoljnem povratku i reintegraciji – dokument za koji se očekuje da će značajno doprinijeti snažnim mjerama reintegracije i tako se odmaknuti od pristupa koji je prvenstveno usmjeren na policijske mjere. U povratak bi trebali biti uključeni različiti društveni, gospodarski i politički akteri koji mogu stvoriti sveobuhvatnije i humanije okruženje.

1.7. Odbor pozdravlja inicijative spašavanja na moru kojima se istinski žele spasiti životi. EGSO smatra da su potraga i spašavanje na moru međunarodna pravna obveza koju države članice moraju ispuniti, a u tu su svrhu predviđeni djelotvorni i primjereni javni mehanizmi. S tim u vezi, EGSO smatra da su potrebni stalni napori kako bi se spriječila kriminalizacija humanitarnih subjekata koji provode prijeko potrebne operacije traganja i spašavanja.

1.8. EGSO pozdravlja inicijative za poboljšanje zajedničke odgovornosti i upravljanja migracijskim tokovima u suradnji sa zemljama izvan EU-a. Međutim, Odbor je zabrinut zbog upotrebe mehanizama suradnje koji bi mogli dovesti do eksternalizacije EU-ovog upravljanja migracijama ili to upravljanje pretvoriti u negativan poticaj za dotične treće zemlje, kao i zbog pokušaja da razvoj politika kontrole migracija i/ili ponovnog prihvata bude uvjet za razvojnu pomoć i suradnju.

1.9. EGSO pozdravlja razvoj sigurnih i zakonitih putova pristupa europskom teritoriju, posebice putem programa preseljenja i programa koje sponzorira zajednica. Međutim, EGSO smatra da ti kanali zadovoljavaju samo potrebe pojedinaca određenog profila i ne pružaju sveobuhvatne, djelotvorne ili sigurne odgovore na potrebu za zakonitim kanalima za imigraciju u EU. EGSO želi zbog toga što su mjeru za poboljšanje zakonitih putova ulaska ograničene na privlačenje talenata i revidiranje direktiva o plavoj karti te studiranju i istraživanju. Sveobuhvatan pristup mobilnosti nužan je kako bi se ponudila druga rješenja koja nadilaze nadzora državne granice i vraćanja.

1.10. EGSO želi skrenuti pozornost na radne i životne uvjete brojnih državljana trećih zemalja, posebice u području poljoprivrede. Države članice i njihova specijalizirana tijela moraju suzbijati slučajeve zlostavljanja i izrabljivanja, a organizacije civilnog društva i sindikate potrebno je poticati na suradnju s državljanim trećih zemalja, bez obzira na njihovu razinu zaposlenja i plaću.

1.11. EGSO izražava zabrinutost da bi borba protiv mreža mogla imati za posljedicu kršenje prava žrtava trgovine ljudima i krijumčarenja ljudi, a posebno je zabrinut zbog sudjelovanja trećih zemalja u kojima se ne poštuju temeljna prava takvih pojedinaca ili im se ne omogućuju pristojni životni uvjeti. Primjerice, vidjeli smo kako se borba protiv trgovine ljudima koristi za pokušaj kriminalizacije humanitarnog djelovanja.

1.12. EGSO smatra da se borba protiv mreža krijumčarenja ljudi i trgovine ljudima mora nastaviti i u potpunosti prepoznaje potrebu za poboljšanjem učinkovitosti direktive o sankcijama za one koji nezakonito zapošljavaju radnike.

1.13. EGSO sa zanimanjem iščekuje razvoj nedavno predstavljenog akcijskog plana za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021.–2027.⁽⁴⁾. EGSO je razočaran što se tom pitanju, tako bitnom za suživot u našim društvima, pridaje tako malo pozornosti u paktu o migracijama i azilu. U komunikaciji nema naznaka o razmjeru i strukturi potpore za mjeru integracije. EGSO ima bogato iskustvo s pitanjima povezanim s integracijom, a u novom paktu o migracijama i azilu u postojećem obliku nažalost nedostaju ambiciozni ciljevi i jasnoća u pogledu alata i poticaja koji se nude različitim dionicima.

2. Kontekst

2.1. Europska komisija predstavila je 23. rujna svoj novi program rada o imigraciji i azilu pod nazivom „Novi pakt o migracijama i azilu“. Taj se dokument nadovezuje na programe rada koji su se u tom području razvijali od 1999., kronološkim redoslijedom: program iz Tamperea (1999.), Den Haaga (2004.), Stockholma (2009.) i Europski migracijski program (2015.).

⁽³⁾ EGSO aktivno posjećuje žarišne točke i surađuje s akterima civilnog društva koji su uključeni u sve aspekte migracija i integracije.

⁽⁴⁾ Vidjeti COM(2020) 758 final.

2.2. Cilj je novog pakta o migracijama i azilu pružiti novi okvir djelovanja kako bi se osigurala sloboda kretanja u schengenskom prostoru, zaštitila temeljna prava i ostvarila djelotvorna migracijska politika. Priprema pakta o migracijama i azilu trajala je od prosinca 2019. i uključivala dva puna kruga savjetovanja sa svim državama članicama, Europskim parlamentom, nacionalnim parlamentima, civilnim društвom, socijalnim partnerima i poduzećima, s ciljem uključivanja niza različitih stajališta. Pakt o migracijama i azilu ubrzo će biti predstavljen Europskom parlamentu i Vijeću.

2.3. Europskim migracijskim programom iz 2015. omogućen je trenutačan odgovor na kriznu situaciju na Sredozemlju, dok se paktom o migracijama i azilu nastoji osigurati novi, trajni europski okvir za prevladavanje različitih izazova s kojima se suočavaju države članice, kako u normalnim situacijama, tako i u hitnim ili kriznim situacijama, na načine koji uvijek odražavaju europske vrijednosti.

2.4. U paktu o migracijama i azilu Komisija primjećuje da je 2019. godine u Europi živjelo 20,9 milijuna državljana zemalja koje nisu članice EU-a (4,7 % ukupnog stanovništva) i da je te godine u državama članicama izdano oko tri milijuna prvih boravišnih dozvola. U 2019. države članice EU-a primile su 2,6 milijuna izbjeglica (0,6 % ukupnog stanovništva EU-a) i te je godine podneseno 698 000 novih zahtjeva za azil. Komisija napominje i da je 2019. godine 142 000 osoba pokušalo nezakonito ući na teritorij Europske unije i da je samo jedna trećina njih zaista vraćena.

2.5. Kako bi se odgovorilo na te nove okolnosti, koje se uvelike razlikuju od onih u razdoblju 2015.–2016., paktom o migracijama i azilu nastoji se ravnomjernije podijeliti odgovornost među državama članicama i poboljšati njihova međusobna solidarnost, što bi trebalo dovesti do napretka u postizanju djelotvornijeg upravljanja migracijama, azilom i granicama te poboljšanja upravljanja i otklanjanja trenutačnih nedostataka.

2.6. U paktu o migracijama i azilu naglasak se stavlja na tri glavna područja: (1) poboljšanje suradnje sa zemljama podrijetla i tranzita koje nisu članice EU-a radi boljeg upravljanja migracijama; (2) poboljšanje upravljanja vanjskim granicama EU-a, jačanje tehničke suradnje i mehanizama identifikacije te izmjena i ažuriranje postupaka kako bi se postigla jasnija raspodjela odgovornosti; i (3) uspostavljanje novog stalnog mehanizma solidarnosti.

2.7. Konkretno, paktom o migracijama i azilu nastoji se promicati čvrsto i pravedno upravljanje vanjskim granicama, uključujući provjere identiteta, zdravlja i sigurnosti; pravedna i učinkovita pravila o azilu, pojednostavljenje postupaka azila i vraćanja; novi mehanizam solidarnosti za traganje i spašavanje, pritisak i krize; bolje predviđanje, pripravnost za krizu i odgovor na krizu; djelotvorna politika vraćanja i koordinirani pristup vraćanju na razini EU-a; sveobuhvatno upravljanje na razini EU-a radi boljeg upravljanja politikama azila i migracija i njihove provedbe; uzajamno korisna partnerstva s ključnim trećim zemljama podrijetla i tranzita; razvoj održivih zakonitih putova za one kojima je potrebna zaštita i radi privlačenja talenata u EU i potpora djelotvornim integracijskim politikama.

2.8. Predstavljanje pakta o migracijama i azilu popraćeno je drugim novim dokumentima, koji iziskuju detaljnije razmatranje jer je u njima detaljno utvrđen program rada predložen u paktu o migracijama i azilu. Komisija: (1) predlaže Uredbu o upravljanju azilom i migracijama, uključujući novi mehanizam solidarnosti; predlaže se novo zakonodavstvo kojim bi se uspostavio postupak provjere na vanjskim granicama; (2) izmjenjuje prijedlog nove Uredbe o postupcima azila kako bi se uključio novi granični postupak i poboljšala učinkovitost postupaka azila; (3) izmjenjuje prijedlog Uredbe o Eurodacu kako bi se uzele u obzir potrebe za podacima novog okvira EU-a za upravljanje azilom i migracijama; (4) utvrđuje novu strategiju za dobrovoljni povratak i reintegraciju; (5) donosi preporuku o suradnji država članica u aktivnostima spašavanja koje provode privatni subjekti; (6) predstavlja preporuku o zakonitim putovima do zaštite u EU-u, uključujući preseljenje; (7) predlaže zakonodavstvo za rješavanje kriznih situacija i situacija više sile te za stavljanje izvan snage Direktive o privremenoj zaštiti; i (8) predstavlja Plan za pripravnost i upravljanje krizama u području migracija.

3. Primjedbe na predstavljanje novog pakta o migracijama i azilu

3.1. EGSO prima na znanje predstavljanje novog pakta o migracijama i azilu, u kojem su detaljno navedeni petogodišnji planovi rada Komisije o zajedničkom upravljanju imigracijom i azilom. Prijedlozi koji su dio pakta o migracijama i azilu važni su, ali nedovoljni za razvoj zajedničkog europskog okvira za upravljanje migracijama, koji bi trebao istovremeno biti djelotvoran i u skladu s vrijednostima i ciljevima EU-a. EGSO stoga smatra da ih je neophodno detaljnije proučiti.

a. Zajednički europski okvir za upravljanje migracijama i azilom

3.2. U paktu o migracijama i azilu ispravno su naglašene nedosljednosti među sustavima azila i vraćanja država članica i istaknuta potreba za produbljivanjem solidarnosti u EU-u uklanjanjem nedostataka u provedbi te poboljšanjem i jačanjem suradnje sa zemljama koje nisu članice EU-a. Međutim, nije jasno hoće li načelo dobrovoljne i selektivne solidarnosti pomoći u prevladavanju glavnih izazova posljednjeg desetljeća koji se odnose na koordinaciju.

3.3. Paktom o migracijama i azilu nastoje se poboljšati postupci ulaska olakšavanjem brze identifikacije osoba koje podnose zahtjev za utočište i poticanjem postupka vraćanja onih koji pokušavaju nezakonito ući na teritorij EU-a. Prijedlogom novih postupaka provjere prije ulaska trebala bi se olakšati brza obrada, što omogućuje vraćanje u treće zemlje koje su sigurne ili su zemlje podrijetla, a istovremeno osigurava razmatranje zahtjeva za svaki slučaj pojedinačno.

3.4. EGSO smatra da su mehanizmi provjere prije ulaska nov doprinos koji vrjedi razmotriti, ali se pita koliko njihova primjena može biti izvediva u praksi. Ne samo da se čini da razdoblje od pet dana za dovršetak pregleda ne bi pomoglo zemljama kojima najveći broj ljudi nezakonito pristiže morskim putom, već izgleda i kao da bi te zemlje bile izložene većem pritisku jer bi morale donositi brze odluke, a to bi bilo vrlo teško postići s potrebnim jamstvima i u skladu s načelima sigurnosti i zaštite prava prema međunarodnom sustavu azila, drugim riječima, uz dužno poštovanje individualnih prava utvrđenih u Ženevskoj konvenciji iz 1951. Ne čini se jasnim ni kako će se poboljšati postupci vraćanja, kada većina njih nije dobro funkcionalna – kao što je navedeno i u samom paktu o migracijama i azilu – ne samo zbog nedostatka tehničkih kapaciteta u zemljama EU-a, već i zbog izostanka reakcije na strani zemalja domaćina.

3.5. Prema prijedlogu, zahtjevi za azil podneseni na vanjskim granicama EU-a moraju se ocjenjivati u okviru EU-ovih postupaka azila, odnosno oni ne podrazumijevaju automatsko pravo ulaska u EU. Taj će postupak vjerojatno stvoriti velike probleme na mjestima prije ulaska, odnosno mjestima koja moraju biti pripremljena za smještaj značajnog broja pojedinaca te će dodatno potaknuti brže vraćanje. Postoji opasnost da će postupak na granici dovesti do smanjenja zaštitnih mjera i povećanja zadržavanja ili okolnosti sličnih zadržavanju. Korištenje koncepcata informacija o zemlji podrijetla i sigurnih zemalja pri organizaciji provjere prije ulaska posebno je problematično jer se kosi s evaluacijom svakog pojedinačnog slučaja⁽⁵⁾. Odobravanje međunarodne zaštite ne ovisi samo o državljanstvu već o prijetnjama i rizicima po život pojedinaca.

3.6. EGSO pozdravlja činjenicu da se traže alternativni pristupi kako bi se utvrdilo koja je država odgovorna za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu s obzirom na dosad utvrđene poteškoće. Međutim, EGSO se pita koje će to biti alternative i od čega će se sastojati promjena, kad je u prijedlogu nove uredbe o postupcima međunarodne zaštite za uvrštenje novog graničnog postupka i povećanje učinkovitosti postupaka azila iznesen isti pristup iz Dublinske uredbe koja je trenutno na snazi.

3.7. U skladu s novim mehanizmom solidarnosti, države članice mogile bi sudjelovati u premještanju ili sponzorstvu vraćanja osoba u nezakonitom položaju. EGSO dvoji o izvedivosti tog mehanizma koji se, osim toga, temelji na pretpostavljenoj dobrovoljnoj solidarnosti. Ne spominju se poticaji koji bi državama članicama trebali za sudjelovanje u tom mehanizmu, posebno s obzirom na to da su neke od njih odbile sudjelovati u prethodnom programu premještanja⁽⁶⁾ i da ne postoji izričita obveza. Treba istaknuti da taj mehanizam „koji se temelji na solidarnosti“ može imati i suprotan učinak premještanja dotične osobe u sponzorsku državu članicu ako se vraćanje zaista ne izvrši u roku od osam mjeseci. To bi moglo dovesti do nedostatka odgovornosti u pogledu prava povratnika. Osim toga, prema predloženom novom mehanizmu solidarnosti, države članice potiču se da ne sudjeluju u premještanju, koji je najhitniji, najteži i najskuplji postupak. Umjesto toga, one mogu odlučiti sudjelovati u vraćanju⁽⁷⁾.

3.8. EGSO pozdravlja skraćivanje razdoblja koje osigurava stjecanje dugotrajnog boravišta s pet na tri godine za osobe koje uživaju međunarodnu zaštitu ako odluče ostati u državi članici koja im je pružila takvu zaštitu. Cilj je očito olakšati integraciju u lokalne zajednice, iako bi se moglo smatrati da ograničava mobilnost unutar EU-a.

3.9. EGSO pozdravlja mjere za poboljšanje koordinacije među nacionalnim strategijama o politikama azila i vraćanja, ali žali što je više prijedloga izneseno za koordinaciju instrumenata vraćanja nego za koordinaciju postupaka azila i prihvata izbjeglica.

3.10. EGSO pozdravlja i planirano osnivanje Agencije Europske unije za azil kao nužnog koraka naprijed u postizanju veće usklađenosti i bolje provedbe zajedničkih pravila o azilu.

⁽⁵⁾ Vidjeti SL C 71, 24.2.2016., str. 82.

⁽⁶⁾ Presuda u spojenim predmetima Komisija protiv Poljske, C-715/17, Mađarske C-718/17 i Češke Republike, C-719/17.

⁽⁷⁾ Nažalost, ne postoje zaštitne mjere kojima bi se spriječile situacije u kojima neke vlade odlučuju preuzeti ključnu ulogu u vraćanju kao dio populističke mobilizacije protiv migranata i izbjeglica.

3.11. EGSO smatra da je od presudne važnosti ostvariti napredak u zaštiti i pružanju pomoći najugroženijim skupinama kao što su maloljetni migranti, osobito kada putuju bez svoje obitelji⁽⁸⁾). Europska mreža za skrbništvo trebala bi imati veću ulogu u zaštiti takvih pojedinaca, a njihova bi se integracija i uključivanje u zemlje EU-a trebala poboljšati tako da im se pruži pravna pomoć, smještaj, pristup obrazovanju itd.

3.12. EGSO potiče Komisiju i države članice da zauzmu proaktivnije stajalište u pogledu identificiranja i zaštite žena i djevojčica koje postaju žrtve trgovine ljudima radi seksualnog iskorištavanja ili drugih oblika rodno uvjetovanog nasilja.

3.13. EGSO prima na znanje poteškoće s kojima se zemlje EU-a suočavaju pri osiguravanju djelotvornog vraćanja i spremnost Komisije da stvori zajednički i djelotvoran europski sustav vraćanja. Prijedlog se temelji na poboljšanju operativne potpore za vraćanje i njime se predlaže imenovanje nacionalnih koordinatora za vraćanje. EGSO žali zbog toga što problemi s funkcioniranjem programa vraćanja nisu pravilno identificirani⁽⁹⁾, zbog čega ta mjera, koja se smatra od strateške važnosti, ovisi o spremnosti na suradnju zemalja koje nisu članice EU-a, bilo da je riječ o zemljama podrijetla bilo tranzita.

3.14. EGSO sa zanimanjem iščekuje Strategiju EU-a o dobровoljnem povratku i reintegraciji jer se od tog dokumenta očekuje da će značajno doprinijeti snažnim mjerama reintegracije i tako se odmaknuti od pristupa koji je prvenstveno usmjeren na policijske mjeru. Ako se mandat Frontexa proširi kako bi doprinio djelotvornijim postupcima vraćanja, postoji rizik da se u svojem djelovanju neće povezati s različitim društvenim, gospodarskim i političkim akterima koji mogu stvoriti uključivije i humanije ozračje za vraćanje.

3.15. EGSO smatra da je iznimno važno poboljšati mehanizme odgovornosti povezane s djelovanjem Frontexa, pratiti njegove aktivnosti i pobrinuti se da se njima štite i jamče temeljna prava osoba.

3.16. EGSO naglašava važnost zaštite osobnih podataka zabilježenih u Eurodacu te da potreba za mjerama i razmjernost poduzetih mjera moraju biti opravdani s obzirom na osjetljivost uključenih podataka, posebno kada je riječ o podnositeljima zahtjeva za međunarodnu zaštitu i povjerljivosti postupka⁽¹⁰⁾.

b. Snažan sustav pripravnosti i odgovora na krizu

3.17. EGSO pozdravlja napredak postignut u poboljšanju sprečavanja kriza i upravljanja njima i potencijalne mjerne koje će se donijeti kako bi se zajamčila solidarnost među državama članicama i zaštita temeljnih prava osoba koje će vjerojatno biti pogodene takvim krizama. Međutim, EGSO žali zbog činjenice da se taj pristup temelji na konceptu „žarišnih točaka”, koja su se pokazala mjestima na kojima se krše prava osoba koje traže međunarodnu zaštitu u EU-u.

3.18. EGSO razumije potrebu za poboljšanjem mehanizama rješavanja kriznih situacija, ali dovodi u pitanje vrijednost, primjerice, ponovnog preispitivanja Direktive o privremenoj zaštiti jer se posljednjih godina nije pravilno provodila. Kako je prethodno navedeno, EGSO poziva Komisiju i ostale institucije EU-a da ni na koji način ne ograničavaju pristup međunarodnoj zaštiti i ne ograničavaju njezin sadržaj.

c. Integrirani sustav granica

3.19. Upravljanje vanjskim granicama odgovornost je koja je podijeljena između EU-a i njegovih država članica, stoga je neophodno potrebno ocijeniti provedbene instrumente. EGSO želi istaknuti da uporaba ljudskih ili tehnoloških resursa mora uvijek biti razmjerna stvarnoj situaciji i mora, bez iznimke, biti u skladu s odgovarajućim temeljnim pravima i slobodama pojedinaca.

3.20. Postizanje potpune interoperabilnosti IT sustava nužan je korak prema izgradnji usklađene i djelotvorne politike na razini EU-a. Potpuna interoperabilnost trebala bi se postići brzo i uz potrebnu zaštitu osobnih podataka i temeljnih prava.

3.21. Odbor stoga pozdravlja inicijative spašavanja na moru kojima se istinski žele spasiti životi, ali izražava zabrinutost zbog sudjelovanja privatnih poduzeća čije postupanje, kao i poštovanje okvira ljudskih prava, nisu pod strogim nadzorom. EGSO smatra da su potraga i spašavanje na moru međunarodna pravna obveza koju države moraju ispuniti, a u tu su svrhu predviđeni djelotvorni i primjereni javni mehanizmi.

⁽⁸⁾ Vidjeti SL C 429, 11.12.2020., str. 24.

⁽⁹⁾ Komunikacija COM(2017) 200 final.

⁽¹⁰⁾ SL C 34, 2.2.2017., str. 144.

3.22. S tim u vezi, EGSO smatra da su potrebni stalni napori kako bi se sprječila kriminalizacija humanitarnih subjekata koji provode prijeko potrebne operacije traganja i spašavanja.

3.23. EGSO želi izraziti zabrinutost zbog rizika pretvaranja privatnih brodova u centre za zadržavanje tražitelja azila s obzirom na pasivnost koju pokazuju neke države članice.

3.24. EGSO pozdravlja nastojanja da se osigura normalizacija slobodnog kretanja u schengenskom prostoru i sa zanimanjem iščekuje više pojedinosti o mehanizmima evaluacije schengenskog prostora. EGSO sa zanimanjem iščekuje i planiranu Strategiju o budućnosti schengenskog prostora i nuda se da će ona dovesti do jačeg i cjelovitijeg schengenskog prostora.

d. *Jačanje borbe protiv krijumčarenja ljudi*

3.25. EGSO smatra da se borba protiv mreža krijumčarenja ljudi i trgovine ljudima mora nastaviti i u potpunosti prepoznaće potrebu za poboljšanjem učinkovitosti direktive o sankcijama za one koji nezakonito zapošljavaju radnike. Stoga smatra da je korisno uspostaviti mehanizme za poticanje prijavljivanja osoba ili poduzeća koji iskorištavaju žrtve trgovine ljudima i krijumčarenja ljudi te osoba bez radnih dozvola⁽¹⁾.

3.26. EGSO izražava zabrinutost da bi borba protiv mreža mogla imati za posljedicu kršenje prava žrtava trgovine ljudima i krijumčarenja ljudi, a posebno je zabrinut zbog sudjelovanja trećih zemalja u kojima se ne poštuju temeljna prava takvih pojedinaca ili im se ne omogućuju pristojni životni uvjeti. Primjerice, vidjeli smo kako se borba protiv trgovine ljudima koristi za pokušaj kriminalizacije humanitarnog djelovanja.

e. *Suradnja s našim međunarodnim partnerima*

3.27. EGSO pozdravlja inicijative za poboljšanje zajedničke odgovornosti i upravljanja migracijskim tokovima u suradnji sa zemljama izvan EU-a. Međutim, Odbor je zabrinut zbog upotrebe mehanizama suradnje koji bi mogli dovesti do eksternalizacije EU-ovog upravljanja migracijama ili to upravljanje pretvoriti u negativan poticaj za dotične treće zemlje, kao i zbog pokušaja da razvoj politika kontrole migracija i/ili ponovnog prihvata bude uvjet za razvojnu pomoć i suradnju. Važno je ponoviti da se migracijska politika, politika suradnje i razvojne pomoći te trgovinska politika moraju razlikovati u okviru vanjskog djelovanja EU-a i sve to kroz prizmu apsolutnog poštovanja ljudskih prava.

3.28. Slično tome, EGSO smatra potrebnim ojačati suradnju s onim zemljama koje su domaćini znatnom broju izbjeglica, pod uvjetom da to ne znači da će se pojedincima ograničiti mogućnosti dobivanja pristupa europskom teritoriju i pod uvjetom da EU pokaže proaktivno zanimanje za njihove životne uvjete, uključujući zaštitu njihovih prava u zemljama domaćinima koje nisu članice EU-a.

3.29. EGSO pozdravlja svaku zajedničku inicijativu za postizanje napretka u izgradnji bolje povezanih društava u zemljama koje nisu članice EU-a, smanjenje tamošnjeg siromaštva i nejednakosti i promicanje demokracije, mira i sigurnosti, ali smatra da ta pitanja ne bi trebala biti povezana sa suradnjom u kontroli migracijskih tokova koju vrše dotične zemlje. Pružanje pomoći kako bi se ojačali kapaciteti za upravljanje migracijama zemalja koje nisu članice EU-a pozitivno je, ali ne bi trebalo biti povezano s njihovom ulogom u kontroli vanjskih tokova ili sporazumima o ponovnom prihvatu.

3.30. EGSO napominje da se u paktu o migracijama i azilu velika važnost pridaje suradnji sa zemljama izvan EU-a u pitanjima ponovnog prihvata. Međutim, trebalo bi uzeti u obzir i rizike od eventualnog kršenja prava povratnika te poticaje koje te zemlje mogu zatražiti kako bi prihvatile suradnju s EU-om.

3.31. EGSO pozdravlja razvoj sigurnih i zakonitih putova pristupa europskom teritoriju, posebice putem programa preseljenja i programa koje sponzorira zajednica. Međutim, EGSO smatra da ti kanali zadovoljavaju samo potrebe pojedinaca određenog profila (oni koji traže međunarodnu zaštitu) i ne pružaju sveobuhvatne, djelotvorne ili sigurne odgovore na potrebu za zakonitim kanalima za imigraciju u EU.

⁽¹⁾ Primjerice, španjolsko zakonodavstvo uključuje pojam „radnih veza”, koji znači, pod određenim uvjetima, da će nezakoniti strani radnik dobiti zakonitu dokumentaciju ako prijavi svojeg nezakonitog poslodavca. Slično tome, Portugal ima uspostavljen stalni postupak regulacije svakog pojedinog slučaja za posebne situacije.

f. Privlačenje vještina i talenata u EU

3.32. Partnerstva za traženje talenata inicijativa⁽¹²⁾ su s dodanom vrijednošću kojom se nudi zakonit put za migracije, stoga je EGSO pozdravlja unatoč činjenici da će imati negativne posljedice za zemlje podrijetla, osobito u pogledu njihove sposobnosti da provedu održivi razvoj. EGSO žali zbog činjenice da su mjere za poboljšanje zakonitih putova ulaska ograničene na privlačenje talenata i revidiranje direktiva o plavoj karti te studiraju i istraživanju jer je njihovo područje primjene ograničeno. Sveobuhvatan pristup mobilnosti nužan je kako bi se ponudila druga rješenja koja nadilaze mjere nadzora državne granice i vraćanja.

3.33. EGSO želi sudjelovati u javnim savjetovanjima o privlačenju talenata i vještina u EU, ali ponavlja da postoji sveobuhvatna potreba za rješavanjem problema tržišta rada i izvan tih područja.

3.34. EGSO želi skrenuti pozornost na radne i životne uvjete brojnih državljana trećih zemalja, posebice u području poljoprivrede. Države članice i njihova specijalizirana tijela moraju suzbijati slučajevе zlostavljanja i izrabljivanja, a organizacije civilnog društva i sindikate potrebno je poticati i ohrabrvati na suradnju s državljanima trećih zemalja, bez obzira na njihovu razinu zaposlenja i plaću.

g. Potpora integraciji za uključivija društva

3.35. EGSO smatra da je uključivanje i integracija državljana zemalja izvan EU-a od ključne važnosti za osiguravanje socijalne kohezije u EU-u i sa zanimanjem iščekuje analizu akcijskog plana za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021.–2027. EGSO je razočaran što se tom pitanju, tako bitnom za suživot u našim društvima, pridaje tako malo pozornosti u paktu o migracijama i azilu.

3.36. U komunikaciji nema naznaka o razmjeru i strukturi potpore za mjere integracije. EGSO očekuje da će se taj nedostatak iz pakta o migracijama i azilu ispraviti u novom akcijskom planu za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021.–2027. EGSO ima bogato iskustvo s pitanjima povezanima s integracijom, a u trenutačnom tekstu nedostaju ambiciozni ciljevi i jasnoća u pogledu alata i poticaja koji se nude različitim dionicima.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Vidjeti SL C 341, 21.11.2013., str. 50. i SL C 458, 19.12.2014., str. 7.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Energija za klimatski neutralno gospodarstvo: strategija EU-a za integraciju energetskog sustava

(COM(2020) 299 final)

(2021/C 123/05)

Izvjestitelj: **Lutz RIBBE**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 23.9.2020.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Odluka Plenarne skupštine:	14.7.2020.
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	16.12.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	242/3/10
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1 Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) podržava Komisiju namjeru koju je izložila u svojoj Komunikaciji: integracija elektroenergetskog sustava sa sustavom toplinske energije i prometnim sustavom neophodna je za postizanje cilja klimatske neutralnosti, cilja sigurnosti opskrbe, koji podrazumijeva i smanjenje uvoza energije, i cilja prihvatljivih cijena za europske potrošače i europsko gospodarstvo.

1.2 Neovisno o tome EGSO mora konstatirati da Komisija u svojoj komunikaciji ostavlja otvorenima nekoliko pitanja od velike važnosti za uspjeh europske energetske tranzicije.

1.3 Komisija ne odgovara na pitanje kako namjerava postići sigurnost opskrbe na temelju izvora energije koji imaju nultu stopu emisija ugljika ili su niskougljični. Navodi da bi se 84 % potražnje za električnom energijom trebalo zadovoljiti iz obnovljivih izvora, ali se ne izjašnjava o tome iz kojih bi se izvora trebala proizvoditi preostala električna energija. S obzirom na temeljnu važnost sigurnosti opskrbe za europsko gospodarstvo i potrošače to nije prihvatljivo, tim više što valja očekivati da će se elektrifikacijom opskrbe toplinskog energijom i prometa povećati potražnja za električnom energijom unatoč napretku u učinkovitosti.

1.4 EGSO se slaže s Komisijom da nepostojeće ili manjkavo određivanje cijena emisija CO₂ u sektorima toplinske energije i prijevoza predstavlja ozbiljan problem za integraciju sustava. Međutim, nije dovoljno opisati problem. Potrebni su konkretni prijedlozi za rješenja. U tom pogledu Komisija je previše neodlučna i nekonkretna.

1.5 Integracija energetskog sustava u određenim područjima iziskuje modernizaciju i nadogradnju, a u nekim slučajevima i izgradnju nove energetske infrastrukture. Za to su potrebna golema ulaganja, koja bi se mogla olakšati namjenskim europskim finansijskim okvirom dostupnim poduzećima u svim državama članicama. Ta ulaganja mogu biti korisna za davanje važnih gospodarskih poticaja radi prevladavanja recesije uzrokovanje pandemijom bolesti COVID-19 te za otvaranje dobrih i pravednih radnih mjesta. Međutim, pritom je važno da se odluke o ulaganjima donose tako da se podupiru ciljevi energetskih i klimatskih politika. S obzirom na velike potrebe za kapitalom, također je ključno na najbolji mogući način iskoristiti postojeću infrastrukturu. Za to je potrebno dati prednost onim tehnološkim mogućnostima koje su dostupne za brzu i učinkovitu integraciju sustava. Energetska učinkovitost, posebno u industrijskim procesima, trebala bi imati prednost pred svim drugim pristupima. Tim se postavljanjem prioriteta mora osim toga pokazati koja je tehnologija najprikladnija za koju od primjena kojima se omogućuje integracija sustava. Zatim se na temelju toga mogu planirati odgovarajuća infrastrukturna ulaganja. U tom je pitanju Komunikacija Komisije očito previše neodređena.

1.6 U Komunikaciji se poseban naglasak stavlja na vodik i energiju vjetra na moru. To su važne tehnologije, ali bi ih trebalo upotrebljavati samo kao nadopunu, i to ondje gdje nisu dostatni energija vjetra na kopnu i solarna energija te kratkoročni spremnici, kao što su baterije. Naime, energija vjetra na kopnu i solarna energija predstavljaju u doglednoj budućnosti ne samo najjeftinije oblike proizvodnje energije nego i najbolje mogućnosti za postizanje važnog strateškog cilja energetske unije: decentralizacije radi stvaranja sigurnih i dobrih radnih mjesta i općenitog iskorištavanja društveno-političkih i regionalnogospodarskih prednosti energetske tranzicije, osnaživanja potrošača i u njihovoj funkciji proizvođača potrošača i njihova stavljanja u središte energetskog sustava, borbe protiv energetskog siromaštva, povećanja sigurnosti opskrbe uz istodobno promicanje regionalnog razvoja i ostvarivanje prihvaćanja tranzicije. Konkretno, energija vjetra na kopnu i fotonaponska energija omogućuju izravnu integraciju sustava, primjerice upotrebom solarne energije na licu mjesta za punjenje električnih automobila ili upotrebom energije vjetra za primjene pretvorbe električne energije u toplinu. Komisija u svojoj Komunikaciji zanemaruje taj veliki potencijal energije vjetra na kopnu i fotonaponske energije, što EGSO smatra golemlim nedostatkom.

1.7 Integracija sustava može potaknuti inovacije za europsko gospodarstvo, a time i povećati njegovu međunarodnu konkurentnost. Međutim, to će uspjeti samo ako se za integraciju sustava budu iskorištavali prvenstveno potencijali digitalizacije: umjetna inteligencija i strojno učenje mogu imati ključnu ulogu u isporuci energije u sektore električne energije, toplinske energije i prometa u skladu s njihovim potrebama. Ipak, s obzirom na njihovu opravdanost i moguće etičke probleme, njihovu uporabu potrebno je, posebno u pogledu podatkovnog suvereniteta, pažljivo uravnotežiti i pripremiti u okviru inicijative za osposobljavanje odgovarajućih stručnjaka. Neshvatljivo je da Komisija u svojoj Komunikaciji to ne uzima u obzir.

1.8 Naposljetu, za integraciju sustava potrebna su potpuno rekonfiguirana energetska tržišta, koja treba usmjeriti tako da se potiče energija zajednice i da se osnažuju potrošači. Tek se tada mogu ostvariti relevantni ciljevi Direktive (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća⁽¹⁾ o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i Direktive (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća⁽²⁾ o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora. Integracija sustava bit će mnogo brža ako potrošači budu imali mogućnost ostvarivati svoja prava, pa i u svojstvu proizvođača potrošača, samostalnih proizvođača i članova zajednica obnovljive energije. Istodobno bi trebalo obratiti pozornost na ulogu javnih tijela u sigurnosti opskrbe. Ti aspekti u Komunikaciji uopće nisu navedeni.

1.9 EGSO podržava ideju Komisije o organizaciji velikog događanja na temu integracije energetskog sustava i spreman je aktivno se uključiti u rad na tome. U tom kontekstu želi razmotriti pitanja iznesena u ovom mišljenju, koja su prešturo razrađena u Komunikaciji Komisije. Posebno je važno naglasiti važnost aktivnog sudjelovanja građana u integraciji energetskog sustava. Upravo u tom pogledu Komunikacija Komisije ne ispunjava očekivanja jer se građanin promatra samo kao potrošač koji jednostavno nema dovoljno informacija.

2. Opće napomene o dokumentu Komisije

2.1 Komunikacija Komisije temelji se na preuzetoj obvezi Europskog vijeća da se do 2050. postigne klimatska neutralnost. Imajući u vidu činjenicu da energetski sustav uzrokuje 75 % emisija stakleničkih plinova, najvažniji je korak prema ostvarenju tog cilja uspostava energetskog sustava koji će uvelike imati nultu stopu emisija i biti ugljično neutralan.

2.2 Ključnu ulogu u tome ima integracija odnosno povezivanje različitih, trenutačno tek uvjetno međusobno povezanih energetskih sektora, tj. sektorâ električne energije, prometa i toplinske energije (uključujući hlađenje i procesnu toplinu), što je aspekt koji se u paketu za čistu energiju razmatra tek vrlo površno, iako postoje primjene kojima se već odavno realizira integracija sustava, u koje se ubraja npr. kogeneracija.

2.3 U svojem opisu postojećeg stanja Komisija ističe da je energetski sustav trenutačno obilježen razliitim paralelnim vertikalnim lancima vrijednosti.

⁽¹⁾ SL L 158, 14.6.2019., str. 125.

⁽²⁾ SL L 328, 21.12.2018., str. 82.

2.4 Tomu se sada kao protukoncept suprotstavlja integracija energetskog sustava. Pod time Komisija misli na koordinirano planiranje i koordinirani rad energetskog sustava u „cjelini”, čije bi nositelje energije, vrste infrastrukture i potrošačke sektore trebalo bolje međusobno povezati. U Komunikaciji se navode razne prednosti takve integracije sustava: doprinos postizanju klimatskih ciljeva, učinkovitija upotreba energetskih resursa, dodatna fleksibilnost u samom energetskom sustavu te, naposljetku, bolji položaj potrošača, bolja otpornost i veća sigurnost opskrbe, pri čemu ostaje nejasnim odnosi li se sigurnost opskrbe na razinu EU-a ili država članica. Međutim, taj je aspekt važan jer države članice u nekim slučajevima imaju vrlo različite strategije u tom pogledu i jer države članice imaju vrlo različite preduvjete kada je riječ o generičkim izvorima energije.

2.5 Za postizanje te integracije Komisija u Komunikaciji iznosi plan koji se temelji na šest stupova:

1. „kružni energetski sustav” s jasnim naglaskom na energetskoj učinkovitosti (uključujući sljedeće mјere: provedba pristupa „učinkovitost na prvom mјestu”; revizija faktora primarne energije; promicanje pristupa „proizvodnja energije iz otpada”);
2. povećana elektrifikacija krajnjih sektora (uključujući sljedeće mјere: razvoj energije vjetra na moru; obvezno uzimanje u obzir obnovljive energije u javnoj nabavi; promicanje elektrifikacije grijanja u zgradama, šire uvođenje mjestâ za punjenje električnih vozila; revizija Direktive o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora; nove norme za emisije CO₂ za automobile i kombije; revizija Direktive o uspostavi infrastrukture za alternativna goriva);
3. upotreba biogoriva u određenim područjima (uključujući sljedeće mјere: europski sustav certifikacije za goriva iz obnovljivih izvora te niskougljična i održiva goriva, moguće dodatne mјere, kao što su minimalni udjeli ili kvote u određenim sektorima uporabe; povećanje razmjera hvatanja ugljika za korištenje u proizvodnji sintetičkih goriva);
4. jačanje tržištâ u pogledu dekarbonizacije i decentralizacije (uključujući sljedeće mјere: dosljednost neenergetskih komponenti cijena među nositeljima energije; usklađivanje porezâ na energiju; moguće proširenje trgovanja emisijama; ukidanje izravnih subvencija za fosilna goriva; revizija regulatornog okvira za tržiste plina, kampanja za informiranje o pravima potrošača, poboljšanje informiranja potrošača);
5. integrirana energetska infrastruktura (uključujući sljedeće mјere: nova regulacija transeuropskih mreža; povećana ulaganja u pametne mreže centraliziranog grijanja i hlađenja);
6. digitalizacija energetskog sustava i okvir za potporu inovacijama (uključujući sljedeće mјere: mrežni kodeksi za kibersigurnost; provedbeni akti o zahtjevima za interoperabilnost).

3. Opće napomene EGSO-a

3.1 Analiza problema postojećeg stanja vrlo je relevantna, a Komisijin načelni pristup svakako valja pozdraviti: postoji hitna potreba za požurivanjem integracije energetskog sustava, osobito s obzirom na potrebu da se ubrza dekarbonizacija sektorâ prometa i grijanja/hlađenja u Europi. Integracija sustava važna je ne samo za postizanje klimatske neutralnosti nego i za stabilnu sigurnost opskrbe te prihvatljive cijene za privatne potrošače i gospodarstvo. Stoga EGSO vrlo snažno podupire plan Komisije za pospješivanje integracije sektorâ električne energije, toplinske energije i prometa. Međutim, potrebno je paziti da ga se ne koristi kao razlog za daljnju liberalizaciju usluga od općeg interesa prije nego što se ocijene učinci dosadašnje inicijative za liberalizaciju. Međutim, EGSO također upozorava na to da bi Komisija trebala poticati zemlje u susjedstvu Europske unije, osobito zemlje Istočnog partnerstva, da taj plan slijede i uključe u vlastite politike. Valja ispitati je li u tu svrhu koristan „granični porez na ugljik”.

3.2 Šest koncepata iz točke 2.5. pravilni su i svrshodni pristupi. Većina pojedinačnih mјera također je uvjerljiva, iako je katkad nejasno u kojoj mjeri one zaista pridonose integraciji energetskog sustava.

3.3 S druge strane, valja iznijeti kritiku da politički ciljevi, dosljednost i logička struktura strategije nisu dovoljno dalekosežni. Usto je manje-više potpuno zanemarena uloga koju imaju ili bi trebali imati građani/potrošači. To je zbnujuće tim više što je još u paketu za čistu energiju Komisija obećala da će građane staviti u središte energetske tranzicije.

3.4 Komisija propušta definirati jasne, ambiciozne i specifične podciljeve koji proizlaze iz klimatske neutralnosti kao glavnog cilja. To se odnosi osobito na razvoj obnovljivih izvora energije, koji u mnogim državama članicama zaostaje za ciljevima.

3.4.1 Istina, Komisija je vrlo (samo)kritična u pogledu mogućnosti provedbe. Tako u njezinoj Komunikaciji stoji: „Bez odlučnih politika sustav 2030. više će nalikovati sustavu iz 2020. nego što će održavati napredak prema klimatskoj neutralnosti, koju želimo ostvariti do 2050. [...] Mjere koje poduzmemo u sljedećih pet do deset godina bit će ključne za izgradnju energetskog sustava kojim će Europa do 2050. postići klimatsku neutralnost.”

3.4.2 Međutim, samoj Komisiji nedostaje političke hrabrosti, kao što je vidljivo iz Komunikacije. Naime, izjava da je, s obzirom na predvidivo znatno povećanje udjela električne energije u konačnoj potrošnji energije, dovoljan udio energije iz obnovljivih izvora u mješavini električne energije od 55 – 60 % do 2030. i od 84 % do 2050. ostavlja mnoga pitanja otvorenima. Najvažnije od njih glasi: Kako postići stabilnu sigurnost opskrbe? Biopljin, biogoriva, uključujući ona sintetička kao što je vodik, i hidroenergija mogu se u određenim okolnostima upotrebljavati za nadoknadu fluktuacija energije vjetra i solarne energije. Uz njih postoje dvije tehnološke mogućnosti kojima bi se moglo pokriti preostalih 16 %, za koje se može reći da imaju nultu stopu emisije ugljika ili da su niskougljične: nuklearne elektrane i elektrane na plin ili ugljen sa sekvestracijom odnosno hvatanjem i skladištenjem ugljika. Međutim, one su povezane s velikim gospodarskim, ekološkim i društvenim izazovima. Iako je točna struktura kombinacije izvora energije u nadležnosti država članica, neshvatljivo je da Komisija ne objašnjava na koji način namjerava postići sigurnost opskrbe energijom bez emisija CO₂.

3.5 Nedostatak hrabrosti vidljiv je i drugdje. Kao što Komisija pravilno naznačuje, jedan od bitnih razloga za tako sporo napredovanje integracije energetskog sustava čini manjkavo određivanje cijena ugljika za fosilna goriva, koja se upotrebljavaju u prometu i prvenstveno u sektoru toplinske energije. Usto mnoge države članice imaju visoke pristojbe na električnu energiju, pa čak i kada se proizvodi iz obnovljivih izvora. U nekim državama članicama problem su i očito previške mrežne naknade. To narušavanje tržišta dovodi, primjerice, do toga da se u mnogim konstellacijama ne može ekonomski prikazati iskorištavanje viška električne energije za proizvodnju toplinske energije (pretvorbom električne energije u toplinu), što je, takoreći, najjednostavniji oblik integracije sustava.

3.6 Integracija energetskog sustava moći će zaista napredovati samo ako se riješi problem narušavanja tržišta. Najava „nastavka rada na postupnom ukidanju izravnih subvencija za fosilna goriva” i „mogućeg prijedloga za proširenje ETS-a na nove sektore” nedorečena je i nedovoljna. Naime, to su floskule koje društvo već godinama sluša od Komisije, a da se nije promijenilo ništa zaista bitno. Tehnološka potpora koju je Komisija opisala prvenstveno u prva tri stupa svoje strategije (vidjeti točke 3.1. do 3.3. Komunikacije) bit će znatno manje djelotvorna ako Komisija ne poradi energično na otklanjanju opisanih narušavanja tržišta.

3.7 Istina, valja pozdraviti to što je Komisija predložila redoslijed tehnoloških zadaća. Međutim, Komisija je u tom kontekstu trebala jasno formulirati da se izgaranje gorivâ nikada u smislu korisnosti ne može natjecati s izravnim energetskim iskorištavanjem fotonaponske energije ili energije vjetra, osim ako se to izgaranje odvija u kogeneracijskim postrojenjima za proizvodnju topline i električne energije u kojima se toplina iskorištava izravno na licu mjesta. Taj je aspekt izrazito važan, osobito za dekarbonizaciju prometa, koja se u određenim područjima ne može postići elektrifikacijom. Komisija to na određenim mjestima Komunikacije opisuje površno na primjerima. Međutim, kao vodeći kriterij za vrednovanje različitih tehnoloških opcija ne uzima učinkovitost, što bi bilo neophodno za takvu integraciju energetskog sustava koja bi bila smislena s gledišta energetske tehnike i energetske ekonomije.

3.8 Komisija ne prepozna ni temeljnu važnost infrastrukture. Ekonomično oblikovanje integracije sustava može se postići samo ako se postojeća energetska infrastruktura uzme u obzir kao važna osnova za planiranje i provedbu integracije sustava odnosno ako se povede računa o infrastrukturnim implikacijama različitih tehnoloških opcija. Kada bi se to učinilo, bilo bi vidljivo sljedeće:

- a) Za punjenje električnih vozila prikladni su prvenstveno fotonaponski sustavi (osobito krovni) jer oni uglavnom unose električnu energiju u mrežu na niskonaponskoj razini, na kojoj se pune električna vozila.
- b) Za primjene pretvaranja električne energije u toplinu, primjerice s pomoću toplinskih crpki ili akumulatora topline, prikladne su vjetroelektrane ili veće solarne elektrane kada se toplinska energija isporučuje preko mreže centraliziranog ili lokalnog grijanja. Naime, tada su za rad crpki ili akumulatora topline potrebne veće količine električne energije.
- c) Za dugoročno skladištenje viška električne energije u obliku vodika prikladna su prvenstveno skladišta plina.

3.9 Ni za jednu od prethodno navedenih tehnologija za pretvorbu električne energije u neki drugi oblik nije absolutno neophodna potpuno nova infrastruktura. Naprotiv, važno je pametno iskoristiti postojeće tehnologije te ih po potrebi modernizirati i nadograditi⁽³⁾. U mnogim je državama članicama politika štednje loše utjecala na infrastrukturu. Troškovna učinkovitost važan je aspekt za modernizaciju i razvoj infrastrukture, ali mora se voditi računa i o otvaranju dobroih radnih mjesta. S obzirom na to Komisija bi trebala razmotriti mogućnost da makar kratkoročne do srednjoročne potpore za primjene pretvorbe električne energije u neki drugi oblik uvjetuje upotrebatom postojeće infrastrukture kako bi se prvo iskoristili oni potencijali čije iskorištavanje izaziva najmanje troškove. Kada se to uzme u obzir, jednostrana usmjerenost Komunikacije na energiju vjetra na moru mora se staviti pod znak pitanja.

3.10 U Komunikaciji se spominje digitalizacija, no ne prepozna se njezin stvarni potencijal. Pametne mreže, koje sudionicima na tržištu šalju specifične signale, čineći tako pametnim i tržišta, absolutno su neophodne za učinkovitu i sigurnu opskrbu energijom. U onoj mjeri u kojoj se sudionicima na tržištu preko digitalnih aplikacija stavlaju na raspolaganje pravilne informacije, električni automobili, naročito oni s funkcionalnošću „vozilo-mreža“ (V2G), toplinske crpke ili skladišta vodika mogu pružati važne usluge za sustav i rasteretiti mrežu. Umjetna inteligencija, strojno učenje i automatizacija procesâ potrošnje energije, bilo na razini kućanstava ili industrije, pridonosit će pomicanju opterećenja na novu razinu i integraciji u virtualne elektrane.

3.11 Naposljeku, u Komunikaciji se zanemaruju mnogi aspekti koji su Komisiji bili važni u prethodnim komunikacijama, primjerice strateški okvir za energetsku uniju, ili koji su kao dio paketa za čistu energiju već sada primjenjivo europsko pravo: to se odnosi na aktivnog potrošača u skladu s Direktivom (EU) 2019/944 o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije, koji bi trebao imati pristup svim relevantnim tržištima električne energije. Ta ideja u Komunikaciji nema nikakvu ulogu, jednako kao ni aktivnosti samostalnih proizvođača ili energetskih zajednica građana, kako su kodificirani u Direktivi (EU) 2018/2001 o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora. Izjava „U integraciji sustava središnju ulogu imaju građani. To znači da bi trebali imati ulogu u provedbi ove strategije [...]“ čini se otrcanom kada jedinu konkretnu mjeru čini informativna kampanja.

3.12 EGSO je već više puta ukazao na to da u mnogim državama članicama postoje znatne prepreke kojima je takva uloga građana *de facto* onemogućena. To je neshvatljivo tim više što se u Komunikaciji taj problem zanemaruje. Daljnji ciljevi koji su bili istaknuti na sličnim mjestima, a koji su u Komunikaciji zanemareni odnose se na smanjenje ovisnosti o uvozu energije, jačanje regionalnih gospodarskih tokova, otvaranje pravednih i dobroih radnih mjesta itd. To su kriteriji koji se moraju uzeti u obzir pri osmišljavanju energetske integracije i na temelju kojih se određene tehnološke mogućnosti čine povoljnijima od drugih. Usto bi Komisija trebala poticati i treće zemlje da te aspekte uzimaju u obzir u svojim energetskim politikama. I u tom bi kontekstu granični porezi mogli biti strateška opcija.

⁽³⁾ Samo jedan primjer: čak i ako fosilni plin bude imao sve manju ulogu, postojeće plinske mreže mogле bi se upotrebljavati ili dijeliti za „zeleni plin“ ili vodik.

3.13 Pritom bi postojale nebrojene mogućnosti da građani u okviru povezivanja sektorâ postanu „akterima” koji sami mogu biti aktivni i ostvarivati korist. Samo jedan primjer: najnovije vjetroelektrane u prosječnim uvjetima isporučuju toliko električne energije da se njome mogu pokriti potrebe za oko 7 000 električnih automobila. Kada su troškovi ulaganja niži od 10 milijuna EUR, vrlo je smisleno promicati „građanske vjetroelektrane kao regionalna mesta za punjenje električnih vozila”. Međutim, takvi pristupi kojima bi se drastično povećalo prihvatanje tranzicije, među ostalim zato što bi doveli do golemog smanjenja troškova za građane, ne mogu se u predočenoj Komunikaciji čak ni naslutiti.

3.14 Kako bi građani imali koristi od integracije sustava, potrebno je ojačati prava potrošača. Ona se moraju odnositi i na proizvodnju energije za vlastitu potrošnju i na tradicionalnu ulogu potrošača. U Komunikaciji se građani shvaćaju samo kao kupci ili potrošači, kojima bi se trebale pružati samo kvalificirane informacije. To je za EGSO više nego razočaravajuće, među ostalim i u pogledu obećanjâ „europske energetske unije”.

3.15 Točno je da Komisija apstraktno prepozna potrebu za djelovanjem u pogledu pravâ potrošača u sektorima plina i centraliziranog grijanja, no kao ključna mjerâ najavljuje se jedino osnaživanje kupaca plina u novom regulatornom okviru za sektor plina za 2021. Za područje lokalnog i centraliziranog grijanja nema konkretnih mjerâ, iako su upravo u tom području prava potrošača znatno lošije definirana nego u sektorima električne energije i plina. Međutim, u kontekstu očuvanja postojeće integracije sustava mogu se predvidjeti daljnji koraci liberalizacije u sektoru grijanja.

3.16 U tom kontekstu EGSO podsjeća na svoje stajalište da obvezno treba spriječiti nastanak dvoklasnog energetskog društva⁽⁴⁾. Ne smije se dogoditi da koristi od energetske tranzicije imaju samo financijski i tehnički dobro situirana kućanstva, a da sva ostala kućanstva moraju snositi troškove. Naprotiv, potrebne su konkretnе mjerâ protiv energetskog siromaštva na nacionalnoj i europskoj razini. To uključuje bolju dostupnost potpora za toplinsku obnovu ili zamjenu sustava grijanja za energetski siromašna kućanstva, obvezne modele univerzalnih usluga i opće zaštitne mjerâ za potrošače u energetskom sektoru, primjerice i mjerâ protiv previsokih naknada za elektroenergetsku mrežu i zlouporebe monopola.

4. Posebne napomene

Kružniji energetski sustav

4.1 EGSO je već u svojem samoinicijativnom mišljenju TEN/660 iznio koncept kružnijeg energetskog sustava i pozdravlja činjenicu da je Komisija prihvatile taj pojam.

4.2 Međutim, taj se pojam ne bi trebao odnositi samo na uštedu energije i energetsku učinkovitost, kao što je to slučaj u Komunikaciji, već bi usto trebao obuhvaćati tokove energije u općem smislu. To je važno osobito za brzu integraciju energetskog sustava na licu mesta, tj. na mjestu krajnje potrošnje.

4.3 EGSO pozdravlja najavu Komisije da će ispitati faktore primarne energije. Naime, već je danas jasno da se trenutačnim praksama u mnogim državama članicama primjene pretvorbe električne energije u toplinu i biogoriva stavljuju u nepovoljniji položaj. Trebalo bi razmotriti i jasnu usmjerenoš faktorâ primarne energije na emisije CO₂.

4.4 Provedba načela energetske učinkovitosti na prvom mjestu (eng. *energy efficiency first*), koje je kao ključna mjerâ navedena u točki 3.1. Komunikacije, mogla bi se shvatiti kao preporuka za povećanje cijena energije. Međutim, pritom treba obratiti pozornost na ranjive potrošače energije i izbjegći povećanje energetskog siromaštva. Odbor je u više navrata pozivao na izradu strategija za to, a iznio je i konkretne prijedloge (vidjeti npr. SC/53). Taj je aspekt, među ostalima, posebno važan za velik broj građana istočne Europe i tranzicijskih regija. Stoga su za postizanje visoko postavljenih ciljeva učinkovitosti potrebni regionalno diferencirani pristupi.

Brža elektrifikacija potražnje za energijom

4.5 Pristup Komisije ispravan je: elektrifikacija sektorâ toplinske energije i mobilnosti najbolji je pristup integraciji sustava. Kako bi taj pristup bio u skladu s ciljem klimatske neutralnosti, energiju iz obnovljivih izvora potrebno je razvijati brzo, ali u skladu s potrebama i uz usmjerenoš na njih.

(4) Vidjeti SL C 429, 11.12.2020., str. 85.

4.6 Bilo bi poželjno da Komisija pojasni što to konkretno znači za spomenutu reviziju Direktive (EU) 2018/2001 o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora. EGSO smatra da su izneseni razvojni ciljevi postavljeni prenisko.

4.7 U točki 3.2. Komunikacije jasno je istaknuta usmjerenost na energiju vjetra na moru. Uopće se ne spominju fotonaponska energija i energija vjetra na kopnu. To je neshvatljivo. Naime, kao što je objašnjeno u točki 3.7. ovog Mišljenja, u tim se područjima mogu brzo i učinkovito iskoristiti potencijali za integraciju sustava, dok energija vjetra na moru za proizvodnju vodika iziskuje ogromna ulaganja u energetsku infrastrukturu. Stoga se Komisiji savjetuje da pri postavljanju prioriteta među svojim mjerama primijeni načelo „prvo najvažnije”.

Uloga vodika

4.8 Točno je da će u novoj klimatski neutralnoj kombinaciji izvora energije vodik biti neophodan element, Vodik će posebno biti neophodan u tri područja kada izravna elektrifikacija dosegne svoje granice:

- kao dugoročno skladište električne energije za premoćivanje „mračnih bezvjetrovica” kao razdobljā bez dovoljno sunčeva zračenja i vjetra;
- kao gorivo za zrakoplovstvo, vodni promet i, u malobrojnim posebnim slučajevima, cestovni prijevoz teških tereta kao i u nekim malobrojnim specifičnim dijelovima javnog prijevoza putnika;
- za određene industrijske procese.

4.9 Međutim, proizvodnja vodika skupa je i povezana s velikim gubicima energije. Stoga bi u Komunikaciji trebalo pojasniti da vodik može biti mogućnost samo kada izravno grijanje ili elektrifikacija tehnički nisu izvedivi (ili su izvedivi samo uz znatno veće troškove).

Modeliranje i otvorenost tržišta

4.10 U mnogim državama članicama može se utvrditi kruta usmjerenost na središnje veleprodajno tržište, što u mnogim slučajevima otežava integraciju energetskega sustava. Primjerice, s gledišta tehnike (u smislu rasterećenja elektroenergetske mreže) i makroekonomije (u smislu troškovne učinkovitosti) moglo bi biti mnogo smislenije da se lokalno nastali višak električne energije iskorištava za primjene u mobilnosti i primjene pretvorbe električne energije u toplinu, zbog kojih potražnja za električnom energijom isto tako nastaje lokalno. Takvu izravnu integraciju različitih energetskih sektora na istom mjestu, koja u najboljem slučaju uključuje etablirana javna i komunalna poduzeća za opskrbu energijom s njihovim održivim mrežama, često onemogućuju središnja veleprodajna tržišta.

4.11 Činjenica da Komisija ne prepoznaje da se krutom usmjerenosću na malobrojna središnja veleprodajna tržišta električne energije sprječava integracija sustava iznenadjujuća je tim više što su drugi oblici trgovine već spomenuti i uzeti u obzir u postojećim zakonodavnim tekstovima: primjerice, Direktivom (EU) 2019/944 o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije aktivnim se potrošačima izričito daje pravo na uzajamno trgovanje i dijeljenje energije unutar energetskih zajednica građana. Oba ta oblika omogućuju građanima, ali i MSP-ovima i općinama da vrlo učinkovito posješuju integraciju neposredno na licu mjesta. Stoga je Komunikacija Komisije u tom pogledu razočaravajuća. Naime, ni na jednom mjestu ne razlaže se kako treba osmislitи tržište da bi potrošači mogli imati tu ulogu.

Integrirana energetska infrastruktura

4.12 Valja pozdraviti predanost sveobuhvatnom planiranju infrastrukture jer se mogu očekivati znatne potrebe za ulaganjima, što bi se moglo riješiti paneuropskim financijskim okvirom. Međutim, pritom je važno uključiti postojeću infrastrukturu, njezinu optimizaciju i njezino širenje u pogledu mogućnosti proizvodnje energije i struktura potrošnje, uključujući povećanje fleksibilnosti potrošnje, te uzeti u obzir interakcije koje postoje između tržišnih/trgovinskih struktura i infrastrukturna. U pogledu tog zahtjeva Komisija je podbacila.

4.13 Naime, ne prepoznaje činjenicu da je infrastrukturom zadano to kojim bi tehnologijama trebalo dati prednost u primjeni: upravo onima koje u inače jednakim okolnostima (*ceteris paribus*) omogućuju najbolje iskorištavanje postojeće infrastrukture.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Strategija za vodik za klimatski neutralnu Europu

(COM(2020) 301 final)

(2021/C 123/06)

Izvjestitelj: **Pierre-Jean COULON**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 23.9.2020.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Odluka Plenarne skupštine:	14.7.2020.
Nadležno tijelo:	Stručna skupina za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	16.12.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	229/4/3
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO smatra da Europska unija krizu uzrokovana bolešću COVID-19 mora prevladati izgradnjom novog društvenog modela koji će naša gospodarstva učiniti zelenijima, pravednijima i otpornijima na buduće šokove. Europski fondovi za oporavak moraju poduzećima, inovatorima, radnicima i ulagačima omogućiti da potvrde svoju ulogu svjetskih predvodnika na tržištima čiste energije koja neprestano rastu.

1.2. EGSO stoga podržava strategiju Europske komisije za stvaranje okruženja koje potiče povećanje proizvodnje i potražnje vodika radi ostvarenja klimatski neutralnog gospodarstva i naglašava da se prednost mora dati čistom vodiku, među ostalim i u okviru europskog saveza za čisti vodik, jer je to jedino rješenje usklađeno s ciljevima klimatske neutralnosti.

1.3. EGSO naglašava da je uspostava gospodarstva čistog vodika u Europi tek jedan od elemenata strategije čiji je cilj bolje povezati različite energetske sektore EU-a. EGSO stoga naglašava da bi EU trebao ambicioznije pristupiti stvaranju sustava čiste energije (koji bi uključivao npr. obnovljive izvore energije i energetsku učinkovitost) kako bi europskim poduzećima osigurao snažno unutarnje tržište na kojem se inovacije mogu sigurno uvoditi i integrirano industrijsku strategiju koja omogućuje izvoz čistih energetskih rješenja u ostatak svijeta.

1.4. EGSO podsjeća da bi se čisti vodik zbog visokih troškova proizvodnje i prijevoza trebao upotrebljavati isključivo u slučajevima u kojima druge postojeće mogućnosti dekarbonizacije nisu moguće, kao što su „sektori u kojima je teško smanjiti emisije“⁽¹⁾ ili određene vrlo specifične primjene u prometnom i građevinskom sektoru.

1.5. EGSO naglašava da EU, želi li omogućiti napredak u upotrebi čistog vodika, ne bi smio subvencionirati fosilna goriva te poziva Komisiju da načelo nenanošenja štete primjeni na sva financiranja javnim sredstvima u okviru VFO-a+, InvestEU-a, Europskog fonda za oporavak i državnih potpora.

⁽¹⁾ Eng. *hard-to-abate sectors* (npr. industrija čelika, petrokemijskih proizvoda, aluminija, cementa i gnojiva). Tako su definirani jer bi rješenja za smanjenje dekarbonizacije više koštala od trenutačnih tehnologija s većim udjelom ugljika.

1.6. Želimo li uspostaviti „gospodarstvo vodika”, EGSO naglašava da ga građani trebaju prihvati i u njemu sudjelovati, bilo kao poduzetnici, radnici ili potrošači. EGSO izražava žaljenje zbog toga što provedba strategije u različitim sektorima nije u dovoljnoj mjeri razmotrena i poziva na to da se izravnim i reprezentativnim savjetovanjima i sudjelovanjem građane u većoj mjeri uključi u taj proces. EGSO Komisiju poziva i da procijeni učinak razvoja čistog vodika na troškove energije za kućanstva.

1.7. EGSO podsjeća da će energetska tranzicija biti manje uspješna ako nekim radnicima nanese gubitke ili ako najugroženiji ne budu od nje imali koristi. U kontekstu posebno visoke nezaposlenosti⁽²⁾, osobito među mladima, ključno je u potpunosti iskoristiti potencijal za otvaranje radnih mjesto u sektorima u razvoju, ali i izbjegći da tranzicija u regijama doveđe do gospodarskog pada, a time i do strukturne nezaposlenosti. EGSO stoga Europsku komisiju poziva da provede analizu i utvrdi vještine koje posjeduju radnici i radnice u sektorima koji propadaju, a koje bi bile od koristi za nova radna mjesta povezana s vodikom.

1.8. EGSO naglašava ključnu ulogu europskog saveza za čisti vodik u ubrzavanju transformacije europskih industrijskih sektora⁽³⁾ i traži da u njega bude uključen kao predstavnik organiziranog civilnog društva. EGSO također preporučuje Komisiji da detaljno odredi vremenske okvire industrijske tranzicije u skladu s posebnim potrebama svakog pojedinačnog sektora. Industriju čelika, cementa i kemijsku industriju treba podržati kako bi promijenile svoje proizvodne metode. U protivnom, EGSO naglašava, te industrije, koje znatno doprinose smanjenju emisija CO₂, tu transformaciju možda neće preživjeti.

1.9. EGSO pozdravlja buduća partnerstva sa susjednim zemljama, ali poziva Europsku komisiju da pojasni uvođenje elektrolizatora snage 40 GW za proizvodnju vodika iz obnovljivih izvora u susjedstvu EU-a⁽⁴⁾, koje trenutačno uključuje politički nestabilne zemlje s vrlo različitim politikama energetske tranzicije i razvoja energije iz obnovljivih izvora. EGSO također naglašava da je Komisija u svojoj Okvirnoj strategiji za otpornu energetsku uniju⁽⁵⁾ za cilj postavila smanjenje ovisnosti EU-a o uvozu energije⁽⁶⁾.

1.10. EGSO nadalje podsjeća na činjenicu da se konkurentnost europskih poduzeća temelji na njihovoj sposobnosti za inoviranje. Istraživanje i inovacije ključni su i za jačanje otpornosti našeg društva, snažno pogodenog pandemijom bolesti COVID-19. Stoga EGSO naglašava da u okviru programa Obzor Europa i Europskog vijeća za inovacije (EIC) treba osigurati dostatna proračunska sredstva za čistu energiju.

2. Sažetak Komunikacije Komisije

2.1. Komisija ponovno potvrđuje da u kontekstu u kojem je europsko gospodarstvo ozbiljno pogodeno pandemijom bolesti COVID-19 želi ubrzati prijelaz na suvereno, konkurentno i klimatski neutralno gospodarstvo⁽⁷⁾.

2.2. Europska komisija naglašava ključnu ulogu čistog vodika u stvaranju pametnijeg, integriranijeg i optimiziranijeg suverenog energetskog sustava u kojem svi sektori mogu u potpunosti doprinijeti dekarbonizaciji. Čisti vodik i njegov vrijednosni lanac mogu imati važnu ulogu jer mogu kompenzirati varijacije tokova obnovljive energije i opskrbljivati sektore koji nisu pogodni za elektrifikaciju. Da bi taj potencijal ostvarila, Europa mora uspostaviti gospodarstvo temeljeno na vodiku.

2.3. Komisija stoga za razdoblje do 2050. predlaže strategiju podijeljenu u tri faze:

- 2020.–2024. – Elektrolizatori snage najmanje 6 GW za proizvodnju vodika iz obnovljivih izvora kako bi se dekarbonizirala postojeća proizvodnja vodika,
- 2025.–2030. – 40 GW u EU-u i 40 GW u zemljama europskog susjedstva koje izvoze u EU radi dekarbonizacije novih primjena, primjerice u proizvodnji čelika i određenim vrstama prijevoza,

⁽²⁾ Prema podacima Eurostata objavljenima u kolovozu 2020. u drugom tromjesečju je zbog koronavirusa broj radnih mjesto u EU-u smanjen za 2,6 %.

⁽³⁾ Odnosno, stvaranje robe i usluga bez uporabe ugljika.

⁽⁴⁾ Uključujući i zapadni Balkan, Ukrajinu i zemlje južnog susjedstva.

⁽⁵⁾ Vidjeti COM(2015) 80.

⁽⁶⁾ Vidjeti COM(2020) 299 „Energija za klimatski neutralno gospodarstvo: strategija EU-a za integraciju energetskog sustava”.

⁽⁷⁾ Prema statističkom uredu EU-a Eurostatu, BDP Unije se u drugom tromjesečju 2020. smanjio za 11,9 %.

— 2030.–2050. – Veliko unapređenje instaliranih kapaciteta kako bi se vodikom mogli dekarbonizirati svi sektori u kojima je teško smanjiti emisije⁽⁸⁾.

2.4. U svojoj strategiji za konkurentnost vodika iz obnovljivih izvora u EU-u, Komisija se usredotočuje na pet ključnih dimenzija:

- ulaganja u EU-u;
- poticanje potražnje i povećanje proizvodnje;
- oblikovanje dobre infrastrukture i tržišnih pravila;
- podupiranje istraživanja i inovacija;
- međunarodna dimenzija.

2.5. Komisija procjenjuje da bi za uspostavu takvog ekosustava bilo potrebno tijekom tekućeg desetljeća uložiti 320 do 458 milijardi EUR u ostvarenje ciljeva strategije za vodik do 2030.: 24–42 milijarde EUR za elektrolizatore, 220–340 milijardi EUR za povećanje proizvodnje solarne energije i energije vjetra (80–120 GW), oko 11 milijardi EUR za modernizaciju postojećih postrojenja za hvatanje i skladištenje ugljika i 65 milijardi EUR za transport, distribuciju i skladištenje vodika te za postaje za punjenje vodikom. Do 2050. godine samo će za proizvodne kapacitete biti potrebno 180–470 milijardi EUR. Sredstva će trebati uložiti i u prilagodbu sektora krajne potrošnje, primjerice, 160–200 milijuna EUR za pretvaranje tipične europske čeličane i 850 milijuna do 1 milijarde EUR za uvođenje 400 manjih postaja za punjenje vodikom.

2.6. U tom kontekstu, za stimuliranje privatnih ulaganja u čisti vodik EU-u na raspolaganju stoje glavne strateške poluge opisane u nastavku.

2.6.1. Povećanjem primjene čistog vodika u industrijskom sektoru i sektoru mobilnosti potaknut će se potražnja. U strategiji se predlaže da se to odvija u dvije faze: vodik će se prvo koristiti za dekarbonizaciju proizvodnje čelika, a mogao bi se koristiti i u ograničene svrhe, primjerice, u gradskim autobusima ili određenim vlakovima (kad elektrifikacija nije cjenovno konkurentna), kao i teškim cestovnim vozilima, paralelno s elektrifikacijom. Strategija održivog razvoja i pametne mobilnosti, koja će biti objavljena do kraja godine, trebala bi se baviti ulogom vodika u prometu. U tom kontekstu razmotrit će se politike kojima se podupire potražnji, koje bi mogle biti u obliku kvota za vodik iz obnovljivih izvora ili minimalnog udjela u određenim sektorima krajne potrošnje (npr. primjena u kemijskoj industriji ili prometu).

2.6.2. Da bi se proizvodnja povećala, Komisija naglašava da se ulagačima i industriji mora pružiti veća jasnoća i sigurnost. U tu će svrhu predložiti uvođenje zajedničkog standarda niske razine emisija ugljika kako bi se postrojenja za proizvodnju vodika promicala na temelju njihovih izravnih emisija stakleničkih plinova. Mogla bi predložiti i uvođenje sveobuhvatne terminologije i europskih kriterija za certificiranje vodika iz obnovljivih izvora, među ostalim na temelju postojećih inicijativa kao što je CertifHy. Nadalje, predstojećom revizijom sustava EU-a za trgovanje emisijama trebalo bi uvesti dodatne mehanizme za poticanje proizvodnje vodika iz obnovljivih izvora i niskougljičnog vodika, a mogla bi se razmotriti i mogućnost primjene ugovora za kompenzaciju razlike u odnosu na ugljik (eng. Carbon Contract for Difference, CCfD), odnosno poziva na dugoročne projekte u kojima je druga strana javna, kojom bi se nadoknadila razlika između izvršne cijene CO₂ (tj. 55–90 EUR/tCO₂) i njegove stvarne cijene. Naposljetku, za vodik iz obnovljivih izvora mogli bi se predvidjeti izravní i transparentni tržišni programi potpore, u kojima bi se potpora dodjeljivala na temelju natječajnog postupka.

2.6.3. Komisija predlaže da se, uz ponudu opreme s pogonom na čisti vodik, postupno uvede i infrastruktura. Potražnja za vodikom prvo će se zadovoljavati opskrbom na licu mjesta ili u blizini. Zatim će se razviti regionalna središta („doline vodika“), što će dovesti do sve veće potrebe za namjenskom infrastrukturom, i to ne samo u industrijske i prometne svrhe i u svrhu uravnotežavanja elektroenergetskog sustava, već i za grijanje stambenih i poslovnih zgrada. Za prijevoz vodika iz obnovljivih izvora na veće udaljenosti mogla bi se djelomično koristiti postojeća plinska mreža, a s vremenom će biti potrebna i velika skladišna postrojenja.

2.6.4. Da bi potakla nastanak europskih predvodnika, Komisija pokreće „europski savez za čisti vodik“ za suradnju javnih tijela, industrije i civilnog društva. Zadaća je saveza: 1) osmisliti plan ulaganja i niz konkretnih projekata, 2) olakšati suradnju u mrežama regionalnih, nacionalnih i europskih investicijskih projekata duž vrijednosnog lanca vodika, uključujući važne projekte od zajedničkog europskog interesa i 3) ojačati financiranje kako bi se premostio investicijski jaz. Savez bi trebao omogućiti širok forum za koordinaciju ulaganja svih dionika.

⁽⁸⁾ Smatraju se takvima jer su troškovi smanjenja emisija visoki, a napredak u smanjenju emisija spor i težak.

2.6.5. U okviru svojeg plana za oporavak i otpornost Komisija namjerava poduprijeti strateška ulaganja u čisti vodik, posebno putem segmenta za europsko strateško ulaganje programa InvestEU (od 2021. nadalje).

2.6.6. Komisija će podupirati i istraživanje i inovacije putem institucionaliziranog partnerstva za čisti vodik i važnih partnerstava u području prometa i industrije, kao što su 2Zero ili Clean Steel (Čisti čelik). Namjenskim instrumentima (npr. InnovFin EDP, InvestEU) pružat će ciljanu potporu pouzdanim projektima u državama članicama. U sljedećem okvirnom razdoblju Europskog fonda za regionalni razvoj financirat će se međuregionalni instrument za ulaganje u inovacije s pilot-projektom za vodik u regijama s visokim emisijama ugljika.

2.6.7. Naposljetu, kako bi se aktivno promicale nove prilike za suradnju u području čistog vodika, u strategiji se predlaže da se putem relevantnih međunarodnih foruma, poput Energetske zajednice ili Ministarske konferencije o čistoj energiji, preispitaju energetska partnerstva sa susjednim zemljama i regijama (na istoku EU-a, posebno u Ukrajini i u južnom susjedstvu). To će biti popraćeno potporom ulaganjima, zajedno s Platformom za ulaganja u susjedstvu i Okvirnim sporazumom o ulaganju za zapadni Balkan. Komisija će razviti referentnu vrijednost za transakcije povezane s vodikom denominiranu u eurima, kako bi ojačala ulogu eura u trgovini održivom energijom i uključiti čisti vodik u međunarodne, regionalne i bilateralne diplomatske aktivnosti EU-a u području energije, klime, istraživanja, trgovine i međunarodne suradnje.

3. Opće napomene

3.1. Da bi cilj europskog zelenog plana, odnosno postizanje klimatske neutralnosti u Europi do 2050., postao stvarnost, potrebno je osmislići konkretnе politike. Europska unija trenutačno se suočava s izvanrednom zdravstvenoekonomskom situacijom uzrokovanim pandemijom bolesti COVID-19. Europska unija i države članice na te krize moraju odgovoriti koordinirano kako bi im gospodarski oporavak poslužio kao odskočna daska u čistu i otpornu budućnost. Ta budućnost iziskuje povećanje gospodarske suverenosti EU-a, što se djelomično može postići razvojem obnovljivih izvora energije i kapaciteta za njihovo skladištenje.

3.2. EGSO stoga podržava strategiju Europske komisije za stvaranje poticajnog okruženja za povećanje proizvodnje i potražnje vodika radi ostvarenja klimatski neutralnog gospodarstva. Međutim, želi naglasiti da uspjeh čistog vodika ovisi o velikom povećanju učinkovitosti našeg energetskog sustava i masovnom uvođenju obnovljive energije kako bi se proširila elektrifikacija u našim različitim područjima primjene.

3.3. Iako pozdravlja ambiciozne ciljeve strategije u pogledu uvođenja elektrolizatora za proizvodnju vodika iz obnovljivih izvora, EGSO naglašava da prioritet mora biti povećanje europskih kapaciteta za obnovljivu energiju kako bi se zadovoljila rastuća potražnja uzrokovana elektrifikacijom naših različitih područja primjene i proizvodnjom čistog vodika. Razvojna putanja energije iz obnovljivih izvora trenutno ne uključuje proizvodnju vodika, a samo trećina potrošene električne energije u EU-u dolazi iz obnovljivih izvora⁽⁹⁾.

3.4. EGSO pozdravlja pojašnjenja Komisije u pogledu definicije čistog vodika, koji se definira kao vodik dobiven elektrolizom uz korištenje električne energije iz obnovljivih izvora (energija vjetra, sunca i vode) ili biokemijskom pretvorbom obnovljive biomase, i izražava zadovoljstvo činjenicom da EU to smatra prioritetom jer je to jedina opcija koja je u skladu s ciljevima klimatske neutralnosti.

3.5. Međutim, EGSO napominje da strategija kratkoročno i srednjoročno ostavlja mogućnost upotrebe drugih oblika niskougljičnog vodika dobivenog iz fosilnih goriva uz hvatanje i skladištenje ugljika⁽¹⁰⁾, što je tehnologija koja se još uvijek koristi. EGSO podsjeća da se vodik dobiven uz hvatanje i skladištenje ugljika ni u kojem slučaju ne može smatrati izvorom zelene energije ako je njegova upotreba povezana s izravnom ili neizravnom eksplotacijom fosilnih goriva. EGSO naglašava da se alati za analizu ugljika trebaju koristiti duž cijelog vrijednosnog lanca vodika povezanog s hvatanjem i skladištenjem ugljika kako bi ga se označilo niskougljičnim, a ne bezugljičnim⁽¹¹⁾ i kako bi se izbjeglo da uštade emisija ne budu dovoljne za postizanje očekivanih dugoročnih emisijskih ciljeva.

⁽⁹⁾ Podaci Eurostata, [nrg_ind_peh].

⁽¹⁰⁾ Ili elektrolizom, sa znatno smanjenim životnim ciklusom emisija stakleničkih plinova.

⁽¹¹⁾ Time se, za razliku od uporabe prirodnog plina u kotlovima, osigurava uštada emisija tijekom životnog ciklusa od 60 do 85 %.

3.6. Također ukazuje na činjenicu da je Europski revizorski sud u svojoj analizi utvrdio da u okviru postojećih EU-ovih instrumenata za finansiranje osmišljenih za poticanje hvatanja i skladištenja ugljika, na primjer programa NER 300, „nije ostvaren nijedan uspešan projekt hvatanja i skladištenja ugljika“⁽¹²⁾. Stoga je prilično neizvjesno je li hvatanje i skladištenje ugljika uopće tehnološki izvedivo, a mala je i vjerojatnost da će ga javnost poduprijeti.

3.7. EGSO prima na znanje procjenu Komisije da bi, kako bi vodik proizведен iz fosilnih goriva uz hvatanje ugljika mogao konkurirati vodiku proizведенom iz fosilnih goriva, cijene ugljika trebale bi biti između 55 i 90 EUR po toni CO₂, te poziva Komisiju da opiše financijski model ulaganja koji bi omogućio takav trošak kompenzacije, a posebno učinak troška kapitala mobiliziranog kroz privatna ulaganja što dovodi do skupljih projekata. EGSO poziva Komisiju da dostavi pojedinosti o tome kolike bi, po njezinoj procjeni, trebale biti cijene čistog vodika da bi subvencije postale nepotrebne te da istraži mehanizme potrebne za postizanje tih cijena, posebno u predstojećoj reviziji sustava EU-a za trgovanje emisijama.

3.8. EGSO također podsjeća da, iako vodik iz obnovljivih izvora mora biti konkurentan vodiku iz fosilnih goriva i vodiku iz fosilnih goriva proizведенom uz hvatanje ugljika, on na prvom mjestu mora biti u stanju konkurirati fosilnim gorivima. Zato njegov trošak treba pasti ispod 1 USD/kg⁽¹³⁾. Smanjenje troškova ulaganja (CapEx) u zeleni vodik stoga predstavlja ključni izazov. EGSO posebno poziva Europsku komisiju da predloži scenarije cijena vodika povezane s troškom financijskog kapitala mobiliziranog za projekte zelenog vodika.

3.9. EGSO također podsjeća da su prethodni pokušaji oživljavanja „gospodarstva vodika“ bili neuspješni, uglavnom zbog toga što se potražnja za vodikom nikad nije ostvarila. Stoga izražava zadovoljstvo zbog toga što je Komisija jasno definirala sektore krajnje potrošnje koji će morati koristiti vodik: industrijski sektor i određene vrste prometa, kao i sektor stacionarnog skladištenja električne energije, čime bi se povećao kapacitet baterijskog skladištenja.

3.10. Čisti vodik stoga bi se trebao upotrebljavati isključivo u slučajevima u kojima druge postojeće mogućnosti dekarbonizacije nisu moguće pa EGSO poziva Komisiju da ulaganja usmjeri na primjene u kojima vodik može imati važnu ulogu, poput industrije, mobilnosti (pomorski i zračni promet) i skladištenja energije iz obnovljivih izvora.. Kad god su u pitanju baterije, posebno u slučaju automobila, taksija, autobusnih parkova te gradskih kombija i kamiona navedenih u strategiji, vodik vjerojatno pruža manje isplativa rješenja. To bi također mogla biti jedna od mogućih opcija za dekarbonizaciju cestovnog prijevoza tereta na duge relacije⁽¹⁴⁾.

3.11. Pandemija bolesti COVID-19 pogoršala je i povećala nejednakosti u našem društvu te povećala siromaštvo u Europi. Stoga je nužno da pri provedbi strategije za vodik za klimatski neutralnu Europu nitko ne bude zapostavljen. EGSO stoga poziva Komisiju da prati i procjenjuje zahtjeve za restrukturiranje zapošljavanja povezane sa strategijom za vodik.

4. Posebne napomene

Socijalna dimenzija

4.1. Zbog pandemije bolesti COVID-19 i posljedične krize očekuje se da će nezaposlenost u EU-u dosegnuti 9 % i posebno utjecati na mlade i niskokvalificirane radnike. EGSO naglašava da radnicima stoga treba osigurati kvalitetno osposobljavanje, a energetski sektor učiniti privlačnjim za mlade Europljane. U tu svrhu Europska unija mogla bi osnovati europske centre izvrsnosti za naukovanje u zanimanjima specifičnim za energetsku tranziciju (npr. energetski pregledi, ugrađivanje toplinskih crpki). Dodjelom bespovratnih sredstava i proširenjem programa ErasmusPro Europska unija može mlade Europljane učiniti ključnim akterima u energetskoj tranziciji, posebno u području čistog vodika.

4.2. Poticanjem otvaranja radnih mjesta uvođenjem vodika iz obnovljivih izvora pruža se potpora europskim MSP-ovima na koje otpada gotovo dvije trećine radnih mjesta u europskom nefinancijskom privatnom sektoru⁽¹⁵⁾. EGSO poziva Komisiju da osmisli posebne financijske instrumente za potporu tim poduzećima⁽¹⁶⁾.

⁽¹²⁾ Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora „Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru, Odboru regija i Europskoj investicijskoj banci – Čist planet za sve – Europska strateška dugoročna vizija za prosperitetno, moderno, konkurentno i klimatski neutralno gospodarstvo“ (SL C 282, 20.8.2019., str.51.).

⁽¹³⁾ Cijena vodika koji se dobiva reformiranjem prirodnog plina iznosi oko 1 USD/kg. Izvor: Platts Hydrogen Assessments.

⁽¹⁴⁾ Vidjeti godišnje izvješće udruge T&E-a za 2019.

⁽¹⁵⁾ <https://www.toutleurope.eu/actualite/les-entreprises-dans-l-union-europeenne.html>.

⁽¹⁶⁾ Odnosno teritorijalni investicijski fondovi, instrument javnog jamstva koji pokriva 60 % zelenih financijskih sredstava posvećenih njihovom razvoju i instrumenti osiguranja koji pokrivaju rizik razvoja u području zelenog vodika.

4.3. EGSO također napominje da je za povećanje konkurentnosti EU-a i jačanje njegove otpornosti potrebno zadržati kontrolu nad imovinom i industrijskim sektorima EU-a i suzbijati industrijski damping iz drugih regija svijeta.

4.4. Naposljetku, EGSO poziva EU da u potpunosti iskoristi nove, održivije poslovne modele koji se temelje na dijalogu među svim dionicima, među ostalim većim uključivanjem zaposlenika u izradu poslovne strategije (¹⁷).

Potrebe za ulaganjima u EU-u

4.5. EGSO naglašava da EU ne bi smio finansijski podržavati fosilna goriva te poziva Komisiju da načelo nenanošenja štete primjeni na sva financiranja javnim sredstvima u okviru VFO-a+, InvestEU-a, Europskog fonda za oporavak i državnih potpora. U svakom slučaju, vodik izravno ili neizravno proizведен postupkom hvatanja i skladištenja ugljika ne može biti prihvatljiv za zelenu taksonomiju europskog financiranja.

4.6. EGSO toplo pozdravlja činjenicu da se novim mehanizmom za oporavak i otpornost podupiru ulaganja i reforme država članica koje su ključne za održiv oporavak, posebno u sektoru vodika iz obnovljivih izvora. EGSO poziva Komisiju da zajamči da se planovi država članica za oporavak i otpornost vode europskim zelenim planom i nacionalnim energetskim i klimatskim planovima. U tu svrhu mora osigurati da se pri procjeni projekata država članica doprinos zelenoj tranziciji smatra uvjetom *sine qua non*.

4.7. Savez za čisti vodik imat će ključnu ulogu u uvođenju vodika u Europi, posebno razvojem programa ulaganja i sastavljanjem portfelja regionalnih, nacionalnih i europskih projekata. EGSO stoga naglašava da je važno da svi dionici, među ostalima sve dimenzije civilnog društva, radnici i nevladine organizacije, budu pravedno zastupljeni. U savez je trenutačno uključena velika većina privatnih subjekata (¹⁸). Kao istinski predstavnik organiziranog civilnog društva, EGSO mora biti uključen u postupke promišljanja i savjetovanja.

Poticanje potrošnje i povećanje proizvodnje

4.8. EGSO je uvjeren da su dražbe u okviru ugovora za kompenzaciju razlike u odnosu na ugljik (CCfD) važne kako bi se osigurao brzi prijelaz industrijskih procesa na vodik i da takvi ugovori mogu poslati pozitivnu poruku ulagačima i industriji (¹⁹). Međutim, EGSO želi istaknuti dvije točke:

4.8.1. Naglašavajući važnost CCfD-a, Komisija priznaje da postojeći sustav EU-a za trgovanje emisijama ne može slati cjenovne signale koji bi bili dovoljno snažni da potaknu ulaganja nedvojbeno nužna za postizanje klimatske neutralnosti. To je djelomično posljedica činjenice da EU fosilnim sirovinama i dalje dodjeljuje visoke subvencije. Prema izvješću Europske komisije o energetskim subvencijama, subvencije za prirodni plin koji se koristi za proizvodnju vodika dobivenog uz hvatanje i skladištenje ugljika zapravo su se povećale (²⁰). Posljedično golemo narušavanje tržišta ometa ulaganja u tehnologije za zaštitu klime poput zelenog vodika ili ih čini nepotrebno skupima. Povrh svega, sustav EU-a za trgovanje emisijama čak i nakon reforme ne odražava uvijek pravu cijenu ugljika. Da nema subvencija za fosilne sirovine i da se sustav za trgovanje emisijama poboljša ne bi bili potreбni CCfD-i. Stoga bi te dvije zadaće trebale biti glavni prioritet Komisije.

4.8.2. U mjeri u kojoj su CCfD-ovi ipak potrebni, pozivi na podnošenje ponuda trebali bi biti osmišljeni tako da se proizvodnja vodika elektrolizom financira samo ako se za nju upotrebljava višak električne energije iz obnovljivih izvora (²¹). EGSO stoga naglašava da su europski sustav financiranja i posebni pozivi na podnošenje ponuda za obnovljivi vodik nužni želi li se spriječiti usporavanje razvoja vodika dobivenog uz hvatanje i skladištenje ugljika.

(¹⁷) Rezolucija EGSO-a od 11. lipnja 2020. „Prijedlozi EGSO-a za obnovu i oporavak nakon krize uzrokovane bolešću COVID 19“ (SL C 311, 18.9.2020., str. 1.).

(¹⁸) Vidjeti popis članova saveza za čisti vodik.

(¹⁹) Te su dražbe naročito pridonijele razvoju energije vjetra na moru u Ujedinjenoj Kraljevini jer su omogućile dobivanje niskih ponuda. Vidjeti Prilog 2. dokumenta COM(2020) 950 final.

(²⁰) Primjerice, ako operater elektrolizatora dokaže da električnu energiju za elektrolizu dobiva izravno iz novoizgrađenog postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora ili ima ugovor o opskrbni električnom energijom koji se aktivira tek kada su veleprodajne tržišne cijene negativne.

Međunarodna dimenzija

4.9. EGSO postavlja pitanje vrste budućih energetskih partnerstava usmjerenih na uvođenje elektrolizatora snage 40 GW za proizvodnju vodika iz obnovljivih izvora u susjedstvu EU-a⁽²²⁾. U vrijeme kada čelnici država članica pozivaju na jačanje europskog suvereniteta, EGSO poziva Komisiju da razvije dosljedan pristup.

4.10. Iako naglašava da je europske ulagače teško privući u politički nestabilne zemlje, EGSO ipak preporučuje da zemlje zapadnog Balkana uključene u proces pristupanja EU-u sudjeluju u svim razmatranjima i donošenju mjera za provedbu strategije za vodik.

4.11. Nadalje, EGSO poziva Komisiju da pruži više pojedinosti o kapacitetu tih zemalja za razvoj takvih budućih partnerstava s obzirom na to da strategija trenutačno obuhvaća različite zemlje (Alžir, Egipat, Izrael, Jordan, Libanon, Libija, Maroko, Palestina⁽²³⁾, Sirija i Tunis) čije se politike energetske tranzicije i razvoja obnovljivih izvora energije uvelike razlikuju. S obzirom na brojnost MSP-ova i visoku razinu bankovnog posredovanja, u tim bi zemljama prednost trebalo dati i mjerama finansijske potpore za MSP-ove koje preporučuje EGSO.

4.12. EGSO dovodi u pitanje sposobnost tih zemalja da uvedu dovoljno elektrolizatora za proizvodnju vodika iz obnovljivih izvora kako bi uz domaću mogle zadovoljiti i europsku potražnju. U sjevernoj Africi i Ukrajini, uvođenje 40 GW zahtijevalo bi 76 GW energije iz obnovljivih izvora do 2030., što znači da bi se u tim zemljama za 10 godina kapaciteti trebali utrostručiti⁽²⁴⁾.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

⁽²²⁾ Uključujući i zapadni Balkan, Ukrajinu i zemlje južnog susjedstva.

⁽²³⁾ Ovaj naziv ne tumači se kao da se njime priznaje Država Palestina niti se njime dovode u pitanje pojedinačna stajališta država članica u vezi s time.

⁽²⁴⁾ https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2020/May/SDG7Tracking_Energy_Progress_2020.pdf.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe Vijeća (EEZ) br. 95/93 u pogledu privremenog ublažavanja obveze iskorištenosti slotova u zračnim lukama Zajednice zbog pandemije bolesti COVID-19

(COM(2020) 818 final – 2020/0358 (COD))

(2021/C 123/07)

Glavni izvjestitelj: **Thomas KROPP**

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 18.1.2021
	Vijeće, 21.1.2021
Pravni temelj:	članak 100. stavak 2. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	225/1/4
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. Europska komisija (EK) je 16. prosinca 2020. predložila novu izmjenu uredbe⁽¹⁾ u pogledu privremenog ublažavanja obveze iz klauzule „iskoristi ili izgubi“ za razdoblje nakon 27. ožujka 2021. U osnovi, Komisija je predložila da bi se pravilo „iskoristi ili izgubi“ trebalo ponovno primjenjivati, no da se prag iskorištenosti slotova odredi na 40 % umjesto na 80 % tijekom ograničenog razdoblja. Osim toga, EK je predložio da bi trebao imati delegirane ovlasti za produljenje ublažavanja obveze iskorištenosti slotova, u skladu s nizom kriterija koji se odnose na trajanje i intenzitet krize.

1.2. EGSO pohvaljuje EK zbog inicijative za produljenje privremenog ublažavanja pravila Europske zajednice o iskorištenosti slotova i podupire prijedlog da se Komisiju ovlasti za prilagodbu praga do zimske sezone 2024./2025.

1.3. Međutim, u cilju stvaranja istinski fleksibilnog mehanizma za davanje odgovora, prijedlog bi trebao sadržavati i pravo zračnih prijevoznika na povratak na punu seriju slotova u kombinaciji s promjenjivim pragom iskorištenosti.

1.4. Produljenje je opravdano jer se globalna gospodarska kriza zabilježena početkom 2021. pokazala težom nego što se očekivalo prije 12 mjeseci, tijekom prvog tromjesečja 2020. Suprotno očekivanjima, pandemija bolesti COVID-19 još nije obuzdana. Ustvari, drugi val eksponencijalnog rasta broja zaraženih u drugoj polovici 2020. do sada je uzrokovao još teže zdravstvene, gospodarske i financijske posljedice širom Europe, nego što je to učinio prvi val. Promet, trgovina i turizam su među najteže pogodjenim sektorima gospodarstva. Nadalje, Europom se trenutačno širi visokozarazna mutacija virusa. Ujedinjena Kraljevina nedavno je uvela treće ograničenje kretanja kako bi obuzdala „treći val“ virusa.

1.5. EGSO potiče EK i suzakonodavce da ponovno razmotre Komisijin prijedlog s obzirom na preporuke Svjetskog odbora za slotove u zračnim lukama (WASB) koji čine zračni prijevoznici, zračne luke i koordinatori slotova i koji je 20. studenoga 2020. objavio svoje preporuke za ublažavanje obveze iskorištenosti slotova za plansko razdoblje ljeto 2021.⁽²⁾ (IATA, A4E, ACI-Europe i EUACA podupiru preporuku WASB-a). Preporuke se sastoje od kombinacije i. potpunog izuzeća od pravila „iskoristi ili izgubi“ za punu seriju slotova koji su vraćeni u bazu prije početka sezone; i ii. praga

⁽¹⁾ COM/2020/818 final.

⁽²⁾ Preporuke WASB-a, Mjere ublažavanja obveze iskorištenosti slotova u zračnim lukama za ljeto 2021. na sjevernoj hemisferi, <https://www.iata.org/contentassets/4820c05b19f148e2855db91f2a579369/wasb-northern-summer-21-recommendation-for-slot-use-relief.pdf>

iskorištenosti od 50 % za serije slotova koje zadržavaju zračni prijevoznici. Sadržavaju i određene uvjete i odredbe o opravdanoj neiskorištenosti slotova koja je specifična za situaciju povezanu s bolesti COVID-19.

1.6. EGSO smatra da je nužno održati ravnotežu između potrebe za izbjegavanjem mjera koje imaju negativan učinak na sposobnost sektora zrakoplovstva za oporavak od te krize, dugoročnog cilja zračnih prijevoznika da zadrže skupe slotove u zračnim lukama i potrebe za osiguravanjem odgovarajuće razine tržišnog natjecanja za tako oskudne slotove.

1.7. Konačno, EGSO izražava žaljenje zbog toga što se čini da je EK usredotočen na mjere ublažavanja pravila EU-a o dodjeli slotova, ne uzimajući pritom u obzir da će se te mjere odraziti globalno na druge dijelove svijeta. Stoga je poželjno ustrajati na izmjenama koje su operativno izvedive i globalno usuglašene, kao što su preporuke WASB-a.

2. Opće napomene

2.1. Uredbom Vijeća (EEZ) br. 95/93⁽³⁾, koja je djelomično izmijenjena Uredbom (EZ) br. 793/2004 Europskog parlamenta i Vijeća⁽⁴⁾, utvrđuju se postupci i pravila za dodjelu slotova u zračnim lukama EU-a. Člankom 10. te uredbe određuje se da zračni prijevoznici moraju iskoristiti najmanje 80 % dodijeljenih slotova unutar određenog planskog razdoblja kako bi zadržali te slotove za odgovarajuće plansko razdoblje sljedeće godine (dakle, „iskoristi ili izgubi“).

2.2. Europska unija donijela je 30. ožujka 2020. izmjenu Uredbe o slotovima⁽⁵⁾ kako bi se uvelo izuzeće od pravila „iskoristi ili izgubi“ za čitavo plansko razdoblje ljeto 2020., koje završava 24. listopada 2020. Tom je izmjenom EK-u dana ovlast da produlji razdoblje obuhvaćeno izuzećem do 4. travnja 2021. Komisija je 14. listopada 2020. donijela delegirani akt⁽⁶⁾ kojim se razdoblje izuzeća od pravila „iskoristi ili izgubi“ produžuje do kraja planskog razdoblja zima 2020./2021., odnosno do 27. ožujka 2021.

2.3. EGSO je podržao predloženu suspenziju pravila EU-a o dodjeli slotova u zračnim lukama u svojem dokumentu o stajalištu koji je donesen 25. ožujka 2020. U tom se izvješću zagovara stabilnost planiranja za zračne prijevoznike i mogućnost brzog i fleksibilnog odgovora na tržišna kretanja, a da se pritom ne izgube slotovi potrebni za ponovnu uspostavu funkcioniраjućih mreža.

2.4. Navodeći potrebu za određivanjem puta povratku na uobičajenu primjenu pravila „iskoristi ili izgubi“, Komisija je predložila da se od početka planskog razdoblja ljeto 2021. zahtjevi za iskorištenost slotova ponovno počnu primjenjivati u skladu s uobičajenim zahtjevima na temelju Uredbe o slotovima, ali da se prag iskorištenosti odredi na 40 % umjesto na 80 %. Osim toga, Komisija bi imala delegirane ovlasti do planskog razdoblja zima 2024./2025. (uključujući to razdoblje) za daljnje produljenje ublažavanja obveze iskorištenosti slotova dodatnim prilagodavanjem stope iskorištenosti slotova na temelju niza pokazatelja kao što su stvarni i prognozirani podaci o zračnom prometu, faktori popunjenošt i upotreba flote. Prijedlog sadržava i određene uvjete u pogledu, među ostalim, izuzeća za slotove koji su prvi put dodijeljeni zračnim prijevoznicima i razmijenjene slotove te rokova za povrat slotova.

2.5. WASB, koji čine zračni prijevoznici, zračne luke i koordinatori slotova, objavio je 20. studenoga 2020. da je postigao dogovor o preporukama za ublažavanje obveze iskorištenosti slotova za plansko razdoblje ljeto 2021.⁽⁷⁾ IATA, A4E⁽⁸⁾, ACI-Europe i EUACA podupiru preporuku WASB-a. Za razliku od prijedloga EK-a, WASB predlaže kombinaciju i.

⁽³⁾ Uredba Vijeća (EEZ) br. 95/93 od 18. siječnja 1993. o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova u zračnim lukama Zajednice (SL L 14, 22.1.1993., str. 1.).

⁽⁴⁾ Uredba (EZ) br. 793/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o izmjeni Uredbe Vijeća (EEZ) br. 95/93 o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova u zračnim lukama Zajednice (SL L 138, 30.4.2004. str. 50.).

⁽⁵⁾ Uredba (EU) br. 2020/459 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. ožujka 2020. o izmjeni Uredbe Vijeća (EEZ) br. 95/93 o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova u zračnim lukama Zajednice (SL L 99, 31.3.2020. str. 1.).

⁽⁶⁾ Delegirana uredba Komisije (EU) 2020/1477 od 14. listopada 2020. o izmjeni Uredbe Vijeća (EEZ) br. 95/93 u pogledu privremenog produljenja izvanrednih mjera za ublažavanje posljedica pandemije bolesti COVID-19 (SL L 338, 15.10.2020. str. 4.).

⁽⁷⁾ Preporuka WASB-a, Mjere ublažavanja obveze iskorištenosti slotova u zračnim lukama za ljeto 2021. na sjevernoj hemisferi, <https://www.iata.org/contentassets/4820c05b19f148e2855db91f2a579369/wasb-northern-summer-21-recommendation-for-slot-use-relief.pdf>.

⁽⁸⁾ Ryanair, član udruge A4E ne dijeli to mišljenje i zasebno će iznijeti svoje stajalište.

potpunog izuzeća od pravila „iskoristi ili izgubi” za punu seriju slotova koji su vraćeni u bazu dovoljno prije početka sezone; i ii. praga iskorištenosti od 50 % za serije slotova koje zadržavaju zračni prijevoznici. Prijedlog sadržava i određene uvjete i odredbe o opravdanoj neiskorištenosti slotova koja je specifična za situaciju povezану s bolesti COVID-19.

2.6. EGSO podupire nastavak ublažavanja pravila EU-a o iskorištenosti slotova „iskoristi ili izgubi” za ljeto 2021. Međutim, smatra da bi prijedlog EK-a, osim snižavanja praga, trebao uključivati mogućnost vraćanja cijele serije slotova. Naime, u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju za povezanost je bolje da zračni prijevoznici dobivaju potporu u svojem finansijskom oporavku te da nakon normalizacije prometa mogu ponovno uspostaviti svoje mreže. Osim toga, izuzeća od pravila iskorištenosti slotova u trećim zemljama često su uvjetovana reciprocitetom, što upućuje na potrebu za globalno usklađenim pristupom.

2.7. EGSO podupire pokretačku snagu preporuka WASB-a objavljenih 20. studenoga 2020., koje uključuju mogućnost da tijekom krize zračni prijevoznici vrate cijele nizove slotova. EK se čini usredotočen na mjere ublažavanja pravila EU-a o dodjeli slotova, ne uzimajući pritom u obzir da će se te mjere odraziti globalno na druge dijelove svijeta. Stoga je poželjno ustrajati na izmjenama koje su operativno izvedive i globalno usuglašene. EGSO potiče EK i suzakonodavce da razmotre Komisijin prijedlog s obzirom na preporuke WASB-a.

3. Posebne napomene

3.1. Zbog pandemije bolesti COVID-19, europski je zračni promet do 31. prosinca 2020. izgubio ukupno 6,1 milijun letova, odnosno 1,7 milijardi putničkih letova, u usporedbi s prethodnom godinom ⁽⁹⁾.

3.2. Kako bi smanjile stopu rasta broja oboljelih, vlade su nametnule stroga ograničenja u međunarodnom zračnom prometu te u vezi s mobilnošću njihovih građana. Zračni prijevoznici bili su primorani drastično smanjivati kapacitete i prizemljivati svoje zrakoplove. U nekoliko država članica EU-a zračni prijevoznici morali su privremeno obustaviti svoje letove.

3.3. Ta situacija nije se promjenila s dolaskom 2021., što je izvršilo ozbiljan pritisak na finansijsku održivost svih dionika u sektoru zrakoplovstva, posebno socijalnih partnera, koji opravdano brinu za budućnost svojih radnih mesta. Iako je pronađeno cjepivo i cijepljenje se u EU-u provodi od 27. prosinca 2020., stopa cijepljenja stanovništva dostatna da omogući uklanjanje općih ograničenja i mjera usmjerenih na smanjenje broja zaraženih neće se dostići prije kraja 2021. ili čak do 2022. ⁽¹⁰⁾. Nema naznaka da će se potražnja u ljetnoj sezoni 2021. vratiti na razinu koja bi bila približno slična onoj posljednjih godina. Trenutačna će neizvjesnost ostati prisutna te bi se mogla i povećati s obzirom na pojavu novog visokozaražnog i još smrtonosnijeg soja koronavirusa. Doista, prema predviđanjima industrije, razdoblje oporavka moglo bi potrajati barem do 2024. ili 2025. ⁽¹¹⁾.

3.4. Slotovi su nužni za prometovanje prema preopterećenim zračnim lukama i iz njih i važni su jer zračnim prijevoznicima omogućuju pristup ograničenim kapacitetima zračnih luka, kako bi održali svoje mreže i povezanost koju pružaju svojim korisnicima. Zračnim prijevoznicima trebale su godine da razviju svoje mreže i steknu slotove potrebne za promet unutar Europe te za međukontinentalni i prosljedeni promet. Bez odredbe o neprimjeni pravila „iskoristi ili izgubi”, zračni bi prijevoznici bili primorani nastaviti obavljati letove s iznimno niskom popunjenošću kako bi zadržali svoje slotove, čime bi se dodatno povećali finansijski gubici i stvorilo nepotrebno opterećenje za okoliš.

3.5. Sve mjere provedene 2020. bile su temeljene na pretpostavci da će se s pomoću njih osigurati djelotvorna kontrola daljnog širenja virusa unutar kratkog ili barem predvidivog vremenskog razdoblja. Ta očekivanja do sada nisu ispunjena; ustvari, postupak oporavka od ove dosad nezabilježene krize u ovom se trenutku ne može pouzdano predvidjeti.

⁽⁹⁾ Ibid.

⁽¹⁰⁾ Pitanja i odgovori: Cijepljenje protiv bolesti COVID-19 u EU-u, 21. prosinca 2020., https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr_qanda_20_2467.

⁽¹¹⁾ Izvješće s okruglog stola predstavnika zrakoplovstva o oporavku europskog zračnog prometa, studeni 2019., <https://www.aci-europe.org/downloads/resources/Aviation%20Round%20Table%20DECLARATION%20FINAL%2016.11.2020.pdf>.

3.6. Potražnja za uslugama zračnog prometa nije se znatno povećala od uvođenja prvih izuzeća zbog bolesti COVID-19 u EU-u u ožujku 2020. Iako je tijekom ljetnih mjeseci došlo do blagog povećanja prometa od -51 % u usporedbi s prethodnom godinom, promet je oslabio nakon ljeta 2020. jer je započeo drugi val pandemije te su države članice uvele nove mjere ograničavanja kretanja. Europska organizacija za sigurnost zračne plovidbe (Eurocontrol) 14. rujna 2020. značajno je prilagodila svoja predviđanja negativnom trendu. No čak se i revidirani scenarij za zračni promet pokazuje previše optimističnim. Promet je u studenome bio na -62 %, a u prosincu na -60 % u usporedbi s prethodnom godinom te u odnosu na prognozu Eurokontrola od -58 %, odnosno -54 %. Prognoza Eurokontrola je -60 % u siječnju, odnosno -50 % u veljači 2021. (12).

3.7. S obzirom na daljnje i opetovano širenje virusa te ozbiljnost mjera koje vlade poduzimaju kako bi se suzbilo njegovo širenje, potražnja za uslugama zračnog prometa i dalje je na niskoj razini, što sektor zrakoplovstva stavlja pod znatan pritisak koji potencijalno ugrožava njegov opstanak. Prema mišljenju EGSO-a, smanjenje opterećenja uzrokovanih pravilom „iskoristi ili izgubi“ stoga je opravdano i nužno.

3.8. EGSO pohvaljuje dionike – zračne prijevoznike, zračne luke i koordinatore slotova, za zajedničko postizanje kompromisnog rješenja u okviru WASB-a. EGSO je svjestan da općenito reguliranje slotova predstavlja sporno pitanje za njih. Prema mišljenju EGSO-a, preporukom WASB-a na odgovarajući se način pristupa općim i konkretnim ciljevima Komisije, kako je navedeno u radnom dokumentu službi Komisije priloženom njezinu prijedlogu (13).

3.9. EGSO podupire opći cilj Komisije koji obuhvaća uklanjanje određenih nedostataka i svladavanje izazova povezanih s izuzećem za cijelu sezonu, promicanje povezanosti, poticanje tržišnog natjecanja i olakšavanje postupnog ukidanja ublažavanja obveze iskoristenosti slotova. Podupire i konkretne ciljeve Komisije, posebno smanjenje štetnih učinaka na okoliš koje uzrokuju letovi s vrlo niskim faktorima popunjenoštiti.

3.10. U njezinom prijedlogu da se članku 10.a doda novi stavak 2.a, Komisija predlaže samo da će, kad je riječ o seriji slotova dodijeljenih u razdoblju od 28. ožujka 2021. do 30. listopada 2021., zračni prijevoznici imati pravo na jednak seriju slotova u sljedećem jednakovrijednom planskom razdoblju ako su u toj seriji iskoristili 40 % slotova. To znači da će zračni prijevoznici morati prometovati čak i na neisplativim letovima s iznimno niskim faktorima popunjenoštiti do najmanje 40 %, umjesto da mogu vratiti takve slotove bez opasnosti da će ih izgubiti. Poticanje zračnih prijevoznika da prometuju gotovo praznim zrakoplovima nije u skladu s iznesenim Komisijinim ciljem smanjenja štetnih učinaka na okoliš. To bi se moglo riješiti ako bi zračni prijevoznici mogli vratiti pune serije slotova za koje očekuju nisku potražnju (npr. u dane slabog prometa ili u izvansezonskim razdobljima).

3.11. Slično tome, prijedlogom EK-a ne postiže se izneseni cilj osiguravanja učinkovitog poslovanja zračnih prijevoznika i učinkovitog iskorištavanja kapaciteta zračnih luka. Bez mogućnosti vraćanja punih serija slotova, zračne se prijevoznike ne potiče na rano vraćanje slotova koje zračnim lukama, zračnim prijevoznicima i potrošačima omogućuje optimiziranu preraspodjelu slotova i planiranje. Mogućnost vraćanja pune serije slotova omogućuje zračnim lukama da bolje prilagode vlastito poslovanje. Time slotovi prije svega postaju raspoloživi za preraspodjelu i *ad hoc* upotrebu, primjerice za teretne letove, ovisno o promjenama u potražnji. Prijedlog da se članku 10.a uredbe doda stavak 7. kojim se predviđa rok od tri tjedna za vraćanje slotova ne može imati sličan učinak (14). Naprotiv, postoji opasnost da će niži prag sam po sebi dovesti do znatne rascjepkanosti reda letenja, na štetu malobrojnih preostalih korisnika.

3.12. Iako EGSO podupire Komisijine općenite ciljeve u pogledu promicanja povezanosti, poticanja tržišnog natjecanja i olakšavanja postupnog ukidanja ublažavanja obveze iskoristenosti slotova, smatra da je potrebno zadržati dugoročnu perspektivu. U srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, za povezanost i tržišno natjecanje (posebno sa zračnim prijevoznicima izvan EU-a) najbolje je osigurati da inače održiva poduzeća prežive trenutačnu krizu a da ne izgube imovinu koja će im biti potrebna nakon normalizacije prometa. Istodobno, kako bi se izbjegla neambicioznost i zaštitilo tržišno

(12) Eurocontrol, dokument naslovljen „Dokument za razmišljanje br. 8: Što je COVID-19 učinio europskom zračnom prometu 2020. i izgledi za 2021.“, 1. siječnja 2021. <https://www.eurocontrol.int/publication/what-covid19-did-european-aviation-2020-outlook-2021>.

(13) SWD/2020/341 final.

(14) Osim toga, ova konkretna odredba nema učinka jer njezino nepoštovanje nema posljedica. Dodjela slotova sljedeće sezone ovisi o tome jesu li zračni prijevoznici dosegnuli prag, neovisno o tome jesu li vratili slotove u roku od tri tjedna ili nisu.

natjecanje, propisi ne smiju biti previše zaštitnički. S obzirom na neizvjestan razvoj potražnje u ljetnoj sezoni i Komisijina predviđanja razine prometa od 50 % u usporedbi s 2019. (¹⁵), EGSO smatra da je prerano za ponovnu primjenu zahtjeva za iskorištenost slotova na temelju Uredbe o slotovima, čak i kad je riječ o pragu od 40 %. Istodobno, nastavak primjene potpunog izuzeća ne bi omogućio suprotstavljanje izazovima i postizanje ciljeva koje je Komisija ispravno postavila. EGSO smatra da je preporuka WASB-a, koja uključuje kombinaciju učinaka ublažavanja koje donosi potpuno izuzeće i kontrolirajućih učinaka primjene praga, čvrst temelj za početak povratka na uobičajenu primjenu zahtjeva za iskorištenost slotova.

3.13. Delegiranim aktom koji je predložen u članku 10.a stavku 4. trebalo bi ovlastiti Komisiju ne samo da izmjeni postotne vrijednosti iz članka 10. stavka 2.a, već i da produlji mogućnost vraćanja pune serije slotova na početku dolične sezone. Iako Komisijin prijedlog omogućava potpuno izuzeće od pravila o iskorištenosti slotova (tj. 0 %), njime se ne predviđa mogućnost kombiniranja dvaju elemenata. Samo će na taj način nastati istinski fleksibilan mehanizam za davanje odgovora.

3.14. Koordinacija slotova je globalno pitanje. Uredba EU-a o slotovima stoga mora biti u skladu s propisima trećih zemalja, što često zahtjeva reciprocitet. Uz potpuno izuzeće to ne predstavlja problem jer je riječ o najširem mogućem načinu ublažavanja uvjeta za iskorištenost slotova. Preporuka WASB-a na sličan bi način mogla postići globalno priznavanje (¹⁶).

3.15. EGSO smatra da bi, u interesu otpornosti i pametnog doноšenja propisa, trebalo razmotriti uvođenje odredbi kojima se omogućava ublažavanje propisa o iskorištenosti slotova u skladu s Uredbom (EEZ) br. 95/93, ne samo za slučajevе povezane s bolešću COVID-19, već i u kontekstu budućih događaja koji će imati znatan utjecaj na zrakoplovnu industriju. Trenutačna situacija nije prva koja je zahtjevala izmjene pravila o iskorištenosti slotova iz Uredbe (EEZ) br. 95/93:

- 2002. nakon terorističkih napada 11. rujna 2001. (Uredba (EZ) br. 894/2002 Europskog parlamenta i Vijeća (¹⁷)),
- 2003. nakon epidemije SARS-a (Uredba (EZ) br. 1554/2003 Europskog parlamenta i Vijeća (¹⁸)),
- 2009. tijekom svjetske finansijske krize (Uredba (EZ) br. 545/2009 Europskog parlamenta i Vijeća (¹⁹)).

Takvi bi aranžmani trebali podrazumijevati mogućnost brzog reagiranja bez potrebe za dodatnim propisima i mogućnost fleksibilnog odgovora koji bi obuhvaćao rješenja u rasponu od potpunih izuzeća i prilagođenih pragova do kombinacije ranog povrata slotova i pragova, u skladu s prijedlogom WASB-a za ljetnu sezonu 2021.

3.16. EGSO ponovno potvrđuje svoju spremnost da doprine dalnjim raspravama o najboljem načinu ponovne uspostave održivog i konkurentnog europskog zrakoplovnog sektora. Takav pristup trebao bi biti sveobuhvatan i uključivati rasprave sa svim dionicima, a posebno socijalnim partnerima, koji su snažno pogodeni krizom uzrokovanim pandemijom bolesti COVID-19. Taj sveobuhvatni pristup trebao bi obuhvaćati reviziju svih propisa ili mjera kojima se neopravdano opterećuje zrakoplovni sektor.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

(¹⁵) Vidjeti bilješku 7., uvodna izjava 11.

(¹⁶) U vrijeme izrade ovog izvješća, Novi Zeland, Malezija i Kanada (Vancouver) već su usvojili prijedlog WASB-a za ljetno 2021. Brazil je produljio postojeće izuzeće od pravila o dodjeli slotova za zimu 2020./2021. U SAD-u je FAA pokrenuo savjetovanje u pogledu (samo) tih dviju mogućnosti: produljenja postojećeg (potpunog) izuzeća i prijedloga WASB-a.

(¹⁷) SL L 142, 31.5.2002., str. 3.

(¹⁸) SL L 221, 4.9.2003., str. 1.

(¹⁹) SL L 167, 29.6.2009., str. 24.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Novi pristup Pomorskoj strategiji za Atlantik – Akcijski plan za područje Atlantika 2.0 – Ažurirani akcijski plan za održivo, otporno i konkurentno plavo gospodarstvo u atlantskoj regiji Europske unije

(COM(2020) 329)

(2021/C 123/08)

Izvjestitelj: **Carlos Manuel TRINIDADE**

Zahtjev za savjetovanje:	Izvještaj: Europska komisija, 23.9.2020.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivrednu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	11.1.2021.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	257/0/7
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO se slaže s Komisijom da je pomorski prostor Atlantika koji je pod jurisdikcijom država članica EU-a ključan čimbenik gospodarskog i socijalnog razvoja tih država, ali i EU-a u cjelini. Prema najnovijim dostupnim podacima, kako je navedeno u predmetnoj Komunikaciji Komisije, plavo gospodarstvo na Atlantskom oceanu 2017. je godine ostvarilo 73,4 milijarde EUR bruto dodane vrijednosti (BDV), a u njemu je bilo zaposleno oko 1,29 milijuna ljudi (¹).

1.2 EGSO također naglašava da je, kad je riječ o održivosti okoliša, ključna uloga oceana u dekarbonizaciji, proizvodnji kisika, prehrani ljudi i borbi protiv klimatskih promjena i acidifikacije prepoznata na razini EU-a i UN-a.

1.3 U kontekstu krize uzrokovane COVID-om 19 prepoznata je i povećana važnost plavog gospodarstva u poticanju oporavka u Europi, otvaranju radnih mjeseta i zaštiti onih postojećih.

1.4 EGSO pozdravlja uspostavu Akcijskog plana za Atlantik 2.0 kao doprinosa gospodarskom oporavku te očuvanju i stvaranju radnih mjeseta. Osim toga, on će istodobno doprinijeti jačanju očuvanja obalnih i morskih ekosustava, ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi njima.

1.5 Činjenica da je Akcijski plan 2.0 povezan s načelima europskog zelenog plana naglašava središnju ulogu plavog gospodarstva u ostvarivanju ciljeva održivosti.

1.6 EGSO također pozdravlja pristupe Europske komisije koji se odnose na Atlantik: ulogu luka u održivom razvoju obalnog turizma, akvakulture, brodogradnje, obnovljivih izvora energije na oceanu i inovacija; razvoj plavih vještina zahvaljujući angažmanu u pogledu kvalitete obrazovanja o oceanima; ulogu obnovljive energije mora kao vektora energetske tranzicije; te predanost zdravim oceanima i otpornim obalnim područjima.

1.7 Međutim, EGSO predlaže cjelovitiji pristup koji omogućuje projekte kojima bi se ostvarila prirodna interakcija među područjima koja su dio različitih stupova.

(¹) Zbog kašnjenja u statističkim podacima teško je definirati europske politike prilagođene stvarnoj situaciji u državama članicama, što otežava njihovo praćenje. EGSO smatra da je u tom području potreban snažan angažman.

1.8 EGSO također preporučuje da se naglasak stavi na pomorsko prostorno planiranje i upravljanje pomorskim prostorom jer će u nedostatku dobro uređenog pomorskog prostora biti teško osigurati održivi razvoj plavog gospodarstva, i s ekološkog stajališta i sa stajališta ulaganja u projekte. EGSO smatra da se pravilnim prostornim planiranjem morskog područja promiče održivi rast pomorskih gospodarstava i korištenje morskih resursa zahvaljujući boljem rješavanju sukoba među djelatnostima i većoj sinergiji među različitim pomorskim aktivnostima, u skladu s rezolucijom Europskog parlamenta od 15. siječnja 2020., kojom se predviđa plava dimenzija europskog zelenog plana.

1.9 EGSO smatra da bi Akcijski plan trebao sadržavati opće smjernice za razvoj partnerstava u transatlantskom kontekstu s obzirom na to da atlantski bazen ima nekoliko obala i da ocean nema granica, iako se podrazumijeva da razvoj plavog gospodarstva ima za cilj promicanje projekata u pomorskom prostoru pod suverenitetom obalnih država EU-a.

1.10 EGSO sa žaljenjem primjećuje nedostatak ciljeva i mjera u području ribarstva i turizma te Komisiji preporučuje da tim djelatnostima prida veću važnost.

1.11 EGSO također negativno gleda na činjenicu da Komisija nije utvrdila posebne mjere i ciljeve za arhipelaška područja jer su to najudaljenije regije u kojima je morsko gospodarstvo još važnije nego u ostatku atlantskog područja te stoga preporučuje da ih Komisija uključi u plan.

1.12 Kad je riječ o partnerstvima među državama članicama i međunarodnim partnerstvima, EGSO smatra da je potrebno jasno definirati ciljeve i pravila. EGSO smatra da uz pravila dogovorena među državama članicama, posebnu pozornost treba posvetiti okviru partnerstava s europskim trećim zemljama kao što su Ujedinjena Kraljevina, Norveška i Island. Smatra da bi, osobito u slučaju Ujedinjene Kraljevine, posebnu pozornost trebalo posvetiti mjerama za sprečavanje gubitka informacija ili slabljenja suradnje.

1.13 EGSO smatra da se u strateškom dokumentu kao što je Pomorska strategija za Atlantik, kada je riječ o finansijskom aspektu, ne bi smjeli samo nabrojati izvore financiranja nego bi trebalo navesti i opće smjernice za odobravanje projekata.

1.14 EGSO predlaže da inovacije, znanstvena istraživanja, ekološka održivost, doprinos društvenom razvoju i smještenost projekta u dobro uređenom pomorskom prostoru budu dio kriterija za odlučivanje o financiranju u skladu s tablicom jasno definiranih pokazatelja.

1.15 EGSO odlučno preporučuje da se za projekte koji se razvijaju u okviru Akcijskog plana 2.0 otvorи posebna linija financiranja kakva postoji za druge sektore aktivnosti koji primaju europska javna sredstva jer će ti projekti inače biti potpisnuti u drugi plan kad se budu podnosile prijave za programe financiranja u kojima nisu ključni element.

1.16 EGSO smatra da će uzimanje u obzir preporuka iznesenih u ovom mišljenju u vezi s evaluacijom i financiranjem projekata te njihovim praćenjem i nadzorom pridonijeti povećanju kvalitete i opsega socijalnih, gospodarskih i ekoloških rezultata koje treba postići provedbom Akcijskog plana za Atlantik 2.0.

1.17 Naposljetku, EGSO smatra da se prihvaćanjem njegovih preporuka iznesenih u prethodnim mišljenjima, osobito u pogledu stvaranja atlantske makroregije i ponovne uspostave Atlantskog foruma, povećavaju izgledi za uspješnu provedbu plana.

2. Kontekst i okvir

2.1 Pomorska strategija za Atlantik⁽²⁾ donesena je 2011. kako bi se podržao održivi razvoj plavog gospodarstva u državama članicama EU-a koje imaju obale na Atlantskom oceanu, a Europska komisija je radi njezine provedbe 2013. predstavila Akcijski plan za područje Atlantika⁽³⁾.

⁽²⁾ COM(2011) 782 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52011DC0782>.

⁽³⁾ COM(2013) 279 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52013DC0279>.

2.2 EGSO je analizirao svaki od tih instrumenata i izdao dva mišljenja s relevantnim zaključcima i preporukama (⁽⁴⁾), od kojih su neki od strateške važnosti za gospodarski, socijalni i ekološki razvoj Europe, uključujući mogućnost stvaranja atlantske makroregije po uzoru na regiju Baltičkog mora i Podunavlja, a koji su i dalje aktualni i relevantni.

2.3 Od tada je utvrđen niz sektorskih strategija koje su utjecale na sposobnost postizanja ciljeva Pomorske strategije za Atlantik, čime je ojačana provedba njezina akcijskog plana, među ostalim: europski zeleni plan (⁽⁵⁾), koji je Europska komisija usvojila u prosincu 2019., Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. (⁽⁶⁾) i Strategija „od polja do stola” (⁽⁷⁾).

2.4 S obzirom na to, i kako bi se odgovorilo na dosad nezabilježenu socioekonomsku krizu prouzročenu pandemijom bolesti COVID-19, Europska komisija smatra da je potrebno ažurirati prioritete regionalne suradnje i dati novi poticaj održivom pomorskom gospodarstvu u kojem se mogu otvoriti nova radna mjesta.

2.5 U tu je svrhu Europska komisija donijela mjere za pomoć u otklanjanju gospodarske i socijalne štete uzrokovane pandemijom koronavirusa, pokretanju europskog oporavka te zaštiti i otvaranju radnih mjesta te je predstavila novi instrument za oporavak pod nazivom Next Generation EU (⁽⁸⁾).

2.6 EGSO naglašava da su napori EU-a usmjereni na koncept održivosti kako bi Europa do 2050. postala prvi klimatski neutralan kontinent.

2.7 U novim sektorskim strategijama naglašava se središnja uloga plavog gospodarstva kao ključnog pokretača održivog razvoja EU-a i cijelog planeta te za ublažavanje posljedica klimatskih promjena.

2.8 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija predstavlja „Novi pristup Pomorskoj strategiji za Atlantik – Akcijski plan za područje Atlantika 2.0”, odnosno „Ažurirani akcijski plan za održivo, otporno i konkurentno plavo gospodarstvo u atlantskoj regiji Europske Unije” (⁽⁹⁾) (⁽¹⁰⁾).

2.9 Komisija navodi da se revidirani akcijski plan temelji na ispitivanju prethodnog akcijskog plana sredinom provedbenog razdoblja (⁽¹¹⁾) i savjetovanjima s dionicima i državama članicama s atlantskog područja. Preispitivanje na sredini programskog razdoblja pokazalo je da je prethodni plan rezultirao s više od 1 200 novih pomorskih projekata i ulaganjima u vrijednosti od gotovo 6 milijardi EUR, uglavnom iz proračuna EU-a.

2.10 EGSO sa zanimanjem primjećuje da se u jednom od zaključaka te ocjene naglašava „da su potrebna poboljšanja u pogledu tematskog fokusa i strukture upravljanja te uvođenje okvira za praćenje” (⁽¹²⁾), a to su preporuke iznesene u spomenutim mišljenjima EGSO-a.

3. Novi pristup Pomorskoj strategiji za Atlantik – Akcijski plan za područje Atlantika 2.0

3.1 Kao glavni cilj Akcijskog plana za Atlantik 2.0 Europska komisija postavlja povećanje i ostvarivanje potencijala plavoga gospodarstva na području Atlantika s obzirom na velik potencijal ondašnjih obalnih zajednica za otvaranje radnih mjesta, uz istovremeno očuvanje morskih ekosustava i doprinos ublažavanju klimatskih promjena, u skladu s globalnim obvezama za održivi razvoj i političkim prioritetima za razdoblje 2019. – 2024., osobito europskim zelenim planom.

3.2 Akcijski plan 2.0 organiziran je oko četiri tematska stupa i njime se želi ostvariti sedam ciljeva s pomoću konkretnih mjeru koje mobiliziraju sve atlantske dionike.

3.3 **Prvi stup** temelji se na promicanju atlantskih luka kao pristupnih točaka i središta plavog gospodarstva.

(⁴) Mišljenje EGSO-a „Razvijanje pomorske strategije za prostor Atlantskog oceana” (SL C 229, 31.7.2012., str. 24.) i mišljenje EGSO-a „Akcijski plan za pomorsku strategiju u Atlantskoj regiji” (SL C 341, 21.11.2013., str. 77.).

(⁵) COM(2019) 640 final.

(⁶) COM(2020) 380 final.

(⁷) COM(2020) 381 final.

(⁸) COM(2020) 456 final.

(⁹) COM(2020) 329 final.

(¹⁰) SWD(2020) 140 final.

(¹¹) SWD(2018) 49 final, https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/swd-2018-49_en.pdf.

(¹²) *Ibidem*.

3.3.1 U tom se stupu navodi da luke i operatori lučkih terminala mogu igrati važnu ulogu u održivom razvoju djelatnosti u središtu plavog gospodarstva: obalnog turizma, akvakulture, brodogradnje i rastuće industrije kao što su obnovljivi izvori energije na moru kao katalizatori inovacija u tim djelatnostima i drugim djelatnostima plavog gospodarstva.

3.3.2 Podrazumijeva se da će luke, u međusobnoj interakciji, moći mobilizirati sredstva za pametnu infrastrukturu i doprinjeti dekarbonizaciji pomorskih izvora.

3.3.3 Plan predviđa da će se konkretnim mjerama koje su u njemu navedene omogućiti ostvarivanje dva posebna cilja: „luke kao pristupne točke za trgovinu na Atlantiku” i „luke kao katalizatori poslovanja”.

3.4 **Drugi stup** usmjeren je na stvaranje odgovarajućeg skupa vještina budućnosti i znanja o oceanima kako bi se mlade talentirane osobe privukle u plavo gospodarstvo i povećala konkurentnost.

3.4.1 U središtu je tog stupa potreba za stvaranjem kvalificiranih i bolje informiranih generacija.

3.4.2 Zbog toga se u Akcijskom planu 2.0 kao posebni ciljevi za taj stup navode „kvalitetno obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje” te povećanje „znanja o oceanima”.

3.5 **Treći stup** usmjeren je na obnovljivu energiju mora kao središnji element u tranziciji na klimatski neutralno gospodarstvo.

3.5.1 U Komunikaciji se navodi da atlantsko područje EU-a ima vodeću ulogu i služi za ispitivanje novih metoda iskorištanja obnovljivih morskih izvora energije te da je, da bi se „došlo do sljedećeg koraka u razvoju, odnosno do komercijalne zrelosti uspješnih prototipova, bitno [...] održavati vodeću poziciju u pogledu tehnologije, zadržati talente i proizvoditi cjenovno pristupačnu čistu energiju, a istovremeno voditi računa o potencijalnim učincima na morski okoliš i načinima njihova ublažavanja.”

3.5.2 Akcijskim planom 2.0 predviđeno je da konkretnim precizno utvrđenim mjerama treba ostvariti jedan posebni cilj: „promicanje ugljične neutralnosti s pomoću energije iz obnovljivih izvora na moru”.

3.6 **Četvrti stup** posvećen je zdravim oceanima i otpornim obalama.

3.6.1 S obzirom na velik broj ljudskih aktivnosti na tom području, EU-ova atlantska obala je osjetljiva.

3.6.2 Tome treba dodati i negativne posljedice velikih oluja, poplava, erozije i stalnog i sve bržeg podizanja razine mora. Ti fenomeni postaju sve snažniji i dovode do sve veće učestalosti ekstremnih vremenskih prilika.

3.6.3 Buka i onečišćenje mora, posebno plastikom, dosežu vrlo visoke razine, što utječe na prirodni kapital i gospodarske aktivnosti.

3.6.4 U skladu s Akcijskim planom, neophodne su mjeru za upravljanje klimatskim rizicima i mjeru prilagodbe te mjeru potpore načelima kružnog gospodarstva, nulte stopi onečišćenja, energetske učinkovitosti i očuvanja bioraznolikosti kao vodećim načelima za razvoj i zapošljavanje.

3.6.5 Zbog toga se u Akcijskom planu 2.0. kao posebni ciljevi za taj stup navode „veća otpornost obale” i „borba protiv onečišćenja mora”.

3.7 Kad je riječ o **upravljanju akcijskim planom**, predlažu se mjeru koordinacije, provedbe i izvješćivanja, te mobiliziranja sredstava i financiranja.

3.7.1 U okviru **koordinacije** postoje dvije razine: politička koordinacija, koja je u rukama ministara zemalja sudionica atlantske regije nadležnih za pomorstvo, te operativna koordinacija, koju osigurava Odbor za Atlantsku strategiju i u kojem mogu sudjelovati predstavnici obalnih ili drugih regija.

3.7.2 U dijelu koji se odnosi na **provedbu i izvješćivanje** utvrđena su pravila za pojašnjenje postupaka.

3.7.2.1 Utvrđen je niz preduvjeta za provedbu Akcijskog plana i za mehanizam praćenja i izvješćivanja za javne i privatne dionike te se naglašava zajednička odgovornost EU-a i predmetnih država članica.

3.7.2.2 Cilj je mehanizma praćenja i evaluacije pratiti napredak Akcijskog plana i procijeniti u kojoj mjeri se u njemu zacrtani ciljevi ostvaruju, što će poslužiti kao temelj za eventualne buduće izmjene.

3.7.3 U pogledu **mobiliziranja sredstava i financiranja** treba istaknuti niz napomena.

3.7.3.1 Naglašava se da u proračunu Europske unije nisu dodijeljena sredstva za Akcijski plan za Atlantik, koji će se uglavnom oslanjati na nacionalne fondove te na raspoložive instrumente za financiranje na nacionalnoj razini i na razini EU-a.

3.7.3.2 U dokumentu se navodi popis fondova, programa i mehanizama koje države članice EU-a i obalne regije mogu koristiti.

4. Opće napomene

4.1 EGSO smatra poхvalnim činjenicu da je Europska komisija predstavila ažurirani Akcijski plan za Atlantik koji uključuje razne nedavno usvojene europske sektorske strategije.

4.2 EGSO pozdravlja činjenicu da je Komisija u ovaj revidirani plan uključila primjedbe i preporuke koje je EGSO iznio u svojim mišljenjima o Pomorskoj strategiji za Atlantik i prethodnom akcijskom planu, posebno u pogledu tematske orientacije, strukture upravljanja i okvira za praćenje.

4.3 EGSO pozdravlja strukturiranjem pristup usvojen za Akcijski plan 2.0, koji, uzimajući u obzir ispitivanje provedeno sredinom provedbenog razdoblja i savjetovanja uz primjenu pristupa „odozdo prema gore”, slijedi tematsku orientaciju za utvrđivanje mjera koje treba provesti.

4.4 EGSO naglašava da odabrana tematska područja odgovaraju europskim ciljevima održivosti u pogledu razvoja djelatnosti plavog gospodarstva, otvaranja kvalificiranih radnih mjesta i znanja o oceanima, promicanja dekarbonizacije i tranzicije na čistu energiju te obnove i zaštite prirodnog kapitala i obalnih ekosustava.

4.5 Kad je riječ o stvaranju plavih vještina, EGSO preporučuje da se uvedu mjere koje bi omogućile da se pri utvrđivanju programa osposobljavanja za pomorska zanimanja u većoj mjeri iskoristi profesionalno iskustvo.

4.6 Međutim, EGSO sa žaljenjem primjećuje nedostatak ciljeva i mjera za ribarstvo i turizam jer su to dvije najvažnije djelatnosti plavog gospodarstva u smislu doprinosa bruto dodanoj vrijednosti i otvaranju radnih mjesta, kao i u pogledu utjecaja na morski ekosustav u područjima koja su izravno obuhvaćena atlantskom regijom te preporučuje da se u okviru plana Komisije tim djelatnostima posveti veća važnost kako bi se uklonio taj nedostatak.

4.7 EGSO također negativno gleda na činjenicu da Komisija nije utvrdila posebne mjere i ciljeve za arhipelaška područja jer su to najudaljenije regije u kojima je morsko gospodarstvo još važnije nego u ostatku atlantskog područja te stoga preporučuje da ih Komisija uključi u plan.

4.8 EGSO ističe poboljšanje kvalitete i transparentnosti koje će proizaći iz uspostave okvira za praćenje, što će omogućiti prilagodbu budućih izmjena plana u skladu s njegovom stvarnom provedbom i opsegom ostvarivanja ciljeva.

4.9 EGSO izražava žaljenje zbog toga što Komisija nije uzela u obzir preporuke koje je iznio u svojim prethodnim mišljenjima o razvoju atlantske makroregije po uzoru na regije Podunavlja i Baltičkog mora, kao ni o očuvanju Atlantskog foruma.

5. Posebne napomene

5.1 EGSO smatra da treba analizirati usklađenost Akcijskog plana 2.0 s europskom pomorskom strategijom: **integriranom pomorskom politikom** Europske unije⁽¹³⁾.

5.2 Integrirana pomorska politika politički je okvir za promicanje održivog razvoja svih pomorskih aktivnosti i obalnih regija poboljšanjem koordinacije politika koje se odnose na oceane, mora, otoke, obalne i najudaljenije regije i pomorske sektore te razvojem međusektorskih instrumenata.

5.3 Glavni ciljevi i odgovarajuća područja djelovanja integrirane pomorske politike su: maksimalno povećanje održivog korištenja mora i oceana, razvoj baze znanja i inovacija za pomorskiju politiku, poboljšanje kvalitete života u obalnim regijama, promicanje vodstva Unije u međunarodnim pomorskim pitanjima pojačanom suradnjom u međunarodnom upravljanju oceanima te, na europskoj razini, u okviru europske politike susjedstva, i poboljšanje vidljivosti pomorske Europe.

5.4 Integrirana pomorska politika obuhvaća sljedeća konvergentna područja politika: plavi rast⁽¹⁴⁾, podatke i znanje o moru⁽¹⁵⁾, pomorsko prostorno planiranje i integraciju pomorskog nadzora.

5.5 EGSO preporučuje da informacije, podaci i znanja stečeni u tom kontekstu budu slobodno dostupni i besplatni za organizacije, znanstvene i obrazovne zajednice, kao i za projekte povezane s morem, uz poštovanje kriterija povjerljivosti ili posebnih uvjeta, prema potrebi. U tom kontekstu EGSO preporučuje bolju koordinaciju različitih nadzornih tijela u području Atlantika kako bi se uspostavile učinkovite, pristupačne i interoperabilne baze podataka.

5.6 EGSO smatra da strateški dokument kao što je Pomorska strategija za Atlantik mora biti jasan i sažet u pogledu ciljeva i predloženih načina njihova ostvarivanja. EGSO stoga preporučuje da se taj dokument dodatno razradi u vezi s pitanjima koja se čine ključnima za tako strateški dokument.

5.7 EGSO smatra da se u Akcijskom planu 2.0 velika važnost i vrijednost daje plavom gospodarstvu i znanju, što je pozitivno. Međutim, preporučuje da se uzme u obzir važnost pomorskog prostornog planiranja i upravljanja pomorskim prostorom te međunarodnih partnerstava.

5.8 Kad je riječ o **pomorskom prostornom planiranju i upravljanju pomorskim prostorom**, sve veći ljudski utjecaj na oceane te brzo rastuća potražnja i konkurenčija u vezi s pomorskim prostorom u različite svrhe, kao što su ribolovne aktivnosti, postrojenja za energiju iz obnovljivih izvora na moru i očuvanje ekosustava, ukazuju na hitnu potrebu za integracijom upravljanja oceanima i uspostavom okvira za prostorno planiranje morskog područja⁽¹⁶⁾.

5.8.1 EGSO smatra da se pravilnim prostornim planiranjem morskog područja promiče održivi rast pomorskih gospodarstava i korištenje morskih resursa zahvaljujući boljem rješavanju sukoba i većom sinergijom među različitim pomorskim aktivnostima, u skladu s rezolucijom Europskog parlamenta od 15. siječnja 2020., kojom se predviđa plava dimenzija europskog zelenog plana.

5.8.2 Zajednički europski okvir za prostorno planiranje morskog područja ima nekoliko prednosti: olakšava smanjenje sukoba među sektorima i stvara sinergije među različitim aktivnostima; potiče ulaganja zahvaljujući predvidljivosti, transparentnosti i jasnim pravilima; jača prekograničnu suradnju među državama članicama radi razvoja mreža i platformi za proizvodnju energije, pomorskih putova, plinovoda, podmorskih kabela i drugih aktivnosti te uspostave usklađenih mreža zaštićenih područja. Usto, njime se štiti okoliš ranim utvrđivanjem učinaka i mogućnosti za višestruku upotrebu prostora.

5.8.3 Promicanjem definiranja prostornih planova morskih područja, njihova poboljšanja, poštujući rok za njihovo donošenje 2021. godine, i njihove koordinacije među državama članicama doprinosi se postizanju svih ciljeva okolišne, društvene i gospodarske održivosti Pomorske strategije za Atlantik i integrirane pomorske politike.

⁽¹³⁾ COM(2007) 575.

⁽¹⁴⁾ COM(2012) 494; COM(2014) 254; COM(2008) 768; COM(2013) 229; COM(2014) 008; COM(2014) 086; strateški plan „Izgradnja energije oceana za Europu”.

⁽¹⁵⁾ Strateški plan „Znanje o moru 2020.” [SWD(2014) 0149].

⁽¹⁶⁾ Direktiva 2014/89/EU Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 257, 28.8.2014., str. 135.).

5.8.4 Stoga EGSO smatra da bi Akcijski plan 2.0 iz Pomorske strategije za Atlantik trebao uključivati tu temu jer će inače biti teško osigurati održivi razvoj plavog gospodarstva, i s ekološkog i društvenog stajališta i u pogledu ulaganja u projekte.

5.8.5 EGSO preporučuje da se u Akcijskom planu 2.0 veći naglasak stavi na važnost pomorskog prostornog planiranja za razvoj plavog gospodarstva, posebno u okviru prvog, drugog i četvrtog stupa.

5.8.6 EGSO također preporučuje da se planirano praćenje i evaluacija provode u okviru pomorskog prostornog planiranja, u skladu s relevantnim pokazateljima, i da se, kad je riječ o pristupu financiranju, odredi preduvjet da projekti budu smješteni u propisno uređenom morskom području.

5.9 Kad je riječ o **partnerstvima među državama članicama i međunarodnim partnerstvima**, EGSO smatra da je potrebno jasno definirati ciljeve i pravila.

5.9.1 Atlantski bazen ima nekoliko obala, a ocean nema granice. EGSO stoga smatra da bi u okviru četiriju stupova Akcijskog plana 2.0 trebalo predvidjeti partnerstva u socijalnim, okolišnim i gospodarskim pitanjima te partnerstva u području inovacija i znanstvenih istraživanja.

5.9.2 EGSO smatra da uz pravila dogovorena među državama članicama, posebnu pozornost treba posvetiti okviru partnerstava s evropskim trećim zemljama kao što su Ujedinjena Kraljevina, Norveška i Island. Smatra da bi, osobito u slučaju Ujedinjene Kraljevine, posebnu pozornost trebalo posvetiti mjerama za sprečavanje gubitka informacija ili slabljenja suradnje.

5.9.3 Iako se podrazumijeva da je svrha razvoja plavog gospodarstva promicanje projekata u morskom području pod suverenitetom obalnih država EU-a, EGSO preporučuje da se Akcijskim planom Pomorske strategije za Atlantik utvrde opće smjernice za transatlantska partnerstva radi uspostave partnerstava i s obalnim državama na atlantskim obalama Amerike i s afričkim zemljama⁽¹⁷⁾.

5.10 U vezi s **mobiliziranjem sredstava i financiranjem**, EGSO preporučuje da se u Akcijskom planu 2.0 jasno i nedvosmisleno navedu izvori financiranja, pravila za dodjelu sredstava i mehanizmi za praćenje i evaluaciju uspješnosti projekata.

5.10.1 EGSO pozdravlja činjenicu da će, kao što je navedeno u Komunikaciji Europske komisije, za uspješnu provedbu mjera utvrđenih u Akcijskom planu biti potrebna kombinacija javnih ulaganja iz nacionalnih proračuna i proračuna EU-a s privatnim sredstvima.

5.10.2 U Komunikaciji se stoga navodi popis fondova i programa koje države članice i njihove regije mogu koristiti. EGSO preporučuje da taj popis bude iscrpan i da se uključe drugi mehanizmi financiranja, kao što je mehanizam dodjele bespovratnih sredstava Evropskog gospodarskog prostora (EGP)⁽¹⁸⁾, koji je posebno koristan za buduća partnerstva s trećim zemljama u Europi.

5.10.3 EGSO smatra da se u strateškom dokumentu kao što je Pomorska strategija za Atlantik ne bi smjeli samo nabrojati izvori financiranja nego bi trebalo nавести i opće smjernice za donošenje odluka o odobravanju projekata.

5.10.4 EGSO preporučuje da se izradi tablica za praćenje i evaluaciju s jasno definiranim pokazateljima, uzimajući izričito u obzir inovacije, znanstvena istraživanja, ekološku održivost, doprinos društvenom razvoju i integraciju u uređeno morsko područje, koja će služiti kao referentna točka za odluke o financiranju.

⁽¹⁷⁾ „Skupina na visokoj razini za održivo morsko gospodarstvo”, sastavljena od četrnaest zemalja, uključujući dvije europske (Portugal i Norveška), dobra je praksa u tom pogledu.

⁽¹⁸⁾ Bespovratna sredstva EGP-a – Bespovratna sredstva EGP-a i Norveške proizlaze iz sudjelovanja Islanda, Lihtenštajna i Norveške na unutarnjem tržištu u područjima obuhvaćenima Sporazumom o EGP-u.

5.10.5 **EGSO stoga snažno preporučuje otvaranje posebne linije financiranja, kakve postoje za druge europske bazene i druge sektore koji primaju europska javna sredstva.** Naime, mogućnost ostvarenja provedbe Akcijskog plana za Atlantik oslabljena je zbog toga što ona nije glavni cilj nijednog od navedenih fondova i programa.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

PRILOG I.

ATLANTSKA REGIJA⁽¹⁾

ATLANTSKA REGIJA – najudaljenije regije

PRILOG II.

BDP PO STANOVNIKU ATLANTSCHI REGIJA (NUTS 2)
standard kupovne moći, EU-28

REGIJA	2009.	2017.
PORUGAL		
Sjever	63,6	65
Algarve	84,6	83
Centar	66,5	67
Lisabon	112,4	100
Alentejo	72,2	72
Autonomna regija Azori	75,2	68
Autonomna regija Madeira	104,9	73
ŠPANJOLSKA		
Kanarski otoci	87,3	75
Andaluzija	79,1	68
Galicija	92,7	82
Kneževina Asturija	95,8	82
Kantabrija	100,0	83
Baskija	134,4	121
FRANCUSKA		
Akvitanija	96,3	91
Poitou-Charentes	86,4	83
Pays da la Loire	96,4	94
Bretanja	90,5	88
Donja Normandija	84,1	81
Gornja Normandija	93,0	88
UJEDINJENA KRALJEVINA		
Cornwall i otočje Scilly	71,9	68
Devon	86,5	77

REGIJA	2009.	2017.
Hampshire i otok Wight	110,3	104
Dorset i Somerset	93,5	81
Istočni Wales	99,3	94
Zapadni Wales i regija Valleys	68,4	66
Gloucestershire, Wiltshire i regija Bristol/Bath	114,1	106
Merseyside	79,2	79
Lancashire	83,4	84
Cheshire	113,1	128
Cumbria	87,6	89
Jugozapadna Škotska	99,9	
Highland i Otoci	84,4	93
Sjeverna Irska	83,0	81
IRSKA		
Pogranična, središnja i zapadna Irska	88,6	
Južna i istočna Irska	142,0	

Izvor: Eurostat. BDP po stanovniku 2009., 2017.

PRILOG III.

AKCIJSKI PLAN 2.0 – TEMATSKI STUPOVI (¹)

PRILOG IV.**AKCIJSKI PLAN 2.0 – CILJEVI I MJERE**

PRVI STUP: LUKE KAO PRISTUPNE TOČKE I SREDIŠTA PLAVOG GOSPODARSTVA

Stup uključuje **dva posebna cilja** i niz konkretnih mjera:

Cilj 1.: Luke kao pristupne točke za trgovinu na Atlantiku

Mjere

- Razviti pomorsku transeuropsku prometnu mrežu (engl. „Trans-European Transport Network”, TEN-T) na Atlantiku
- Stvoriti mrežu zelenih luka do 2025.
- Njegovati brodske veze u okviru priobalne plovidbe na području Atlantika radi bolje integracije Irske
- Pokrenuti atlantsku strategiju za ukapljeni prirodni plin
- Razviti programe ekoloških poticaja za unapređenje lučke infrastrukture
- Zajednički razviti planove za gospodarenje i rukovanje otpadom za luke na atlantskoj obali

Cilj 2.: Luke kao katalizatori poslovanja

Mjere

- Razviti program plavog akceleratora za atlantske luke kako bi se potaknuo razvoj inovativnih poduzeća
- Dijeliti primjere najbolje prakse, razmjjenjivati ideje i zajednički rješavati probleme
- Proširiti prikupljanje podataka i na druge vrste osim tradicionalnih, logističkih podataka
- Povećati razmjenu i dostupnost podataka o gospodarskom potencijalu luka

DRUGI STUP: PLAVE VJEŠTINE BUDUĆNOSTI I ZNANJE O OCEANIMA

Stup uključuje **dva posebna cilja** i niz konkretnih mjera:

Cilj 3.: Kvalitetno obrazovanje, ospozobljavanje i cjeloživotno učenje

Mjere

- Utvrditi nedostatke kad je riječ o plavim vještinama na atlantskom području EU-a
- Uskladiti prikupljanje podataka u području plavih zanimanja
- Izraditi program za unapređenje poslovne inteligencije i promicati centre za vezu radi postizanja bolje suradnje između poduzeća i pružatelja usluga ospozobljavanja

- Putem uzajamnog učenja utvrditi inspirativne primjere najbolje prakse za povezivanje poslodavaca i tražitelja zaposlenja
- Iskoristiti postojeće platforme za informiranje o mogućnostima zapošljavanja i iskoristiti njihove potencijale za „plava radna mjesta”

Cilj 4.: Znanje o oceanima

Mjere

- Pokrenuti pilot-projekt nastavnog plana za učenje o Atlantskom oceanu
- Do 2025. otvoriti 25 atlantskih plavih škola
- U relevantne projekte ugraditi komponentu znanja o oceanima (širenje znanja)
- Koristiti Panatlantski forum mladih
- Uključiti građane u mjere povezane s oceanom na atlantskom području EU-a
- Uključiti građane u aktivnosti koje se organiziraju prigodom Europskog dana pomorstva, Međunarodnog dana oceana i u okviru buduće platforme EU4Ocean

TREĆI STUP: OBNOVLJIVA ENERGIJA MORA

Taj stup uključuje **jedan poseban cilj** i niz konkretnih mjera:

Cilj 5.: Promicanje ugljične neutralnosti s pomoću energije iz obnovljivih izvora na moru

Mjere

- Utvrditi konkretnе ciljeve za korištenje energije iz obnovljivih izvora na moru u atlantskim regijama, uzimajući u obzir učinke na okoliš.
- Utvrditi najbolje lokacije za postrojenja za dobivanje energije iz obnovljivih izvora na moru (uključujući odobalne vjetroelektrane) i njima najbliže luke na atlantskoj obali, uzimajući u obzir potencijalne učinke na morski okoliš
- Uvesti poticaje za realizaciju inovativnih postrojenja za dobivanje energije iz obnovljivih izvora
- Objediniti različite inicijative iz cijelog atlantskog područja EU-a za dobivanje energije iz obnovljivih izvora na moru, na temelju filozofije i u svrhu ostvarivanja ciljeva Strateškog plana za energetsku tehnologiju (plan SET) (engl. „Strategic Energy Technology plan”)
- Putem odgovarajućih komunikacijskih kanala poboljšati informiranost javnosti o energiji iz obnovljivih izvora na Atlantskom oceanu
- Jačati suradnju u okviru Europske zajednice za energiju oceana
- Razviti poseban okvir za energiju oceana za otoke EU-a na Atlantiku

ČETVRTI STUP: ZDRAV OCEAN I OTPORNE OBALE

Stup uključuje **dva posebna cilja** i niz konkretnih mjera:

Cilj 6.: Veća otpornost obale

Mjere

- Predstaviti sveobuhvatan sustav uzbunjivanja i praćenja za sve češće oluje i poplave uzrokovane klimatskim promjenama
- Razviti sinergiju između postojećih EU-ovih infrastruktura za obalno promatranje i zaštitu te za uzbunjivanje i praćenje i pojačati razvoj *in situ* oceanskih opservatorija
- Razviti prostore za ispitivanja, pilot područja za ispitivanje metoda zaštite obale i promicati prirodna rješenja
- Promicati održivi obalni i pomorski turizam
- Sastaviti popis nacionalnih i regionalnih strategija i mjera prilagodbe obalnog područja na klimatske promjene, povezanih s procjenama rizika i planovima upravljanja rizicima; razmjenjivati primjere najbolje prakse
- Osmisliti informativne kampanje za zajednice na atlantskoj obali
- Obrazovati mlade ljudi i obalne zajednice o razvoju obale i načinima prilagodbe na porast razine mora
- Razmjenjivati primjere najbolje prakse iz primjene pomorskog prostornog planiranja na prilagodbu obalnih područja, otpornost i važeće procjene utjecaja na okoliš (procjena utjecaja na okoliš ⁽¹⁾, strateška procjena utjecaja na okoliš ⁽²⁾, odgovarajuća procjena utjecaja na okoliš ⁽³⁾)
- Mapirati obalna močvarna područja radi očuvanja i praćenja njihove uloge tzv. ponora ugljika

Cilj 7.: Borba protiv onečišćenja mora

Mjere

- Izraditi pilot projekt obalnih zajednica „bez otpada“
- Iskoristiti dostupne alate za utvrđivanje glavnih izvora, putova i žarišta morskog otpada te slučajnog i namjernog zagađivanja
- Promicati poslovne aktivnosti koje se temelje na kružnom gospodarstvu, razvijati poticaje i programe okolišnog certificiranja

⁽¹⁾ Direktiva 2011/92/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (SL L 26, 28.1.2012., str. 1.), kako je izmijenjena Direktivom 2014/52/EU Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 124, 25.4.2014., str. 1.).

⁽²⁾ Direktiva 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš (SL L 197, 21.7.2001., str. 30.).

⁽³⁾ Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22.7.1992., str. 7.), kako je izmijenjena Direktivom Vijeća 97/62/EZ (SL L 305, 8.11.1997., str. 42.), Uredbom (EZ) br. 1882/2003 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 284, 31.10.2003., str. 1.), Direktivom Vijeća 2006/105/EZ (SL L 363, 20.12.2006., str. 368.), Direktivom Vijeća 2013/17/EU (SL L 158, 10.6.2013., str. 193.).

- Pokrenuti zajedničke mjere za poticanje javne percepcije problema, npr. dane na plaži kada se zajednice okupljuju radi čišćenja plaže
 - Promicati aktivnosti prikupljanja morskog otpada kako bi se potaknulo ribare da na obalu donose otpad koji se ulovi u njihovim mrežama tijekom uobičajenih ribolovnih aktivnosti
 - Angažirati se u okviru OSPAR-a na provedbi kolektivnih mjera regionalnog akcijskog plana za borbu protiv otpada u moru
 - Promicati koordiniranu i efektivnu provedbu mjera protiv otpada u moru i podvodne buke koje su države članice EU-a dužne provoditi u skladu sa zahtjevima iz Okvirne direktive o pomorskoj strategiji
 - Podupirati rad u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu (engl. „Union Civil Protection Mechanism”, UCPM) te u okviru Bonskog sporazuma i Lisabonskog sporazuma radi efektivne prevencije, spremnosti i odgovora na namjerno ili slučajno onečišćenje
 - Promicati suradnju među sektorima kako bi se postigao usklađeni odgovor na moru i obali
-

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Povećanje klimatskih ambicija Europe za 2030. – Ulaganje u klimatski neutralnu budućnost za dobrobit naših građana

(COM(2020) 562 final)

(2021/C 123/09)

Izvjestitelj: **Arnold PUECH D'ALISSAC (FR-I)**

Suizvjestitelj: **Jan DIRX (NL-III)**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 11.11.2020.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivrednu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	11.1.2021.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	216/6/3
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO sa zadovoljstvom pozdravlja komunikaciju Komisije „Povećanje klimatskih ambicija Europe za 2030. – Ulaganje u klimatski neutralnu budućnost za dobrobit naših građana“. Odluka Komisije da poveća cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova za 2030. na 55 % uvelike je u skladu s ranijim mišljenjem Odbora o europskom propisu o klimi.

1.2. Postavljanje cilja nulte neto stopne emisije u odnosu na prijelazne ciljne vrijednosti moguće je samo pod uvjetom da se zajamči integritet sustava, uključujući precizan izračun emisija i apsorpcije ugljika.

1.3. EGSO smatra izrazito važnim da građani i socijalni partneri budu upoznati s načinima na koje se ciljevi emisija mogu ostvariti i što to znači za njihov posao i život. To je ključno za prihvatanje poduzetih mjeru, kojima bi se pak trebala jamčiti jednak raspodjela rizika i mogućnosti radi osiguravanja sigurnosti i stabilnosti.

1.4. Odbor se slaže s Komisijom da se potrošnja za oporavak nakon pandemije COVID-a 19 mora kombinirati s ambicioznim djelovanjem u području klime radi izbjegavanja rasipanja novca i nastanka neupotrebljive imovine, zbog čega bi kasnije bili potrebeni dodatni resursi. Mora se osigurati da se ta ulaganja odista upotrebljavaju u duhu održive klimatske politike u čijem su središtu građani.

1.5. Komisija do lipnja 2021. namjerava predstaviti neophodne detaljne zakonodavne prijedloge. EGSO poziva suzakonodavce da ne premašuju taj rok te da zakonodavni postupak dovrše do prosinca 2021. jer će u suprotnom rok za ostvarenje cilja za 2030. biti prekratak.

1.6. EGSO preporučuje da Komisija dâ prednost ažuriranju europskog zakonodavstva o prelasku na obnovljiva goriva.

1.7. EGSO predlaže da se novi klimatski ciljevi za poljoprivrednu u okviru fonda za oporavak Next Generation EU odražavaju u delegiranom aktu uz Uredbu o taksonomiji, kako bi se osigurala prilagodljiva tranzicija. U sadašnjem obliku tog delegiranog akta predviđeni su prijelazni alati isključivo za usko specijaliziranu proizvodnju. Samo potpuni prelazak na klimatski prihvatljivu poljoprivrednu osigurat će održivost prehrambenog sektora u budućnosti. Potrebno je povećati održivo ulaganje i potporu prehrambenom lancu kako bi se potaknula tranzicija.

1.8. EGSO poziva na namjenski program EU-a za biogospodarstvo kojim se omogućuju ulaganja i uspostavljaju lanci opskrbe u okviru zajednice i lanci opskrbe koji se temelje na poljoprivrednim gospodarstvima.

1.9. EGSO ističe zaključak iz Procjene učinka prema kojemu ostvarenje 55 %-tnog smanjenja emisija stakleničkih plinova do 2030. ne bi samo vratilo EU suvereno na put prema ostvarenju klimatske neutralnosti nego bi i njegova poduzeća i industriju učinilo globalnim predvodnicima. EU time mora osigurati da njegova trgovinska politika i trgovinski sporazumi budu u skladu s njegovim klimatskim ambicijama. Također preporučujemo Komisiji da posebnu pozornost posveti mogućim posljedicama po gradane s niskim primanjima iz trećih zemalja.

1.10. EGSO snažno podržava izjavu Komisije da su građani „ključni partneri u borbi protiv klimatskih promjena“ jer smatramo da je aktivno sudjelovanje „svih dijelova društva“ neophodan preduvjet za uspjeh klimatske politike u EU-u. Stoga ponavljamo svoj prijedlog za uspostavu europske platforme dionika klimatskog pakta.

1.11. EGSO također poziva države članice da kao prvi korak prema boljem mjerenu energetskog siromaštva rade na uvođenju zajedničkih kriterija i pokazatelja na europskoj razini, u skladu s Preporukom Komisije od 14. listopada 2020. o energetskom siromaštvu [C(2020) 9600 final].

1.12. EGSO čestita Komisiji koja s pravom ističe kako je važno da tranzicija našeg gospodarstva bude popraćena ulaganjem u prekvalifikaciju i dodatno usavršavanje te trajno obrazovanje u brojnim zanimanjima. Nadalje, potrebno je poduzeti mjere kojima bi se zajamčilo da nove mogućnosti zaposlenja potaknu otvaranje novih radnih mesta s pristojnim plaćama i dobrim radnim uvjetima.

2. Opće napomene

2.1. EGSO sa zadovoljstvom pozdravlja komunikaciju Komisije „Povećanje klimatskih ambicija Europe za 2030 – Ulaganje u klimatski neutralnu budućnost za dobrobit naših građana“. Odluka Komisije da poveća cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova do 2030. na 55 % uvelike je u skladu s ranije sastavljenim mišljenjem Odbora o europskom propisu o klimi⁽¹⁾.

2.2. Za razliku od potpuno novog prijedloga Komisije u pogledu cilja smanjenja do 2030., mišljenje EGSO-a o cilju smanjenja od 55 % nije se odnosilo na neto cilj, dok Komisijin prijedlog jest. To znači da Komisija u svojem cilju zaostaje za našim savjetom.

2.3. EGSO zaista smatra da bi, s obzirom na to da Komisija primjenjuje cilj nulte neto stope za 2050. u europskom propisu o klimi, u konačnici trebalo u potpunosti uzeti u obzir ponore ugljika. Kako bi se to ostvarilo, logično je postaviti cilj nulte neto stope u odnosu na prijelazne ciljeve. Međutim, to je moguće samo pod uvjetom da se zajamči integritet sustava, uključujući precizan izračun emisija i apsorpcije ugljika.

2.4. Odbor podupire zaključak Komisije da je neophodno povećanje ambicija EU-a u pogledu smanjenja emisija stakleničkih plinova na 55 % do 2030. Smanjenje emisija stakleničkih plinova može dovesti do poboljšanja životnih uvjeta i zdravlja, otvaranja novih radnih mesta te smanjenja troškova za energiju pod uvjetom da se mogu izvršiti odnosno da se izvrše potrebna privatna i javna ulaganja u ispravne, održive ciljeve. Povećanjem klimatskih ambicija EU također iskazuje svoju odgovornost na globalnoj razini. Međutim, smatramo da je važno i neophodno razjasniti kako se novi cilj može ostvariti u tom relativno kratkom razdoblju do 2030.

2.5. Također smo svjesni da nipošto nije sasvim jasno kako će ostvarenje postojećeg i novog cilja za 2030. utjecati na pojedine europske građane i poduzeća u socijalnom i ekonomskom smislu. EGSO smatra da je izrazito važno da građani i socijalni partneri budu upoznati s načinima na koje se ti ciljevi mogu ostvariti i što to znači za njihov posao i život. To je ključno za prihvaćanje poduzetih mjera jer će one utjecati na europske građane u svim državama članicama i regijama na različite načine. Stoga bi trebalo poduzeti mjere kojima bi se zajamčila jednak raspodjela rizika i mogućnosti u vezi s tim procesom radi osiguravanja sigurnosti i stabilnosti.

(1) SL C 364, 28.10.2020., str. 143.

2.6. Preporučujemo Komisiji da posebnu pozornost posveti mogućim posljedicama po građane s niskim primanjima iz trećih zemalja. EU bi trebao težiti ublažavanju svih negativnih posljedica. EU bi trebao poduprijeti njihov razvoj prema klimatskoj neutralnosti, imajući na umu da je na temelju Pariškog sporazuma zemljama u razvoju dopušteno umjereno povećanje emisija stakleničkih plinova.

2.7. Odbor se slaže s Komisijom da aktualna pandemija nije argument za zaustavljanje djelovanja u području borbe protiv klimatskih promjena. Upravo suprotno, Komisija također navodi sljedeće: „Dosad nezabilježen europski gospodarski odgovor na krizu izazvanu bolešću COVID-19 jedinstvena je prilika za ubrzavanje prelaska na klimatski neutralno gospodarstvo“. Kako bi se mogla razviti politika koja će biti što učinkovitija u ovoj situaciji, Odbor savjetuje Komisiji da, uzimajući u obzir trenutačni pad emisija stakleničkih plinova, temeljito istraži kako funkcioniraju mehanizam rezervi za stabilnost tržišta (sustav EU-a za trgovanje emisijama (ETS EU-a)) i pristup raspodjele napora radi ograničenja dosad neostvarenih zakonskih prava na emisije.

2.8. Ako sad intenzivno poradimo na povećanom cilju smanjenja emisija za 2030., budućim će naraštajima biti lakše zaista postići postavljeni cilj klimatske neutralnosti do 2050. Put prema smanjenju emisija nakon 2030. bit će utoliko strmiji i izazovniji što manje EU bude poduzimao u sljedećih deset godina. Odbor stoga s nestvrđenjem iščekuje prijedloge za ostvarenje cilja od 55 % do 2030. koje će Komisija predstaviti najkasnije do lipnja 2021. Preporučujemo pristup s raznolikom kombinacijom instrumenata koja, osim zakonodavstva, uključuje i finansijske instrumente kao što su Uredba o referentnim vrijednostima i Uredba o taksonomiji. Važno je pomno procijeniti učinak tih novih pristupa.

2.9. Odbor se slaže s Komisijom da „[m]oramo kombinirati potrošnju za oporavak s ambicioznim djelovanjem u području klime kako bismo izbjegli rasipanje novca i neupotrebljivu imovinu, zbog kojih bi kasnije bili potrebni dodatni resursi“. Mora se osigurati da se ta ulaganja odista upotrebljavaju u duhu održive klimatske politike u čijem su središtu građani. Odbor se već detaljno posvetio tom pitanju u svojim prijedlozima rezolucije za obnovu i oporavak nakon krize prouzročene pandemijom bolesti COVID-19⁽²⁾.

2.10. Kao jednu od prednosti energetske tranzicije Komisija navodi smanjenje ovisnosti o uvozu fosilnih goriva (str. 6.). Međutim, Odbor želi u potpunosti razmotriti taj međunarodni trgovinski aspekt. Međunarodni trgovinski sporazumi i vrijednosni lanci moraju ispunjavati zahtjeve ekološkog i održivog razvoja te obuhvaćati obveze dužne pažnje za poduzeća; odnosno, kako je Europsko vijeće navelo na svojem sastanku održanom nedavno u prosincu, „EU će osigurati da njegova trgovinska politika i trgovinski sporazumi budu u skladu s njegovim klimatskim ambicijama“. Smatramo da je temeljito razmatranje tog pitanja iznimno poželjno.

2.11. Pri izradi procjena učinka važno je uvidjeti da kriza prouzročena bolešću COVID-19 ima dosad neviđene gospodarske, društvene i ekološke posljedice koje pak utječu na učinak mjera koje treba poduzeti za ublažavanje klimatskih promjena.

2.12 EGSO naglašava da je od presudne važnosti povećati cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova usporedno s uvođenjem finansijski dobro potkovanih Fonda za pravednu tranziciju na europskoj razini i mjera za podupiranje prilagodbe građana, radnika i poduzeća predstojećim promjenama. EGSO sumnja da će 7,5 milijardi iz VFO-a i 10 milijardi iz fonda za oporavak „Next Generation EU“ biti dovoljno.

3. Zakonodavstvo

3.1. Komisija do lipnja 2021. namjerava predstaviti neophodne detaljne zakonodavne prijedloge. EGSO poziva suzakonodavce da ne premašuju taj rok te da zakonodavni postupak dovrše do prosinca 2021. jer će u suprotnom rok za ostvarenje cilja za 2030. biti prekratak. Dostupne su relativno jednostavne izmjene uredaba, primjerice povećanje linearног faktora gornje granice ETS-a EU-a i smanjenje postotka emisijskih jedinica po državi članici u okviru ESR-a.

3.2. Imajući na umu načela pravedne tranzicije, EGSO preporučuje da Komisija dà prednost ažuriranju europskog zakonodavstva o prelasku na obnovljiva goriva. Rashodi za izravne ili neizravne subvencije za fosilna goriva, na primjer kroz oslobođenje od poreza i umanjenje poreza, trebali bi se upotrebljavati za ubrzavanje razvoja održivih izvora energije. Odnosno, kako se navodi u članku 2. Pariškog sporazuma: „usklajivanjem finansijskih tokova s nastojanjima usmjerjenima na niske emisije stakleničkih plinova i razvoj otporan na klimatske promjene“. Međutim, ustraјemo na tome da te mjeru ne smiju ići nauštrb prehrambene proizvodnje, što se također navodi u Pariškom sporazumu (članak 2. stavak 1. točka (b)).

⁽²⁾ SL C 311, 18.9.2020., str. 1.

3.3. Pod uvjetom da pouzdanost sustava ne bude ugrožena (praćenje, izvještavanje, provjera), Odbor podupire namjeru Komisije da u ETS EU-a uvrsti sve emisije nastale sagorijevanjem fosilnih goriva. Međutim, treba razmotriti za koji je iznos potrebno smanjiti emisijske jedinice (smanjenje granične vrijednosti) jer će samo tad ETS EU-a biti učinkovit.

3.4. EGSO pozdravlja polazišnu točku nenanošenja štete (str. 5.). Komisija je taj pristup predstavila i u svojem prijedlogu za Osni program djelovanja Unije za okoliš (COM(2020) 652 final) gdje se navodi da „se svim inicijativama EU-a [mora] ostvar[ivati] zeleno načelo nenanošenja štete“. Značenje tog načela odnosi se na „jačanje integriranog pristupa razvoju i provedbi politika, posebno uključivanjem pitanja održivosti u sve relevantne inicijative i projekte na nacionalnoj razini i razini EU-a“. Podržavamo važnost uključivanja i integracije u cilju povećanja klimatskih ambicija do 2030., no pitamo se kakve bi aktivnosti Komisija željela poduzeti kako bi to ostvarila. Također se pitamo zašto se pristup naziva „načelom“ (dok se u drugim dokumentima Komisije naziva prisegom (eng. oath)) te kako se to konačno „načelo“ potom povezuje s člankom 11. UFEU-a i s načelima koja su kodificirana u članku 191. UFEU-a.

3.5. Odbor podupire Komisiju u njezinoj namjeri da odabere mehanizam za prilagodbu ugljika na granicama kao jedan od alata za izbjegavanje izmjehstanja emisija ugljika – u kombinaciji sa stvaranjem tržišta niskougljičnih proizvoda, osiguravanjem dostupnosti troškovno konkurentnih i ugljično neutralnih izvora energije te programima financiranja – u situacijama kad EU povećava svoje klimatske ambicije, a naši partneri ne pokazuju sličnu razinu ambicije. Važno je obratiti pozornost na djelotvornost i robusnost tih mehanizama te na učinke njihove primjene na zemlje u razvoju. Ako te mjere dovedu do zaustavljanja gospodarskog razvoja određenih zemalja, poželjno je uvođenje kompenzacijskih mjera kao što je prijenos tehnologije.

3.6. Odbor preporučuje Komisiji da predstavi najnovije informacije o stopi usklađenosti s trenutačnim zakonodavstvom EU-a o klimi i energetici te o tome koji su postupci pokrenuti zbog povrede u tom pogledu. Također preporučujemo Komisiji da na svojim internetskim stranicama pruži i jasne informacije o usklađenosti propisa država članica s Direktivom o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (RED) i Direktivom o energetskoj učinkovitosti (EE). Može li Komisija uz pomoć Europske agencije za okoliš (EEA) izrađivati godišnji sveobuhvanti ažurirani pregled učinkovitosti aktualnog zakonodavstva o klimi i energetici (zajedno), uključujući pitanja neusklađenosti?

3.7. U procjeni učinka trebale bi se razmotriti mogućnosti za poboljšanje učinka ponora stakleničkih plinova immanentnog poljoprivrednim tlima, šumama i biomaterijalima. Parlament bi trebao razraditi stajalište o sustavima kredita za ugljik kako bi se povećao učinak uklanjanja ugljika. Mogućnost stvaranja novih poslovnih modela putem poljoprivrednih mjera za sekvestraciju ugljika zasnovanih na tržišnim načelima i putem sustava kredita za ugljik koji se financiraju iz privatnih izvora pruža priliku za održivo povećanje produktivnosti u skladu s ciljevima povezanima s klimom, bioraznolikošću i plodnošću tla, kao i za smanjenje rizika od dezertifikacije. Osim toga, smatramo da bi odgovornost za ponore i ugljični kredit trebali snositi oni koji su proveli potrebna ulaganja, a to mogu biti i privatni i javni akteri.

4. Poljoprivreda

4.1. Trebalo bi učvrstiti prilagodbu klimatskim promjenama, a EU bi trebao razviti i provesti strategije prilagodbe. Ranjivost šumarstva, poljoprivrede i prehrambenih sustava na negativne učinke klimatskih promjena mora se odražavati u mjerama prilagodbe.

4.2. Zeleni plan EU-a, strategija „od polja do stola“ i propis o klimi usredotočeni su na klimatsku neutralnost do 2050. koju podržavaju EP, EK i Vijeće. Međutim, kako bi se to postiglo, potrebno je osigurati dovoljnu količinu sredstava u VFO-u, proračunu ZPP-a i fondu za oporavak Next Generation EU. U suprotnom se od poljoprivrednika ne može očekivati da učine sve što je potrebno za postizanje tog cilja. Ako se ne mogu izdvojiti odgovarajuća sredstva, vrijednost niskougljičnih proizvoda mora se stvarati na tržištima ugljika. Poljoprivrednici igraju određenu ulogu u pronalaženju rješenja i prema potrebi će zatražiti veću finansijsku potporu.

4.3. Aktualna kriza prouzročena bolešću COVID-19 pokazuje da se sigurnost opskrbe hranom u EU-u ne može uzeti zdravo za gotovo te da prehrambenoj proizvodnji treba posvetiti posebnu pozornost u klimatskim ambicijama za 2030. U spomenutoj rezoluciji EGSO-a o razdoblju nakon bolesti COVID-a 19 naveli smo kako bi trebalo „povećati otpornost i održivost našeg prehrambenog sustava ponovnom izgradnjom raznovrsnijih poljoprivrednih modela, promicanjem lokaliziranih centara za distribuciju hrane i kraćih lanaca opskrbe te poboljšanjem pristupa tržištu za male poljoprivrednike, male ribare i proizvođače u akvakulturi“. Ujedno su održivi poljoprivredno-prehrambeni lanci ključni za poboljšanje sigurnosti hrane na globalnoj razini za sve veći broj svjetskog stanovništva.

4.4. EGSO predlaže da se novi klimatski ciljevi za poljoprivredu u okviru fonda za oporavak Next Generation EU odražavaju u delegiranom aktu uz Uredbu o taksonomiji, kako bi se osigurala prilagodljiva tranzicija. U sadašnjem obliku tog delegiranog akta predviđeni su prijelazni alati isključivo za usko specijaliziranu proizvodnju. Samo potpuni prelazak na klimatski prihvratljivu poljoprivrodu osigurat će održiv prehrambeni sektor u budućnosti. Potrebno je povećati održivo ulaganje i potporu prehrambenom lancu kako bi se potaknula tranzicija. Za ostvarenje klimatskih ciljeva od ključne je važnosti provesti mјere koje su jednostavne, ekonomične i pristupačne, kao što su postrojenja za proizvodnju bioplina, upravljanje vodama i krediti za ugljik (živice, sekvestracija ugljika iz tla).

4.5. EGSO podržava uvođenje okvira EU-a za sustave ugljičnog kredita koji se može koristiti za postizanje klimatskih ciljeva, kao što je navedeno u izvješću Parlamenta o propisu o klimi. Ugljik i u biogospodarstvu mora imati cijenu. Osim toga, trebalo bi poticati istraživanja i inovacije kako bi se pronašla tehnička i održiva rješenja kojima bi se u što većoj mjeri smanjile emisije stakleničkih plinova i poticala sekvestracija ugljika u poljoprivredi.

4.6. Način na koji se metan trenutačno uračunava u obračun nije u skladu s najnovijim znanstvenim spoznajama. Neophodno je usvojiti najnoviju znanstvenu metodologiju kad je riječ o procjeni učinka hrane na klimu. U smanjenje emisija na nultu neto stopu do 2050. mora se uračunati klimatski učinak metana kao stakleničkog plina kratkog životnog vijeka koji ne mora imati nultu neto stopu da bi se ostvarila klimatska neutralnost ili da bi se izbjegao dodatni učinak zagrijavanja.

4.7. Na prvo se mjesto mora staviti odgovarajuće financiranje istraživanja i inovacija za prilagodbu klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje u poljoprivrednom sektoru. Potrebno je promicati i poticati ulaganja u inovativne prakse i ekonomične tehnologije i metode održive proizvodnje kako bi se smanjile emisije stakleničkih plinova, istodobno ostavljajući prostora za poboljšanja u pogledu potencijala EU-a za uzgoj životinja kako bi se stanovništvu zajamčila uravnotežena prehrana. U budućnosti će upravljanje vodama i navodnjavanje obradivog zemljišta biti još potrebniji. Treba poticati nova ulaganja u sustave koji su učinkovitiji i sprečavaju onečišćenje vode.

4.8. Ako se žele ostvariti klimatski ciljevi, potrebno je priznati novu tehnologiju i inovacije. Prehrambeni lanac EU-a već je klimatski konkurentan na globalnoj razini. Prilagodba sektora na klimatske promjene i izgradnja njegove otpornosti na negativne učinke klimatskih promjena jamče nastavak smanjenja ugljičnog otiska u proizvodnji hrane EU-a. U tom su pogledu za otpornost prehrambenog sustava EU-a ključni uvođenje primjericu novih tehnika uzgoja (NBT itd.), prelazak s proizvodnje životinjskih na proizvodnju biljnih proteina, uvođenje pametnih i digitalnih poljoprivrednih tehnologija i inovacija.

4.9. EGSO poziva na namjenski program EU-a za biogospodarstvo kojim se omogućuju ulaganja i uspostavljaju lanci opskrbe u okviru zajednice i lanci opskrbe koji se temelje na poljoprivrednim gospodarstvima. Promicanje sinergije između obnovljive energije na temelju proizvodnje bioplina i gospodarenja stajskim gnojem od iznimne je važnosti za decentraliziranu proizvodnju obnovljive energije kojom se podupiru izvore zarade u ruralnim sredinama.

5. Industrija, materijali, energija i promet

5.1. EGSO pozdravlja zaključak iz Procjene učinka prema kojemu ostvarenje 55 %-tnog smanjenja emisija stakleničkih plinova do 2030. ne bi samo vratilo EU suvereno na put prema ostvarenju klimatske neutralnosti nego bi poduzeća i industriju EU-a također učinilo globalnim predvodnicima. To podrazumijeva proizvodnju održivog čelika na osnovi vodika umjesto ugljika, pri čemu se vodik dobiva upotrebom održive električne energije. U tu je svrhu u Švedskoj otvorena prva ogledna tvornica.

5.2. EGSO je u ranije usvojenim mišljenjima, primjerice u mišljenju „Između transeuropske supermreže i lokalnih energetskih otoka”, istaknuo koliko je važno prepoznati da energetska tranzicija nije samo tehnološko pitanje nego i suštinski društveni i politički izazov. U energetsku tranziciju moraju biti uključeni ne samo poduzeća nego i radnici, sindikati i potrošači, kao što obećavaju oblikovatelji politika, a EGSO odlučno poziva da se to i ostvari. Međutim, i u tom pogledu Komisija i države članice veći broj pitanja ostavljaju otvorenima no što na njih daju odgovor. Štoviše, postojećim inicijativama energetske politike prije će spriječiti nego potaknuti široko sudjelovanje građana. U konačnici, za energetsku tranziciju u Europi prvenstveno je potrebna sigurnost ulaganja i u javnom i u privatnom sektoru, što se može postići samo ako se donesu jasne temeljne odluke.

5.3. Odbor podržava izjavu iz Komisijine Komunikacije „Strategija EU-a za integraciju energetskog sustava” da je integracija elektroenergetskog sustava sa sustavom toplinske energije i prometnim sustavom neophodna za postizanje cilja klimatske neutralnosti, cilja sigurnosti opskrbe energijom, koji podrazumijeva i smanjenje uvoza energije, i cilja prihvatljivih cijena za europske potrošače i europsko gospodarstvo. Samo je po sebi razumljivo da će se za neophodna ulaganja tijekom predstojećih godina morati izdvojiti dosta na javna i privatna finansijska sredstva.

5.4. Što se tiče gospodarskih i socijalnih posljedica, EGSO ponavlja svoje stajalište da decentralizirani energetski sustavi mogu pružiti važne poticaje regionalnom razvoju i otvaranju novih, kvalitetnih i kvalificiranih radnih mjesta u regijama.

5.5. Potpuno se slažemo s Komisijom oko toga da građevinski sektor, koji je trenutačno odgovoran za 40 % konačne potrošnje energije i 36 % emisija stakleničkih plinova u EU-u, ima golem potencijal za troškovno učinkovito smanjenje emisija. O tome ćemo podrobnije raspraviti u mišljenju „Val obnove za Europu – ozelenjivanje zgrada, otvaranje radnih mesta, poboljšanje života”.

5.6. EGSO pozdravlja stajalište Komisije (str. 16.) prema kojemu su i zrakoplovni i pomorski sektor obuhvaćeni mjerama koje na temelju Pariškog sporazuma treba poduzimati na razini cijelog gospodarstva. Zajedno s nekim drugim industrijama odgovornima za emisije, ti su globalni prijevozni sektori trenutačno najudaljeniji od korištenja troškovno učinkovitih novih nefosilnih goriva, premda su u tijeku obećavajući testovi. Osim toga, zrakoplovni i pomorski sektor teško je regulirati nacionalnim ili čak europskim zakonodavstvom, a velik udio njihovih emisija ispušta se izvan područja EU-a. Budući da se udio EU-a u emisijama međunarodnog zrakoplovnog i pomorskog prometa od 1990. povećao za više od 50%, podržavamo Komisiju u namjeru pronaalaženja konstruktivnih načina za uključivanje zrakoplovnog i pomorskog sektora u klimatsku politiku EU-a. Zrakoplovni promet, unutar i između država članica EU-a, već je dio europskog sustava za trgovanje emisijama, a Komisija trenutačno procjenjuje bi li se na isti način u ETS moglo uključiti i pomorski promet. Što se tiće emisija izvan EU-a, podržavamo Komisiju u cilju proaktivnog sudjelovanja u radu UN-ovih organizacija kao što su IMO i ICAO na osmišljavanju djelotvornih i obvezujućih globalnih sustava smanjenja emisija.

5.7. Odbor podržava nedavno objavljenu strategiju Komisije za održivu i pametnu mobilnost, jer prometni sektor zaostaje u smanjenju emisija. Usprkos povećanoj učinkovitosti vozila i uvođenju goriva i motora s niskim emisijama, od 1990. godine emisije iz cestovnog prometa povećale su se za jednu četvrtinu, uglavnom zbog rasta potražnje za prijevozom. Spomenuta strategija sadržava širok spektar aktivnosti i inicijativa potrebnih za ubrzanje odmaka od ovisnosti o fosilnim gorivima i tranzicije prema održivoj mobilnosti. Za pametnu tranziciju od presudne je važnosti uključenost građana, s obzirom na to da su automobili i dalje najveći simbol slobode.

5.8. Kad je riječ o bioenergiji i biomaterijalu, kako bi se u potpunosti uzeli u obzir ponori ugljika, potrebno je uvažiti uštedu emisija stakleničkih plinova do koje je došlo u sektoru poljoprivrede i šumarstva zahvaljujući biogenim izvorima. Zamjena fosilnih goriva i materijala može dovesti do uštede emisija veće od 100 %, ovisno o učincima zamjene fosilnog CO₂ i drugih plinova.

6. Sudjelovanje javnosti; građani i potrošači

6.1. EGSO snažno podupire izjavu Komisije da su građani „ključni partneri u borbi protiv klimatskih promjena i mogu je podržati političkom mobilizacijom i odlukama koje donose kao potrošači” jer smatramo da je aktivno sudjelovanje „svih dijelova društva” neophodan preduvjet za uspjeh klimatske politike u EU-u, uzimajući u obzir da su akteri civilnog društva (poduzeća, radnici, potrošači i građani te njihove organizacije) ti koji provode klimatske ciljeve u praksi.

6.2. EGSO stoga pozdravlja javno savjetovanje koje je Europska komisija pokrenula 29. listopada kako bi saslušala stajališta o revidiranju politika potrebnih za povećanje cilja smanjenja emisija za 2030.

6.3. Iz tog razloga ponavljamo prijedlog da se uspostavi europska platforma dionika klimatskog pakta, koji smo iznijeli u mišljenju o klimatskom paktu, radi organiziranja i olakšavanja aktivnog sudjelovanja svih dijelova društva ⁽³⁾.

⁽³⁾ SL C 364, 28.10.2020., str. 67.

6.4. EGSO smatra da bi posebnu pozornost trebalo posvetiti građanima s niskim primanjima. Često su nepovjerljivi prema energetskoj tranziciji jer se boje da će im se zbog nje povećati životni troškovi. Stoga je ono što Komisija kaže o tome od presudne važnosti: „Kako bi se izbjegle takve posljedice na osjetljive potrošače, socijalne politike i politike energetske učinkovitosti važne su za obnovu kuća takvih potrošača te za kontroliranje utjecaja na njihove račune za grijanje i električnu energiju”. O tome ćemo podrobnije raspraviti u mišljenju „Val obnove za Europu – ozelenjivanje zgrada, otvaranje radnih mjestra, poboljšanje života”⁽⁴⁾.

6.5. EGSO također poziva na uvođenje zajedničkih kriterija za definiranje i zajedničkih pokazatelja na europskoj razini kao prvi korak prema boljem mjerenu energetskog siromaštva, u skladu s Preporukom Komisije od 14. listopada 2020. o energetskom siromaštvu [C(2020) 9600 final⁽⁵⁾]. Kako bi se ta definicija prilagodila različitim nacionalnim okolnostima, države članice moraju razviti više statističkih alata kojima bi se omogućila djelotvorna usmjerenošć na siromašna kućanstva.

6.6. Odbor se slaže s Komisijom da će obnovljiva energija dovesti do visokog stupnja decentralizacije, što će potrošačima omogućiti da se angažiraju, proizvođačima potrošačima da sami proizvode, upotrebljavaju i dijele energiju, a lokalnim i posebno ruralnim zajednicama da potiču lokalna ulaganja u energiju iz obnovljivih izvora. Potaknut će i otvaranje radnih mjestra na lokalnoj razini. Međutim, željni bismo istaknuti da je potrebno obratiti pozornost na opravdane razloge za zabrinutost građana zbog, primjerice, narušavanja krajolika ili užitka življjenja. Aktivno sudjelovanje i izravno iskorištanje finansijskih i/ili energetskih prinosa od postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora koja će se izgraditi može ublažiti tu zabrinutost. Nadalje, potrebno je poduzeti mjere kojima bi se zajamčilo da nove mogućnosti zaposlenja potaknu otvaranje novih radnih mjestra s pristojnim plaćama i dobrim radnim uvjetima.

6.7. Komisija s pravom ističe važnost toga da tranzicija našeg gospodarstva bude popraćena ulaganjem u prekvalifikaciju i dodatno usavršavanje te trajno obrazovanje u brojnim zanimanjima. EGSO bi želio naglasiti kako je poželjno da se i mladi odvaže na odabir poljoprivrednog zanimanja jer starenje u poljoprivredi predstavlja dugoročnu prijetnju održivoj opskrbi hranom. I na europskoj i na nacionalnoj razini potrebni su dobri preduvjeti i finansijska sredstva.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

⁽⁴⁾ COM(2020) 662 final.

⁽⁵⁾ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2020/EN/C-2020-9600-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1367/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. rujna 2006. o primjeni odredaba Aarhuške konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša na institucije i tijela Zajednice

(COM(2020) 642 final – 2020/0289 (COD))

(2021/C 123/10)

Izvjestitelj: **Arnaud SCHWARTZ**

Suizvjestiteljica: **Isabel CAÑO AGUILAR**

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 19.10.2020.
	Vijeće, 20.10.2020.
Pravni temelj:	članak 192. stavak 1. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Odluka Predsjedništva:	28.10.2020.
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	11.1.2021.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	254/2/7
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO pozdravlja prijedlog Komisije ⁽¹⁾ da se ojača mehanizam internog preispitivanja iz Aarhuške uredbe ⁽²⁾ i cijeni njegov potencijal.

1.2 EGSO podržava četiri prioritetne mjere utvrđene u Komunikaciji Komisije, a to su obveza država članica da u potpunosti i ispravno prenesu zahtjeve za pristup pravosuđu koji proizlaze iz sekundarnog prava EU-a, potreba da suzakonodavci uključe odredbe o pristupu pravosuđu u novo i revidirano zakonodavstvo EU-a koje se odnosi na pitanja okoliša, preispitivanje, od strane država članica, nacionalnih zakonodavnih i regulatornih odredaba kojima se sprečava pristup pravosuđu i jamčenje prava na djelotvoran pravni lik.

1.3 Međutim, EGSO upozorava Komisiju na činjenicu da u njezinu prijedlogu postoje nedostaci koje bi institucije mogle iskoristiti kako bi izbjegle preuzimanje odgovornosti.

1.4 EGSO se, primjerice, ne slaže s prijedlogom Komisije da se izuzmu akti EU-a koji podrazumijevaju „nacionalne provedbene mjere“ jer postoji stvarna mogućnost da bi to isključivanje moglo dovesti do poništavanja prijedloga Komisije ili umanjivanja njegove vrijednosti.

1.5 EGSO je također zabrinut da bi dopuštanje organizacijama civilnog društva da preispituju provedbene mjere tek nakon njihova usvajanja mnoge akte EU-a i propuste, ako ne i većinu njih, isključila iz internog preispitivanja.

1.6 Unatoč argumentima Komisije, EGSO napominje da pravno neobvezujući akti EU-a mogu imati znatan učinak i na provedbu zakonodavstva EU-a i na njegovo tumačenje na Sudu Europske unije.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0642&qid=1612786095808&from=EN>

⁽²⁾ Uredba (EZ) br. 1367/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. rujna 2006. o primjeni odredaba Aarhuške konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša na institucije i tijela Zajednice (SL L 264, 25.9.2006., str. 13.).

1.7 Socijalni partneri ključni su akteri u pitanjima okoliša te stoga EGSO poziva na to da budu izričito priznati kad je riječ o pristupu pravosuđu.

1.8 EGSO naglašava da bi novom uredbom trebalo omogućiti i interno preispitivanje odluka Komisije o državnim potporama.

1.9 Da bi sudska preispitivanje bilo dostupno u praksi, EGSO smatra da se zaštita organizacija civilnog društva od dodatnih opterećenja (kao što su dodatni troškovi i birokratske mjere) mora na odgovarajući način osigurati i na nacionalnoj razini i na razini EU-a.

2. Kontekst

2.1 Uvod u Aarhušku konvenciju i zakonodavni prijedlog Komisije

2.1.1 Konvencija Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Evropu (UNECE) o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša („Aarhuška konvencija”) donesena je 25. lipnja 1998.⁽³⁾ Konvencijom se utvrđuje niz prava javnosti (pojedinaca i njihovih udrug) u pogledu okoliša. Sastoji se od tri stupa:

- **pravo svih na primanje informacija o okolišu** koje posjeduju javna tijela („pristup informacijama o okolišu”). To može uključivati informacije o stanju okoliša, ali i o politikama ili poduzetim mjerama ili o stanju ljudskog zdravlja i sigurnosti u slučajevima kada stanje okoliša može na to utjecati. Podnositelji zahtjeva imaju pravo dobiti te informacije u roku od mjesec dana od podnošenja zahtjeva, koji nisu dužni obrazložiti. Uz to, u okviru Konvencije javna tijela dužna su aktivno širiti informacije o okolišu koje posjeduju;
- **pravo na sudjelovanje u donošenju odluka o okolišu.** Javna tijela moraju osigurati mehanizme kojima će se javnosti i nevladinim organizacijama za zaštitu okoliša omogućiti da komentiraju, primjerice, prijedloge projekata koji utječu na okoliš ili planove i programe koji se odnose na okoliš, uzeti te komentare u obzir pri donošenju odluka te pružiti informacije o konačnim odlukama i njihovim razlozima („sudjelovanje javnosti u donošenju odluka o okolišu”);
- **pravo na postupak preispitivanja** radi osporavanja javnih odluka koje su donesene bez poštovanja dvaju prethodno navedenih prava ili općenito zakonodavstva o okolišu („pristup pravosuđu”).

2.1.2 EU je stranka Aarhuške konvencije. Aarhuškom uredbom donesenom 2006.⁽⁴⁾ pridonosi se provedbi obveza koje proizlaze iz Konvencije za institucije i tijela EU-a.

2.1.3 U Komunikaciji o europskom zelenom planu⁽⁵⁾ Komisija se obvezala da će „razmotriti reviziju Aarhuške uredbe kako bi se poboljšao pristup upravnim i sudske preispitivanjima na razini EU-a za građane i nevladine organizacije koji smatraju upitnom zakonitost odluka s učincima na okoliš“ te da će „poduzet[i] i mјere za poboljšanje pristupa pravosuđu pred nacionalnim sudovima u svim državama članicama“.

2.1.4 Europska komisija donijela je 14. listopada 2020. zakonodavni prijedlog o izmjeni Aarhuške uredbe⁽⁶⁾ čiji je cilj „poboljšati provedbu Aarhuške konvencije“ revidiranjem mehanizma internog preispitivanja „u korist [nevladinih organizacija] u pogledu upravnih akata te propusta institucija i tijela EU-a“.

2.1.5 Europska komisija u svojem je prijedlogu, koji se temelji na presudama Suda Europske unije o značaju Aarhuške konvencije u pravnom poretku EU-a, naglasila da su sudske i upravni postupci koji se odnose na pristup pravosuđu u području prava zaštite okoliša „u načelu“ obuhvaćeni pravom država članica. Stoga su sva poboljšanja pristupa upravnom i sudske preispitivanju na razini EU-a komplementarna s pristupom pravosuđu u pitanjima okoliša unutar EU-a na razini nacionalnih sudova država članica.

⁽³⁾ Tekst Aarhuške konvencije: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf>.

⁽⁴⁾ Uredba (EZ) br. 1367/2006.

⁽⁵⁾ Komunikacija Komisije „Europski zeleni plan“ – COM(2019) 640 final.

⁽⁶⁾ COM(2020) 642 final – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0642&qid=1612786095808&from=EN>

2.1.6 Nacionalni sudovi imaju obvezu omogućiti pristup pravosuđu u pitanjima okoliša na osnovi članka 9. stavaka 2. i 3. Konvencije, među ostalim pri provedbi prava zaštite okoliša EU-a. Međutim, ako na nacionalnoj razini zainteresirane nevladine organizacije otkriju nedostatke u donesenim upravnim postupcima, prvo bi trebale zatražiti pravnu zaštitu pred nadležnim nacionalnim sudom te države članice. Nevladine organizacije zatim imaju pristup Sudu EU-a prema prethodnom postupku u skladu s člankom 267. UFEU-a. Taj postupak može se odnositi i na valjanost akata institucija EU-a.

2.2 Kratki sadržaj dokumenta Europske komisije

2.2.1 Predložene izmjene Komisije posebno su namijenjene poboljšanju mogućnosti nevladinih organizacija za zaštitu okoliša da zatraže od institucija EU-a da preispitaju akte u slučaju kada nevladine organizacije smatraju da oni mogu biti u suprotnosti s pravom EU-a koje se odnosi na okoliš.

2.2.2 Time bi se potaknula otvorenost i odgovornost u pogledu zaštite okoliša, pridonijelo većoj transparentnosti i učinkovitijem ispunjavanju ciljeva EU-a u pogledu okoliša te na taj način pomoglo u postizanju sustavnih društvenih promjena koje nalaže europski zeleni plan.

2.2.3 Prijedlogom se izmjenjuje Uredba (EZ) br. 1367/2006, koju su Europski parlament i Vijeće donijeli 2006. nakon što je Europska unija 2005. ratificirala Aarhušku konvenciju.

2.2.4 Odbor za praćenje usklađenosti s Aarhuškom konvencijom zaključio je 2017. da EU nije ispunio svoje obaveze u pogledu pristupa pravosuđu u pitanjima okoliša. Zakonodavni prijedlog Komisije namijenjen je rješavanju utvrđenih problema.

2.2.5 Zakonodavni prijedlog popraćen je Komunikacijom Komisije⁽⁷⁾ čiji je cilj olakšati pristup pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedince i nevladine organizacije u državama članicama EU-a.

2.2.6 Nacionalne i lokalne vlasti donose mnoge važne odluke kada primjenjuju zakonodavstvo EU-a o okolišu, primjerice, prilikom dodjele dozvola za infrastrukturne projekte ili industrijska postrojenja koja mogu uzrokovati onečišćenje okoliša, tla, zraka ili vode.

2.2.7 Važno je poboljšati i javni nadzor nad tim odlukama. Komisija će poduzeti mjere kako bi pomogla državama članicama da poboljšaju svoje sustave kao što su osposobljavanje, razmjena informacija i izgradnja kapaciteta, ali spremna je pokrenuti i sudske postupke u slučaju kršenja prava EU-a.

2.3 Sljedeći koraci

2.3.1 O prijedlogu Komisije sada trebaju pregovarati Europski parlament i Vijeće, a zatim ga i donijeti. Komisija će konstruktivno surađivati s obje institucije kako bi olakšala donošenje revidirane Aarhuške uredbe prije sastanka stranaka Aarhuške konvencije u listopadu 2021.

3. Opće napomene

3.1 EGSO podsjeća na zaključke iz svojeg prethodnog mišljenja „Pristup pravosuđu na nacionalnoj razini u vezi s mjerama provedbe zakonodavstva EU-a o okolišu”⁽⁸⁾:

3.1.1 uviđa da je dosljednost u pristupu pravosuđu u cijelom EU-u ključan čimbenik na kojemu se temelji jedinstveno tržište i dosljedna provedba prava EU-a u Uniji te koji pruža jasnoću i sigurnost koje su potrebne za tržišta i ulagače;

3.1.2 **podupire Aarhušku konvenciju i njezinu potpunu provedbu na razini EU-a.** Stoga je i dalje nužno da stranke u cijelosti podupiru zaključke o usklađenosti koje izdaje Odbor za praćenje usklađenosti s Konvencijom, a koji su imenovale stranke;

⁽⁷⁾ COM(2020) 643 final – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0643&qid=1612786341052&from=EN>

⁽⁸⁾ Mišljenje EGSO-a „Pristup pravosuđu na nacionalnoj razini u vezi s mjerama provedbe zakonodavstva EU-a o okolišu” (Komunikacija) (SL C 129, 11.4.2018., str. 65.).

3.1.3 u globalnom kontekstu uz nemiravanja i progona boraca za zaštitu okoliša traži od EU-a da preuzme vodeću ulogu u olakšavanju pristupa pravosuđu;

3.1.4 u suradnji s nevladinim organizacijama za zaštitu okoliša i civilnim društvom potrebno je dati prednost širokom i ambicioznom pristupu načinima i područjima u kojima EU može poboljšati provedbu Konvencije i pristup pravosuđu, osobito u okviru i od strane institucija EU-a. Potrebno je pozabaviti se i pitanjem usporednog i komplementarnog pristupa u kontekstu pristupa pravosuđu u okviru i od strane institucija EU-a te povezanim smjernicama i aktivnostima pokretanja.

3.2 EGSO podsjeća i na svoje stajalište u mišljenju „Mjere EU-a za poboljšanje usklađenosti s propisima o okolišu i upravljanja okolišem”⁽⁹⁾ da **postojeći nedostaci potkopavaju povjerenje građana u učinkovitost zakonodavstva EU-a** te poziva države članice i Europsku komisiju da mobiliziraju znatna finansijska sredstva za zapošljavanje dodatnog osoblja kako bi se mogla pratiti provedba zakonodavstva o okolišu i upravljanja okolišem.

3.3 Upućujući na svoje mišljenje „Konstruktivnija uloga civilnog društva u provedbi zakonodavstva o okolišu”⁽¹⁰⁾, EGSO ponovno poziva Komisiju da:

3.3.1 radi na poboljšanju pristupa civilnog društva pravosuđu, primjerice, s pravom za organizacije civilnog društva da sudjeluju u postupku na Sudu Europske unije i na tome da postoje specijalizirani suci i tužitelji na razini EU-a te na nacionalnim i lokalnim razinama;

3.3.2 pojedincima omogući izravan pristup Sudu Europske unije, kao u slučaju Europskog suda za ljudska prava, kada je prenošenje zakonodavstva EU-a u nacionalno zakonodavstvo upitno, a domaći pravni likovi su iscrpljeni;

3.3.3 kod pitanja koja su vezana za okoliš, a nisu hitna razmotri mogućnost izdavanja obvezujućeg naloga za države članice, pri čemu se u slučaju izravne štete za okoliš rad obustavlja do donošenja odluke prvostupanjskog suda;

3.3.4 izradi prikladan mehanizam kako bi se novčane kazne plaćene za izazivanje štete za okoliš uložile u djelovanja za potporu zaštiti okoliša.

4. Posebne napomene

4.1 EGSO pozdravlja prijedlog Komisije da se ojača mehanizam internog preispitivanja iz Aarhuške uredbe i cijeni njegov potencijal.

4.2 EGSO podržava četiri prioritetne mjere utvrđene u Komunikaciji Komisije, a to su obveza država članica da u potpunosti i ispravno prenesu zahtjeve za pristup pravosuđu koji proizlaze iz sekundarnog prava EU-a, potreba da suzakonodavci uključe odredbe o pristupu pravosuđu u novo i revidirano zakonodavstvo EU-a koje se odnosi na pitanja okoliša, preispitivanje, od strane država članica, nacionalnih zakonodavnih i regulatornih odredaba kojima se sprečava pristup pravosuđu i jamčenje prava na djelotvoran pravni lijek.

4.3 Međutim, EGSO naglašava da te mjere ne zamjenjuju odgovarajući pristup Sudu EU-a putem zahtjeva za interno preispitivanje kao ni potrebu za horizontalnom direktivom kojom se uređuje pristup pravosuđu na razini države članice.

4.4 EGSO se slaže s Komisijom u pogledu činjenice da je nužno ojačati provedbu i izvršenje zakonodavstva EU-a o okolišu u državama članicama i institucijama EU-a s obzirom na potrebu da se ostvare ciljevi i obećanja iz zelenog plana.

⁽⁹⁾ Mišljenje EGSO-a „Mjere EU-a za poboljšanje usklađenosti s propisima o okolišu i upravljanja okolišem” (SL C 283, 10.8.2018., str. 83.).

⁽¹⁰⁾ Mišljenje EGSO-a „Konstruktivnija uloga civilnog društva u provedbi zakonodavstva o okolišu” (SL C 47, 11.2.2020., str. 50.).

4.5 EGSO stoga upozorava Komisiju na činjenicu da u njezinu prijedlogu postoje **problematični nedostaci** koje bi institucije mogle iskoristiti kako bi izbjegle preuzimanje odgovornosti.

4.6 EGSO podsjeća Komisiju da organizacije civilnog društva, uključujući socijalne partnere, od EU-a traže snažne mehanizme izvršenja koji će im omogućiti da institucije EU-a pozivaju na odgovornost kada te institucije ne uspiju ostvariti ciljeve povezane s okolišem i zdravljem ljudi.

4.7 EGSO smatra da se bez odgovarajućih izmjena ovim prijedlogom neće osigurati pozivanje institucija EU-a na odgovornost niti osigurati poštovanje obveza u okviru međunarodnog prava.

4.8 EGSO ne podržava prijedlog Komisije da se isključe akti EU-a koji se odnose na „nacionalne provedbene mjere“. Postoji stvarna mogućnost da bi to isključivanje moglo dovesti do poništavanja prijedloga Komisije ili ga učiniti manje vrijednim.

4.9 Budući da je često nejasno koji će akti EU-a iziskivati provedbene mjere, EGSO smatra da bi se kašnjenje i pravna nesigurnost mogli izbjegći ako se u prijedlogu organizacijama civilnog društva ne bi dopuštao da zatraže preispitivanje takvih akata tek nakon donošenja provedbenih mjer. EGSO je zabrinut da bi formulacija prijedloga mnoge akte EU-a i propuste, ako ne i većinu njih, isključila iz internog preispitivanja. EGSO u tom pogledu naglašava da pristup nacionalnim sudovima koji imaju pravo podnijeti zahtjev za odluku o prethodnom pitanju nije zamjena za pristup mehanizmu internog preispitivanja.

4.10 EGSO smatra da bi definicija upravnih akata trebala biti usklađena s uvriježenom sudske praksom Suda Europske unije kako bi svi „pravno obvezujući“ akti bili obuhvaćeni mehanizmom internog preispitivanja, uključujući pripremne akte na kojima se temelje uredbe, čime bi se poštovalo načelo predostrožnosti koje je ključno za sporove u području okoliša.

4.11 EGSO također smatra da definicija upravnih akata koji podliježu upravnom i sudsakom nadzoru nije iscrpna te da je potrebno izričito pojasniti da se mogu razmatrati svi upravni akti **koji se odnose na okoliš**.

4.12 EGSO isto tako smatra da pravno neobvezujući akti EU-a mogu imati znatan učinak i na provedbu zakonodavstva EU-a i na njegovo tumačenje na Sudu Europske unije. Stoga bi te vrste akata također trebale biti obuhvaćene mehanizmom internog preispitivanja.

4.13 EGSO naglašava da bi prijedlogom trebalo omogućiti i interno preispitivanje odluka Komisije o državnim potporama. Kao što je potvrdio Sud EU-a⁽¹¹⁾, Europska komisija mora se pridržavati zakonodavstva EU-a o okolišu prilikom donošenja odluka o državnim potporama, pa je ključno da organizacije civilnog društva mogu te odluke osporiti ako smatraju da Komisija nije ispunila taj uvjet.

4.14 EGSO smatra da je potrebno na odgovarajući način zaštititi organizacije civilnog društva od dodatnih opterećenja (kao što su dodatni troškovi i birokratske mjeru) i na nacionalnoj razini i na razini EU-a kako bi sudska preispitivanje bilo dostupno u praksi.

4.15 U Aarhuškoj uredbi trebalo bi utvrditi da sudska preispitivanje odluke o internom preispitivanju na Sudu EU-a mora obuhvaćati materijalnu i proceduralnu zakonitost odluke.

4.16 EGSO naglašava potrebu za dosljednom regulativom u smislu da se postupovni rokovi za upravni i ili sudske nadzor primjenjuju tek nakon što je poznat sadržaj pobijanog upravnog akta koji se odnosi na veliki javni interes zaštićen pravom o okolišu i na nepopravljivu ekološku štetu. To je nužno kako bi se izbjegle prakse kojima bi se mogli prekršiti članak 9. Aarhuške konvencije i sudska praksa Suda EU-a (vidjeti predmet C-261/18, Komisija protiv Irske⁽¹²⁾), čime bi se dovelo do proizvoljnosti.

⁽¹¹⁾ Predmet C-594/18 P, *Austrija protiv Komisije*, ECLI:EU:C:2020:742, točke 42. – 46.

⁽¹²⁾ Predmet C-261/18, *Komisija protiv Irske (Derrybrien Wind Farm)*, ECLI:EU:C:2019:955, točke 80. i 95.

4.17 Na kraju, ali jednako važno, socijalni partneri ključni su akteri u pitanjima okoliša te stoga EGSO poziva na to da ih se izričito prizna u pogledu pristupa pravosuđu. EGSO smatra da članak 11. Aarhuške uredbe trenutačno nije u skladu s člankom 2. stavkom 5. Aarhuške konvencije i da bi ga trebalo izmijeniti na način da se ne ograničava pristup nevladinih organizacija pravosuđu, odnosno da bude dovoljno da je cilj djelovanja nevladine organizacije, među ostalim, zaštita okoliša.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

*Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG*

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi programa dokumentiranja ulova plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) i o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 640/2010

(COM(2020) 670 final – 2020/0302 (COD))

(2021/C 123/11)

Samostalni izvjestitelj: **Florian MARIN**

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 11.11.2020.
	Vijeće, 11.11.2020.
Pravni temelj:	članak 3. stavak 1. točka (d) i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivrednu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	11.1.2021.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	250/0/9
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO smatra da je usvajanje preporuka Međunarodne komisije za očuvanje atlantskih tuna (ICCAT) važno i prikladno jer je EU ugovorna stranka Konvencije ICCAT-a od 1986. godine i mora u svojem zakonodavstvu osigurati poštovanje svih mjera koje ICCAT odobri.

1.2. EGSO Europskoj komisiji i državama članicama preporučuje da kao prioritet i dalje nastoje ribarima i subjektima u distribucijskom lancu olakšati i osigurati pristup informacijama i tehničkoj pomoći za upotrebu sustava koji se temelji na elektroničkom dokumentu o ulovu plavoperajne tune (eng. *electronic Bluefin tuna Catch Document – eBCD*).

1.3. Pri utvrđivanju rokova u okviru Preporuke ICCAT-a 18-13 mora se voditi računa o učincima i stanju pandemije bolesti COVID-19, među ostalim i o mogućim kašnjenjima u ispunjavanju zahtjeva za izvješćivanje koje je odredio ICCAT.

1.4. EGSO smatra da treba uložiti sve potrebne napore kako bi se osigurala usklađenost, točnost i sinergija između papirnatog dokumenta o ulovu plavoperajne tune (eng. *Bluefin tuna Catch Document – BCD*) i eBCD-a, kao i učinkovit postupak sljedivosti, ovjeravanja i provjere.

1.5. EGSO smatra da je članak 4. djelomično preuzet iz točke 11. dijela II. preporuke 18-13 (Ovjeravanje BCD-ova) jer se u njemu navodi da se postupak ovjeravanja za svaki ulov, iskrcaj, stavljanje u kavez, izlov, prekrcaj, unutrašnju trgovinu ili izvoz plavoperajne tune mora provesti svaki put kada se ona iskrčava, prebacuje, izlovljava, prekrcava, izvozi ili kad se njome trguje na domaćem tržištu.

1.6. EGSO preporučuje da se prijedlog proširi na temelju točke 12. dijela II. preporuke 18-13 (Ovjeravanje BCD-ova), kojom se uređuju situacije u kojima odjeljak obrasca BCD-a ne pruža dovoljno prostora za potpuno praćenje plavoperajne tune od ulova do tržišta. Izvornom BCD-u mogao bi se dodati prilog s obrascem i brojem izvornog BCD-a.

1.7. EGSO preporučuje da se, kao u članku 2. stavku 5. točki (a), u članku 2. stavku 5. točki (b) doda riječ „zamka“. Formulacija bi tada glasila: „trgovina, unutar jedne države članice ili između dviju ili više država članica, uzgojenom plavoperajnom tunom ulovljenom ulovnim plovilom ili zamkom Unije na području Konvencije i uzgojenom u uzgojnim kavezima smještenima na području Unije“;

1.8. EGSO preporučuje da se u članak 3. stavak 2. doda riječ „pošiljka”: Formulacija bi tada glasila: „BCD se ispunjava za svaku pošiljku plavoperajne tune ulovljenu ribarskim plovilom ili zamkom, a koja je prebačena, iskrcana ili prekrcana u lukama s pomoću ribarskih plovila ili zamki te koja se stavlja u kavez ili lovi u uzgajalištima.”.

1.9. Komisija bi trebala razmotriti učinak provedbe članka 5. stavka 3. točke (b) jer će se, iako je riječ o preporuci ICCAT-a, od poduzeća zahtijevati logističke promjene poput rastavljanja paleta i ponovne identifikacije svakog paketa.

1.10. EGSO bi želio da Komisija i države članice razmotre registraciju i ovjeravanje ribljih dijelova, čak i bez ovjeravanja stavljanja u kavez, kako bi se maksimalno povećala vrijednost i izbjegao otpad. Trenutačno se tuna koja ugine nakon dolaska u uzgajalište ne smije prodavati jer stavljanje u kavez je još nije ovjereni. Stavljanje u kavez ovisi o procjeni koja se radi stereoskopskim kamerama, što je postupak koji traje oko dva mjeseca, tako da se ti primjeri moraju zamrznuti ili uništiti. To je u suprotnosti s inicijativama Komisije o gubitku i rasipanju hrane.

2. Sažetak Prijedloga uredbe Komisije

2.1. Svrha je predmetnog prijedloga (⁽¹⁾) prenošenje u pravo Unije novih mjera dokumentiranja ulova plavoperajne tune, usvojenih u sklopu Međunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna (ICCAT), čija je ugovorna stranka od 1986. i Europska unija (EU).

2.2. Konvencijom ICCAT-a osigurava se okvir za regionalnu suradnju u području očuvanja i upravljanja tunom i tuni sličnim vrstama u Atlantskom oceanu i susjednim morima i za donošenje preporuka primjenjivih na području Konvencije ICCAT-a, koje su obvezujuće za ugovorne stranke.

2.3. Europska unija stoga ima obvezu osigurati da se u pravu Unije poštuju sve mjere koje je odobrio ICCAT. Predloženom uredbom stavlja se izvan snage Uredba (EU) br. 640/2010 od 7. srpnja 2010. i integriraju nove mjere ICCAT-a koje se odnose na obvezno korištenje elektroničkog dokumenta o ulovu plavoperajne tune radi utvrđivanja podrijetla sve plavoperajne tune, a upotreba papirnatih dokumenata o ulovu plavoperajne tune dopušta se samo u iznimnim slučajevima.

2.4. Prijedlogom se predviđa da se Komisiji u skladu s člankom 290. Ugovora o funkcioniranju Europske unije dodijele delegirane ovlasti i tako joj se omogući brzo uključivanje budućih izmjena preporuka ICCAT-a u zakonodavstvo EU-a.

2.5. Zakonodavstvom EU-a trebale bi se provoditi ICCAT-ove preporuke kako bi se osigurala ravnopravnost ribara iz EU-a i ribara iz trećih zemalja te kako bi se osiguralo da svi u potpunosti prihvaćaju i provode pravila.

2.6. Mjere predviđene prijedlogom odnose se na tehničke specifikacije dokumenta o ulovu plavoperajne tune i certifikata o ponovnom izvozu, njegovu ovjeru od strane država članica, evidentiranje i ovjeravanje ulova te daljnju trgovinu u okviru sustava eBCD-a, odredbe o označivanju, provjeru informacija koje provode države članice i godišnje izvješčivanje ICCAT-u.

2.7. Zapovjednici ulovnih plovila, subjekti koji upravljaju zamkama i uzgajalištima, prodavatelji i izvoznici popunjavaju BCD za svaku pošiljku plavoperajne tune koja je ulovljena, iskrcana, stavljen u kavez, izlovljena, prekrcana, izvezena ili kojom se trgovalo na domaćem tržištu. Svi trgovinski sajmovi moraju se evidentirati i ovjeriti u sustavu eBCD-a.

2.8. Svaka pošiljka plavoperajne tune koja se ponovno izvozi mora biti popraćena ovjerenim certifikatom o ponovnom izvozu plavoperajne tune koji ovjerava država članica. Subjekt nadležan za ponovni uvoz izdaje certifikat o ponovnom izvozu plavoperajne tune i traži njegovu ovjeru.

3. Opće napomene

3.1. EGSO smatra da je prikladno i važno u pravo EU-a prenijeti mjere koje je usvojila Međunarodna komisija za očuvanje atlantskih tuna (ICCAT), a koje su korisne za upravljanje stokovima plavoperajne tune. EGSO izražava zadovoljstvo zbog toga što Europska komisija i države članice rade na ispunjavanju svih uvjeta i preporuka ICCAT-a prenoseći ih u posebno zakonodavstvo, jer to ima gospodarski i socijalni učinak na razini država članica.

(¹) Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju mjera upravljanja, očuvanja i kontrole primjenjivih na području Konvencije Međumeričke komisije za tropsku tunu i o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 520/2007 (COM/2020/308 final), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0308&qid=1603701098515>.

3.2. EGSO cijeni napore i žrtve koje Komisija, države članice i ribarska industrija ulažu u to da primjenom strogih pravila ICCAT-a dovedu do oporavka stokova plavoperajne tune. Upravljanje stokovima plavoperajne tune u istočnom Atlantiku i Sredozemnom moru primjer je uspjeha jer su stokovi na povijesno visokoj razini.

3.3. EGSO se općenito slaže s predloženom uredbom jer se njome prenosi preporuka ICCAT-a. Osim toga smatra da je postojanje i korištenje elektroničkog sustava dokumentiranja omogućilo brže prikupljanje i korištenje podataka o sljedivosti plavoperajne tune, što je sustav koji se u potpunosti provodi od siječnja 2017. Upotrebom digitalnih rješenja za kontrolu održivosti stokova plavoperajne tune osigurava se lakše i učinkovitije tumačenje podataka.

3.4. EGSO preporučuje da se poštuju pravila i preporuke ICCAT-a koje je Europska unija prenijela u svoje zakonodavstvo kako bi se osigurali pošteni i pravedni uvjeti za sve ribare.

3.5. EGSO preporučuje da Europska komisija i države članice ribarima i subjektima u distribucijskom lancu olakšaju i osiguraju pristup informacijskim resursima i tehničkoj pomoći kako bi se sustav eBCD-a koristio na ispravan i učinkovit način koji je u skladu s pravilima.

3.6. Pri utvrđivanju rokova u okviru Preporuke ICCAT-a 18-13 mora se voditi računa o učinku pandemije bolesti COVID-19 i imati na umu moguća kašnjenja u ispunjavanju zahtjeva za izvješćivanje koje je odredio ICCAT.

3.7. EGSO smatra da treba uložiti sve potrebne napore kako bi se osigurale usklađenost, točnost i sinergija između BCD-a i eBCD-a u interesu uspješnog i usklađenog dokumentiranja sustava sljedivosti plavoperajne tune i izvješćivanja o njoj, a posebno u slučaju iznimaka i odstupanja navedenih u preporuci 18-13.

4. Posebne napomene

4.1. EGSO smatra da je članak 4. djelomično preuzet iz točke 11. dijela II. preporuke 18-13 (Ovjeravanje BCD-ova) jer se u njemu navodi da se postupak ovjeravanja za svaki ulov, iskrcaj, stavljanje u kavez, izlov, prekrcaj, unutrašnju trgovinu ili izvoz plavoperajne tune mora provesti svaki put kada se ona iskrcava, prebacuje, izlovljava, prekrcava, izvozi ili kad se njome trguje na domaćem tržištu.

4.2. EGSO preporučuje da se prijedlog proširi na temelju točke 12. dijela II. preporuke 18-13 (Ovjeravanje BCD-ova), kojom se uređuju situacije u kojima odjeljak obrasca BCD-a ne pruža dovoljno prostora za potpuno praćenje plavoperajne tune od ulova do tržišta. U rijetkim slučajevima kad bi to moglo biti potrebno, izvornom BCD-u mogao bi se dodati prilog s obrascem i brojem izvornog BCD-a.

4.3. EGSO predlaže da se članku 2. stavku 5. točki (b) doda riječ „zamka”, kao u članku 2. stavku 5. točki (a) kako bi formulacija glasila: „trgovina, unutar jedne države članice ili između dviju ili više država članica, uzgojenom plavoperajnom tunom ulovljenom ulovnim plovilom ili zamkom Unije na području Konvencije i uzgojenom u uzgojnim kavezima smještenima na području Unije”;

4.4. EGSO preporučuje da se članku 3. stavku 2. doda riječ „pošiljka” kako bi formulacija glasila: „BCD se ispunjava za svaku pošiljku plavoperajne tune ulovljene ribarskim plovilom ili zamkom, a koja je prebačena, iskrca ili prekrcana u lukama s pomoću ribarskih plovila ili zamki te koja se stavlja u kavez ili lovi u uzgajalištima.”

4.5. Komisija bi trebala razmotriti učinak provedbe članka 5. stavka 3. točke (b) jer će se, iako je riječ o preporuci ICCAT-a, od poduzeća zahtijevati logističke promjene poput rastavljanja paleta i ponovne identifikacije svakog paketa.

4.6. EGSO bi želio da Komisija i države članice razmotre registraciju i ovjeravanje ribljih dijelova, čak i bez ovjeravanja stavljanja u kaveze, kako bi se maksimalno povećala vrijednost i izbjegao otpad. Trenutačno se tuna koja ugine nakon dolaska u uzgajalište ne smije prodavati jer stavljanje u kaveze još nije ovjereno. Stavljanje u kaveze ovisi o procjeni koja se radi stereoskopskim kamerama, što je postupak koji traje oko dva mjeseca, tako da se ti primjerci moraju zamrznuti ili uništiti. To je u suprotnosti s inicijativama Komisije o gubitku i rasipanju hrane.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

*Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG*

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2030.

(COM(2020) 652 final – 2020/0300 (COD))

(2021/C 123/12)

Glavni izvjestitelj: **Lutz RIBBE**

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 11.11.2020.
Pravni temelj:	članak 192. stavak 1. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivrednu, ruralni razvoj i okoliš
Datum odluke Predsjedništva:	1.12.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	227/4/4
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) smatra da nedavno predstavljen Prijedlog o Osmom programu djelovanja za okoliš ima tek iznimno marginalnu dodanu vrijednost, koja proizlazi iz najave poboljšanog modela praćenja i izvješćivanja. Inače Prijedlog sadržava više općih opisa stanja i izjava o namjerama, a ne toliko sadržaja i mjera. Međutim, samo za bolje upravljanje nije potreban „program djelovanja“.

1.2. EGSO se pita je li doista potreban Osmi program djelovanja za okoliš kako bi se dao dodatni poticaj politici EU-a u području okoliša, koja je najkasnije s pomoću europskog zelenog plana dospjela u samo središte politike EU-a.

1.3. EGSO smatra da Prijedlog koji je predstavila Komisija snažno potvrđuje njegovo stajalište na koje već godinama uvijek iznova upućuje: ne nedostaje znanja o tome što valja učiniti, već je manjkava provedba dobro poznatih mjera, koje su često odavno donesene, kao i politička volja.

1.4. EGSO smatra korisnim da se, primjerice, strateške inicijative koje je Komisija predstavila za provedbu europskog zelenog plana, kao što su strategija za biološku raznolikost, strategija „od polja do stola“ ili akcijski plan za kružno gospodarstvo, zajedno s njihovim detaljnijim zahtjevima, uključe u Osmi program djelovanja za okoliš i da se istodobno odlučuje o tome. Štoviše, Vijeće i Europski parlament mogli bi obvezati Komisiju da povrh Osmog programa djelovanja za okoliš nastavi i produbi europski zeleni plan odnosno Komisiji izdati izričit nalog da najkasnije do novog mandata predstavi zakonodavni prijedlog „Programa EU-a do 2050.“ (kao izmijenjeni i proširen „europski zeleni plan br. 2“), kojim se Osmom programu djelovanja za okoliš dodaje konkretan i iscrpan popis mjera. Međutim, to nije predviđeno.

1.5. EGSO stoga poziva na temeljitu raspravu o smislu i koristi programa djelovanja za okoliš te ponavlja svoj poziv na izradu zasebnog „Programa EU-a za održivi razvoj do 2050.“. Smatra da je europski zeleni plan dobra i čvrsta osnova za to.

2. Kontekst mišljenja

Programi djelovanja EU-a za okoliš

2.1. Od ranih 70-ih godina 20. stoljeća na razini EU-a uspostavljeni su programi djelovanja za okoliš, a Sedmi je istekao 31. prosinca 2020.

2.2. Komisija u svojem prijedlogu Osmog programa djelovanja za okoliš opisuje da su ti programi „okosnica [...] razvoja politike EU-a u području okoliša”. Međutim, također neizravno priznaje da ti programi u konačnici nisu imali obećani učinak. Zaključuje i da „napredak povezan sa zaštitom prirode, zdravstvom i integracijom politika nije dovoljan”. Osim toga upućuje na izvješće „Europski okoliš – stanje i izgledi 2020.” (*The European Environment – state and outlook, SOER 2020.*), koje je Europska agencija za okoliš predstavila 4. prosinca 2019., u skladu s kojim su „trenutačni [...] izazovi [...] u području okoliša, klime i održivosti [...] dosad neviđenih razmjera i hitnosti; ti izazovi zahtijevaju hitno i usklađeno djelovanje te hitna sustarna rješenja”. Naime, „[u]z trenutačni model rasta očekuje se da će se pritisci na okoliš dodatno povećati i prouzročiti izravne i neizravne štetne posljedice na zdravlje i dobrobit ljudi. To se posebno odnosi na sektore s najvećim utjecajem na okoliš – prehrambeni sektor te sektore mobilnosti, energetike, infrastrukture i zgrada.”

2.3. Ova je izjava u skladu s Izvješćem o održivom razvoju u Europi iz 2020., koje su u prosincu prošle godine predstavili Mreža za rješenja za održivi razvoj i Institut za europsku okolišnu politiku. Jedan od glavnih zaključaka tog izvješća jest: Europa je u područjima održive poljoprivrede i prehrane, klime i biološke raznolikosti suočena s najvećim izazovima u provedbi ciljeva održivog razvoja.

2.4. Komisija pojašnjava da je europskim zelenim planom objavljenim 11. prosinca 2019. donijela ambiciozan program s pomoću kojeg bi EU (a) do 2050. postao prvi klimatski neutralan kontinent, (b) zaštitio, očuvao i ojačao svoj prirodnji kapital te (c) zaštitio zdravlje i dobrobit građana od ekoloških rizika i učinaka.

2.5. Vijeće, Europski parlament i Odbor regija ipak su pozvali Komisiju da predstavi prijedlog za Osmi program djelovanja za okoliš, o kojem će zatim odlučiti Vijeće i Europski parlament. Komisija je 14. listopada 2020., gotovo godinu dana nakon predstavljanja europskog zelenog plana i samo dva i pol mjeseca prije kraja Sedmog programa djelovanja za okoliš predstavila „Prijedlog odluke Europskog parlamenta i Vijeća o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2030.” (u nastavku: Osmi program djelovanja za okoliš), kojim ćemo se ovdje baviti.

Sadržaj Osmog programa djelovanja za okoliš

2.6. Osmi program djelovanja za okoliš sastoji se od samo šest članaka.

2.7. U članku 2. navedeni su okolišni ciljevi EU-a koje su već poznati i priznati u Vijeću i EP-u, kao što su smanjenje stakleničkih plinova, klimatska neutralnost do 2050., prilagodba klimatskim promjenama, cilj nulte stope onečišćenja za netoksični okoliš, zaštita, očuvanje i obnova biološke raznolikosti itd., i to su „prioritetni tematski ciljevi” Osmog programa djelovanja za okoliš. Za razliku od Sedmog programa djelovanja za okoliš, ne opisuju se konkretni instrumenti ili mјere za postizanje ciljeva odnosno aktivnosti u području okoliša. To iznenađuje, posebno s obzirom na to da su zahtjevi ponekad posebno visoki. Navodi se da je cilj „napredak u provedbi modela regenerativnog rasta koji planetu daje više nego što od njega uzima”⁽¹⁾.

2.8. U članku 3. navode se i samo dugo poznati „uvjeti” potrebni za postizanje prioritetnih ciljeva. Među njima su:

- djelotvorna i učinkovita provedba postojećeg zakonodavstva u području zaštite okoliša i klime;
- uključivanje utvrđenih prioritetnih ciljeva u sve relevantne strategije, zakonodavne i nezakonodavne inicijative, programe, ulaganja i projekte na razini Unije te na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini; i
- postupno ukidanje subvencija štetnih za okoliš na razini Unije i na nacionalnoj razini.

2.9. U članku 4. opisuje se istinska usmjerenost Osmog programa djelovanja za okoliš. Riječ je o obećanju da će se uspostaviti bolji okvir za praćenje i izvješćivanje kako bi se tvorcima politika i javnosti mogao pružiti bolji uvid u napredak (ili nedostatke). Istaže se, među ostalim, da su Vijeće i EGSO, primjerice, pozvali na mјerenje gospodarskih rezultata i društvenog napretka „izvan okvira BDP-a”. Također je potrebno razviti „glavne pokazatelje” za bolje praćenje npr. biološke raznolikosti ili kružnog gospodarstva. U tome ključnu ulogu imaju Europska agencija za okoliš i Europska agencija za kemikalije, koje bi stoga trebalo kadrovski ojačati.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0652:FIN:hr:PDF>, članak 2. stavak 2. točka (c).

2.10. Konačno, člankom 5. predviđa se da Komisija do 31. ožujka 2029. mora provesti evaluaciju Osmog programa djelovanja za okoliš. Evaluacija sredinom programskog razdoblja nije predviđena.

2.11. Člankom 6. uređuje se stupanje na snagu.

3. Napomene

3.1. EGSO se slaže s Komisijom da su programi djelovanja za okoliš već dugo okosnica razvoja politike EU-a u području okoliša. Međutim, politika zaštite okoliša 70-ih, 80-ih ili 90-ih godina 20. stoljeća više nije usporediva s današnjom politikom i stoga se postavlja pitanje uloge, odnosno funkcije programa djelovanja za okoliš.

3.2. EGSO se stoga pita je li doista potreban Osmi program djelovanja za okoliš kako bi se dao dodatni poticaj politici EU-a u području okoliša, koja je najkasnije s pomoću europskog zelenog plana dospjela u samo središte politike EU-a. To je osobito vidljivo s obzirom na to da Prijedlog Osmog programa djelovanja za okoliš sadržava više općih opisa stanja i izjava o namjerama, a ne toliko sadržaja i mjera. Riječ je o programu djelovanja bez konkretnih mjera!

3.3. Naravno, EGSO također ne sumnja da su prioriteti iz članka 2. dobri i da su „uvjeti za postizanje prioritetnih ciljeva” iz članka 3. ispravni. Međutim, kakav bi to bio doprinos okolišnoj politici kada bi se u Osmom programu djelovanja za okoliš zapravo samo ponavljali ciljevi utvrđeni, među ostalim, u europskom zelenom planu, a da se čak ni načelno ne propisuju provedbeni instrumenti ili mjere koji bi postali obvezujući odlukom Vijeća i Europskog parlamenta? Koje su stvarne koristi pukog navođenja odavno poznatih „uvjeta” ako se ne predstavlja niti donosi obvezujući plan za ispunjavanje tih uvjeta?

3.4. EGSO smatra da Prijedlog koji je predstavila Komisija snažno potvrđuje njegovo stajalište na koje već godinama uvijek iznova upućuje: ne nedostaje znanja o tome što valja učiniti, već je manjkava provedba dobro poznatih mјera, koje su često odavno donesene, kao i politička volja. Komisija i, u nekim slučajevima, Sud Europske unije godinama se žale na to da države članice često nedovoljno provode velik dio postojećeg zakonodavstva o okolišu. Nikakvim programom djelovanja za okoliš ne može se nadoknaditi nedostatak provedbe prava ili političke volje.

3.5. Čak i bez programa djelovanja u području okoliša, europske institucije i države članice imaju dovoljno mogućnosti za ispunjenje danih obećanja. Kao primjer se može navesti politika biološke raznolikosti.

3.6. Zaštita, očuvanje i obnova prirode još se od Drugog programa djelovanja za okoliš (za razdoblje 1977. – 1981.) izričito navode kao „prioritetni cilj” u svim (!) programima djelovanja za okoliš, pa tako i ponovno u Osmom. Činjenica da je biološka raznolikost okosnica programa djelovanja za okoliš već više od 40 (!) godina, ali Komisija u svojoj Strategiji za biološku raznolikost iz svibnja 2020. ipak mora navesti da se priroda nalazi „u kriznoj situaciji”, ne govori u prilog prethodnim programima djelovanja za okoliš.

3.7. Međutim, mimo svih programa djelovanja za okoliš, postoje jasne ideje i prijedlozi o tome kako popraviti stanje. Na primjer, u Strategiji za biološku raznolikost (⁽²⁾) koju je predstavila Komisija navodi se dug popis mјera. Vijeće i Europski parlament imali su dovoljno prilika, među ostalim i u okviru reforme zajedničke poljoprivredne politike (ZPP), provesti konkretne zahtjeve iz te politike. Te su prilike propustili. EGSO ne razaznaje što bi se sad moglo poboljšati time što će Vijeće i Europski parlament donijeti Osmi program djelovanja za okoliš.

3.8. Međutim, time se pojašnjava i kako bi Osmi program djelovanja za okoliš mogao imati dodanu vrijednost: formalnim integriranjem strategije za biološku raznolikost koju je Komisija predstavila za provedbu europskog zelenog plana, kao i strategije „od polja do stola” (i drugih sličnih strategija) s njihovim konkretnim detaljnim zahtjevima, čime bi se Vijeće i Parlament zauzeli za provedbu konkretnih prijedloga.

3.9. Štoviše, Vijeće i Europski parlament mogli bi obvezati Komisiju da povrh Osmog programu djelovanja za okoliš nastavi i prodrubi europski zeleni plan odnosno izdati Komisiji da najkasnije do novog mandata predstavi zakonodavni prijedlog „Programa EU-a do 2050.” (kao izmijenjen i proširen „europski zeleni plan 2.”), kojim se Osmom programu djelovanja za okoliš dodaje konkretni i iscrpan popis mјera.

(²) Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030., COM(2020) 380 final

3.10. Međutim, sve to trenutačno nije predviđeno, zbog čega je dodana vrijednost Osmog programa djelovanja za okoliš marginalna i svodi se samo na najavu poboljšanog modela praćenja i izvješćivanja. Međutim, samo radi boljeg praćenja i upravljanja, koliko je god to važno, nema potrebe za „programom djelovanja“.

4. Zaključak

4.1. Važnosti i učinku prethodnih programa djelovanja za okoliš i nadolazećeg Osmog programa Komisija očigledno daje mnogo bolju ocjenu nego EGSO. Na primjer, EGSO se nikako ne slaže sa stajalištem Komisije „da je Sedmi program djelovanja za okoliš prethodnik Programa Ujedinjenih naroda do 2030.“ Program UN-a do 2030. mnogo je složeniji nego što bi se mogao odraziti u europskoj okolišnoj politici, ma koliko inovativna ona bila. U okviru svake politike zaštite okoliša trebalo bi, naravno, voditi računa i o siromaštvu, gladi, obrazovanju ili rodnim pitanjima, ali ona se u tom kontekstu ne mogu rješavati u dovoljnoj mjeri.

4.2. Upravo iz tog razloga EGSO je pozvao EU da izradi zaseban „Program EU-a do 2050., koji, naravno, mora uključivati i snažnu osovinu okolišne politike. Čak ni trenutačni europski zeleni plan nije dovoljan za provedbu Programa UN-a do 2030. jer se socijalna pitanja, kako u europskom tako i u globalnom kontekstu, ne tematiziraju u dovoljnoj mjeri. Međutim, EGSO posebno želi naglasiti da smatra da je europski zeleni plan dobra i čvrsta osnova za sveobuhvatnu strategiju održivog razvoja „Program EU-a do 2050.“

4.3. EGSO također preporučuje da se političke ambicije utvrđene u tekstovima Komisije oblikuju tako da si europski građani i građanke mogu predočiti kako će one se provoditi. U Osmom programu djelovanja za okoliš govori se o promicanju „regenerativnog modela rasta koji planetu daje više nego što od njega uzima“. Vjerojatno je da mnogim građanima, a ni političarima, nije jasno što se krije iza „modela regenerativnog rasta“ i što bi u svakodnevnom životu značilo da se planetu daje više nego što se od njega uzima.

4.4. Nапослјетку, EGSO izričito preporučuje pokretanje opće rasprave o ulozi mogućih budućih programa djelovanja za okoliš. Bilo bi korisno provesti evaluaciju programa djelovanja za okoliš i prije, a ne samo devet mjeseci prije isteka Osmog programa djelovanja za okoliš.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o minimalnoj razini osposobljavanja pomoraca (kodificirani tekst)

(COM(2020) 739 final – 2020/0329 (COD))

(2021/C 123/13)

Zahtjev za savjetovanje:

Europski parlament, 23.11.2020.

Vijeće Europske unije, 27.11.2020.

Pravni temelj:

članak 100. stavak 2. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Nadležna stručna skupina:

Stručna skupina za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo

Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:

27.1.2021.

Plenarno zasjedanje br.:

557

Rezultat glasovanja

jednoglasno

(za/protiv/suzdržani):

Budući da Odbor bezrezervno prihvaja sadržaj prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na 557. plenarnom zasjedanju održanom 27. i 28. siječnja 2021. (sjednica od 27. siječnja) jednoglasno je odlučio o njemu dati pozitivno mišljenje.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima kojima se osigurava osnovna povezanost u cestovnom prijevozu tereta i putnika s obzirom na istek prijelaznog razdoblja navedenog u Sporazumu o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju

(COM(2020) 826 final – 2020/0362 (COD))

(2021/C 123/14)

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 11.12.2020.
Pravni temelj:	Europski parlament, 14.12.2020. članak 91. stavak 1. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	jednoglasno

Budući da Odbor bezrezervno prihvata sadržaj prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na 557. plenarnom zasjedanju održanom 27. i 28. siječnja 2021. (sjednica od 27. siječnja) jednoglasno je odlučio o njemu dati pozitivno mišljenje.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima kojima se osigurava osnovna povezanost zračnim prijevozom nakon isteka prijelaznog razdoblja navedenog u Sporazumu o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju

(COM(2020) 827 final – 2020/0363 (COD))

(2021/C 123/15)

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 11.12.2020.
Pravni temelj:	Europski parlament, 14.12.2020. članak 100. stavak 2. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	jednoglasno
(za/protiv/suzdržani):	

Budući da Odbor bezrezervno prihvata sadržaj prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na 557. plenarnom zasjedanju održanom 27. i 28. siječnja 2021. (sjednica od 27. siječnja) jednoglasno je odlučio o njemu dati pozitivno mišljenje.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o određenim aspektima sigurnosti zračnog prometa s obzirom na istek prijelaznog razdoblja navedenog u Sporazumu o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju

(COM(2020) 828 final – 2020/0364 (COD))

(2021/C 123/16)

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 11.12.2020. Europski parlament, 14.12.2020.
Pravni temelj:	članak 100. stavak 2. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	jednoglasno
(za/protiv/suzdržani):	

Budući da Odbor bezrezervno prihvata sadržaj prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na 557. plenarnom zasjedanju održanom 27. i 28. siječnja 2021. (sjednica od 27. siječnja) jednoglasno je odlučio o njemu dati pozitivno mišljenje.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju posebnih i privremenih mjera zbog pandemije bolesti COVID-19 u odnosu na obnovu ili produljenje određenih svjedodžbi, zapisnika, potvrda, rješenja, dozvola, licencija i uvjerenja te na odgodu određenih periodičnih provjera i periodičnog ospozobljavanja u određenim područjima zakonodavstva o prometu, za referentna razdoblja koja slijede nakon razdoblja iz Uredbe (EU) 2020/698

(COM(2021) 25 final – 2021/0012 (COD))

(2021/C 123/17)

Zahtjev za savjetovanje:

Vijeće Europske unije, 28.1.2021.

Europski parlament, 8.2.2021.

Pravni temelj:

članak 91., članak 100. stavak 2. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Nadležna stručna skupina:

Stručna skupina za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo

Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:

27.1.2021.

Plenarno zasjedanje br.:

557

Rezultat glasovanja

jednoglasno

(za/protiv/suzdržani):

Budući da Odbor bezrezervno prihvata sadržaj prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na 557. plenarnom zasjedanju održanom 27. i 28. siječnja 2021. (sjednica od 27. siječnja) jednoglasno je odlučio o njemu dati pozitivno mišljenje.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2017/2403 u pogledu odobrenja za ribolov za ribarska plovila Unije u vodama Ujedinjene Kraljevine i ribolovnih operacija ribarskih plovila Ujedinjene Kraljevine u vodama Unije

(COM(2020) 830 final – 2020/0366 COD)

(2021/C 123/18)

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 14.12.2020.
	Vijeće, 11.12.2020.
Pravni temelj:	članak 43. stavak 2. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja	jednoglasno za
(za/protiv/suzdržani):	

Budući da Odbor prihvata sadržaj prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na 557. plenarnom zasjedanju održanom 27. i 28. siječnja 2021. (sjednica od 27. siječnja) jednoglasno je odlučio o njemu dati pozitivno mišljenje.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

*Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG*

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Odluke Vijeća 2008/971/EZ u pogledu jednakovrijednosti šumskog reproduksijskog materijala proizведенog u Ujedinjenoj Kraljevini s takvim materijalom proizvedenim u Uniji

(COM(2020) 852 final – 2020/0378 (COD))

(2021/C 123/19)

Zahtjev za savjetovanje:

Europski parlament, 18.1.2021.

Vijeće, 8.1.2021.

Pravni temelj:

članak 43. stavak 2. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Nadležna stručna skupina:

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i okoliš

Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:

27.1.2021.

Plenarno zasjedanje br.:

557

Rezultat glasovanja

jednoglasno za

(za/protiv/suzdržani):

Budući da Odbor prihvata sadržaj prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na 557. plenarnom zasjedanju održanom 27. i 28. siječnja 2021. (sjednica od 27. siječnja) jednoglasno je odlučio o njemu dati pozitivno mišljenje.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni odluka Vijeća 2003/17/EZ i 2005/834/EZ o jednakovrijednosti pregleda na terenu i provjera postupaka održavanja sorata poljoprivrednih biljnih vrsta koje se provode u Ujedinjenoj Kraljevini

(COM(2020) 853 final – 2020/0379 (COD))

(2021/C 123/20)

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 18.1.2021.
Pravni temelj:	Vijeće, 8.1.2021. članak 43. stavak 2. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	27.1.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	557
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	jednoglasno za

Budući da Odbor prihvata sadržaj prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na 557. plenarnom zasjedanju održanom 27. i 28. siječnja 2021. (sjednica od 27. siječnja) jednoglasno je odlučio o njemu dati pozitivno mišljenje.

Bruxelles, 27. siječnja 2021.

*Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG*

ISSN 1977-1088 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-060X (tiskano izdanje)

Ured za publikacije
Evropske unije
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR